

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE
AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Muhammed KASIMOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN - 2014**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE
AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK

Muhammed KASIMOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN – 2014**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA
ALİŞKANLIKLARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Muhammed KASIMOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

**Bu Tez 13/06/2014 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.**

**Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK
BAŞKAN**

**Doç. Dr. İbrahim KIR
ÜYE**

**Yrd. Doç. Dr. Metin DEMİRCİ
ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Murat KARABULUT
Enstitü Müdürü**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE AKADEMİK
BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Muhammed KASIMOĞLU

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK

Yıl : 2014 , Sayfa: 81+13

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK (Başkan)
: Doç. Dr. İbrahim Kır (Üye)
: Yrd. Doç. Dr. Metin DEMİRCİ (Üye)

Bu çalışmada “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma Kahramanmaraş merkezinde bulunan biri köy, biri kasaba olmak üzere 6 ortaokulda toplam 395 öğrenci katılımıyla yapılmıştır. Ulaşılan veriler SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programında işlenmiştir. Verilerin analizinde “frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapma (ss), ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere t testi ve çoklu değişkenlerde $n>30$ olduğu durumlarda anova analizi” kullanılmıştır.

Öğrencilerin yarısı (%50,89) bir yılda 6 ila 20 arasında kitap okumaktadır. Bu öğrencilerin %81’lik bir kısmı kitap okumayı sevdiğini belirtmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere öğrenciler kitap okumayı sevmektedir. Ama sevmeyenler de vardır, sevmeyenlerin %34,8’i kendi zevkine uygun kitabı seçemediğinden kitap okumayı sevmediğini belirtmiştir. Ayrıca katılımcılar yaşlarının bir gereği olarak yazardan en çok macera tarzı kitaplar yazmalarını istemektedirler (%37,5). Aynı zamanda katılımcıların %33,6’sı kitapların anlaşılır bir dille yazılmasını talep etmektedir.

Tüm bunlardan hareketle akademik başarının artması kitap okumanın artmasıyla yakından ilişkilidir. Bunun için de ailelerin, öğretmenlerin ve de yazar-yayımcıların özverili olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Alışkanlığı, Akademik Başarı

DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY

ABSTRACT

MA THESIS

**ANALYSING THE RELATIONSHIP BETWEEN
THE READING HABITS AND THE ACADEMIC
ACHIEVEMENT OF 7th GRADER SECONDARY
SCHOOL STUDENTS**

Muhammed KASIMOĞLU

Supervisor : Assist. Prof.Dr. Hüseyin ÖZTÜRK

Year : 2014 , Pages: 81+13

Jury : Assist. Prof. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK (Chairperson)
: Assoc. Prof.Dr. İbrahim KIR (Member)
: Assist. Prof.Dr. Metin DEMİRCİ (Member)

In this study, the relationship between the reading habits and the academic achievement of 7th grade students in secondary school is tried to be defined. The study is done with 395 students totally at six secondary schools located in Kahramanmaraş, some of which are in villages and some of which are in towns. The achieved data are processed via SPSS statistics programme (Statistical Package For Social Sciences). During the analysis of data, (N) is used for frequency, (%) for per cent, (X) for average, (SS) for Standard Deviation, t test for the meaningfulness of difference between the averages, ‘anova analysis’ is used for multiple variables in case of $n>30$.

The half of the students (50,89 %) read 6 or 20 books in a year. 81% of those students has stated that they like reading. As far as it is understood from that, the students like reading. However, there are ones who do not like reading ; 34,8% of them has stated that they do not like it because they do not find any books that appeal to their tastes. Also, the participants have asked the authors to write adventure books by force of their ages (37,5 %). Moreover, 33,6 % participants have demanded that the authors write their books in an intelligible language.

According to all these data, the increase of the academic achievement is depend on the increase of reading. Hence, families , teachers and authors-publishers are required to be self-sacrificing.

Key words: Reading , the habit of Reading, Academic Achievement

ÖN SÖZ

Günümüzün hayat şartları düşünüldüğünde bilginin çok önemli olduğu sonucuna ulaşılır. Bununla birlikte bilgiye ulaşma yolları da dolaylı olarak önem kazanmaktadır. Zamanımızın en yaygın kullanılan bilgi edinme aracı “internet”tir. Ancak internette yalan yanlış bilgiler de bulunabilmektedir. Dolayısıyla en güvenilir ve doğru bilgi kaynağı yine kitap oluyor. Çünkü kitap yazabilmek derin bir bilgi, kültür, azim ve zekâ gerektiriyor.

İnsan “takdir edilmek” ister. Takdir ise ya güzel şeylere ya da başarılı işlere ve kişilere yapılır. O halde insanoğlu takdir edilme dürtüsünü başarılı olarak tatmin etmek ister. Başarılı olmak -akademik başarı- içinse bilgiye yani kitaba ihtiyaç vardır.

Gün boyu duyu organlarına gelen duyumlar beyindeki sinir uçlarının uyarılmasıyla beyin tarafından algılanır ve bu sayede beyinde öğrenme işlemi gerçekleşir. Öğrenmenin en kuvvetli olduğu kanal gözdür. Gözler beyin uzantısı olarak kabul edilir. Algılanılan şeylerin çoğu onun sayesinde gerçekleştirilir. Yani görme organı olan göz sayesinde daha etkili öğrenilir. Bu nedenle göz ne kadar çok ve sağlıklı kullanılırsa beyne de o kadar çok bilgi gönderilir ve beyin çalışma kapasitesini artırırız. Sırf bu nedenle de olsa okuma eylemi beynimizi geliştirir. Okuma eylemi öğrenmenin temelini oluşturduğu gibi insanın gelişimine sayısız faydaları vardır. Okuma eylemi sayesinde kendimizi daha iyi tanıyabilir, iyi davranışları kazanabiliriz. Okuma alışkanlığı kazanan insan düşünen, fikir üreten, düşündüğünü ifade edebilen, yanlış bilgi ile doğruyu ayırabilen insandır. Kitap okumak beyni ve bedeni genç tutar.

Bu çalışmada kitap okumanın ve hatta kitap okuma alışkanlığının ne denli önemli bir unsur olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu unsur özellikle akademik başarıyı etkilemektedir. Dolayısıyla akademik başarı da insanın bütün hayatını, yani yaşamını, yaşamının niteliğini belirlemektedir. Yüksek bir ifade ile söylenecek olursa “kaliteli bir okuma alışkanlığı geliştirme üst düzey ve hatta asil bir yaşamın kapılarını açar”.

Çalışma boyunca bana yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Öztürk’ e teşekkürü bir borç bilirim.

Muhammed KASIMOĞLU
Kahramanmaraş/2014

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	X
ÇİZELGELER LİSTESİ	XI
EKLER LİSTESİ	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Varsayımlar	2
1.5. Sınırlılıklar	2
1.6. Amaç	3
1.7. Araştırmanın Önemi	3
1.8. Tanımlar	4
2. KONU İLE İLİŞKİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR	6
3. KURAMSAL ÇERÇEVE	13
3.1. Okuma; Okumanın Amacı, İşlevi ve Önemi	13
3.1.1. Okuma	13
3.1.2. Okumanın Amacı	13
3.1.3. Okumanın İşlevi	14
3.1.4. Okumanın Önemi	15
3.1.4.1. Okumanın Toplumsal Önemi	15
3.1.4.2. Okumanın Bireysel Önemi	16
3.2. Okuma Türleri	16
3.2.1. Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Okuma Türleri	17
3.2.1.1. Sesli Okuma	17
3.2.1.2. Sessiz Okuma	17
3.2.1.3. Göz Atarak Okuma	18
3.2.1.4. Özetleyerek Okuma	18
3.2.1.5. Not Alarak Okuma	18
3.2.1.6. İşaretleyerek Okuma	18
3.2.1.7. Tahmin Ederek Okuma	18
3.2.1.8. Soru Sorarak Okuma	18
3.2.1.9. Söz Korosu	19
3.2.1.10. Okuma Tiyatrosu	19
3.2.1.11. Metinlerle İlişkilendirme	19
3.2.1.12. Tartışarak Okuma	19
3.2.1.13. Eleştirel Okuma	19
3.2.2. Diğer Okuma Türleri	19
3.2.2.1. Tam Okuma	19
3.2.2.2. Seçmeli- Esnek Okuma	20
3.2.2.3. Öğretici Metinleri Okuma	20
3.2.2.4. Edebi Metinleri Okuma	20
3.2.2.5. Grup Olarak Okuma	20
3.2.2.6. Ezberleme	20
3.2.2.7. Hızlı Okuma	20

3.3. Okuma Malzemelerine Göre Okuyucu Tipleri.....	20
3.3.1. Romantik tip.....	20
3.3.2. Gerçekçi tip.....	20
3.3.3. Entelektüel tip.....	21
3.3.4. Estetik tip.....	21
3.4. Okuryazarlık ve İşlevsel Okuryazarlık.....	21
3.4.1. Okuryazarlık.....	21
3.4.2. İşlevsel Okuryazarlık.....	21
3.4.2.1. İşlevsel Okuryazar Olan Kişilerin Özellikleri.....	22
3.4.2.2. İşlevsel Okuryazarlık İçin Gerekli Çevresel Etmenler.....	22
3.5. Alışkanlıklar.....	22
3.5.1. Alışkanlıkların Önemi.....	22
3.5.2. Alışkanlıkların Etkisi.....	23
3.5.3. Alışkanlıkların Oluşumu.....	24
3.5.4. Alışkanlık Değişirme.....	24
3.5.5. Alışkanlıklar ve Eğitim.....	25
3.6. Okuma Alışkanlığı.....	25
3.6.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Unsurlar.....	26
3.6.1.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Fiziksel Unsurlar.....	26
3.6.1.1.(1). Göz Hareketleri.....	26
3.6.1.1.(2). Netlik Alanı.....	26
3.6.1.1.(3). Netlik Açısı.....	27
3.6.1.1.(4). Okuma Mesafesi.....	27
3.6.1.1.(5). Ses Organları.....	27
3.6.1.1.(6). Aktif Görme Alanı.....	27
3.6.1.1.(7). Göz-Ses Genişliği.....	27
3.6.1.2. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Zihinsel Unsurlar.....	27
3.6.1.3. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Çevresel Unsurlar.....	28
3.6.1.3.(1). Aile.....	28
3.6.1.3.(2). Ebeveyn.....	29
3.6.1.3.(3). Evdeki Kitaplık.....	30
3.6.1.3.(4). Okul-Öğretmen.....	30
3.6.1.3.(5). Arkadaş.....	31
3.6.1.4. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Kişisel Unsurlar.....	31
3.6.1.5. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Teknolojik Unsurlar.....	32
3.6.1.6. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Dil Unsurları.....	32
3.6.1.7. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Kütüphane Unsurları.....	33
3.6.1.8. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Ekonomik Unsurlar.....	33
3.7. Çocuk Edebiyatı.....	33
3.7.1. Çocuk Edebiyatının Etkililiği.....	33
3.7.2. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler.....	34
3.7.2.1. Fiziksel Özellikler.....	34
3.7.2.1.(1). Kitap Boyutu.....	34
3.7.2.1.(2). Kağıt Cinsi.....	35
3.7.2.1.(3). Sayfa Düzeni.....	35
3.7.2.1.(4). Harfler.....	35
3.7.2.1.(5). Kapak.....	36
3.7.2.1.(6). Resimler.....	36

3.7.2.2. İçerik (Muhteva) Özellikleri.....	37
3.7.2.2.(1). Konu - Tür.....	37
3.7.2.2.(2). Tema	38
3.7.2.2.(3). Kahramanlar	38
3.7.2.2.(4). Plan	39
3.7.2.2.(5). Başlık	39
3.7.2.2.(6). Dil ve Üslup	39
3.8. Hızlı Okuma Becerisi.....	39
3.8.1. Hızlı Okuma Becerisinin Yararları	40
3.8.2. Hızlı Okumanın Amaçları	40
3.8.3. Hızlı Okuma Yeteneğinin Geliştirilebilirliği	40
3.8.4. Hızlı Okuma ve Liderlik	41
3.8.5. Hızlı Okuma Geliştirme Aşamaları	42
3.8.6. İyi Okurların Özellikleri	42
3.9. 100 Temel Eser	43
3.9.1. 100 Temel Eser Uygulamasında Sorumluluk.....	43
3.9.2. 100 Temel Eser Uygulamasına Yönelik Eleştiriler	43
3.9.2.1. Tartışmaya Sebep Olan Konular.....	43
3.9.2.1.(1).Seçilen Eserlerin Niteliği	43
3.9.2.1.(2). Liste Oluşturma İhtiyacı	44
3.9.2.1.(3). Seçilen Kitapların Ticari Olarak Metalaşması	44
3.9.2.1.(4). Kitapların Eğitim Sürecinde Yanlış Kullanımı	44
3.9.3. 100 Temel Eser Uygulamasına Yönelik Öneriler.....	44
3.9.4. 100 Temel Eser Üzerine Yapılan Çalışmalarla Ulaşılan Sonuç.....	45
4.YÖNTEM	47
4.1.Araştırmanın Yöntemi.....	47
4.2.Evren ve Örneklem	47
4.3.Verilerin Toplanması	47
4.4.Veri Toplama Araçları	47
4.5.Verilerin Analizi	48
5. BULGULAR.....	49
5.1. Gurubun Genel Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	49
5.2.1. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılıklar Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	63
5.2.2. Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	64
5.2.3. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Ailelerinin Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	67
5.2.4. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları, Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular	69
6. SONUÇ VE TARTIŞMA	70
6.1. Sonuç ve Tartışma.....	70
6.1.1. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılıklar Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	71

6.1.2. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	71
6.1.3. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Ailelerinin Eğitim Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	72
6.1.4. “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları, Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?” Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	72
7. ÖNERİLER.....	73
7.1.Uygulamaya Dönük Öneriler.....	73
7.1.1.Aileler İçin Okumaya Yönelik Öneriler.....	73
7.1.2.Öğretmenler İçin Okumaya Yönelik Öneriler.....	74
7.1.3.Öğrenciler İçin Okumaya Yönelik Öneriler.....	74
7.1.4.Yazarlar ve Basımevleri İçin Okumaya Yönelik Öneriler.....	75
7.2.Okuma Üzerine Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler.....	76
KAYNAKLAR.....	77
ÖZ GEÇMİŞ	
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

- N** : Frekans
X : Ortalama
P : Anlamlılık Derecesi
F : Varyans
Ss : Standart Sapma
Sd : Serbestlik Derecesi
SPSS: Statistical Package For Social Sciences
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü
Vd.: Ve diğerleri
SED : Sosyo Ekonomik Düzey

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelgeler

Sayfa

Çizelge 3.1. Temel dil becerileri ve dilbilgisi kazanım oranları	32
Çizelge 3.2. Kitapların fiziksel özellikleri.....	34
Çizelge 4.1. Araştırmaya esas teşkil eden okullar listesi.....	47
Çizelge 5.1. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyet durumları	49
Çizelge 5.2. Araştırma grubundaki öğrencilerin anne eğitim durumları	49
Çizelge 5.3. Araştırma grubundaki öğrencilerin baba eğitim durumları.....	49
Çizelge 5.4. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerin aylık gelir durumları	49
Çizelge 5.5. Araştırma grubundaki öğrencilerin geçen yılki başarı durumları	50
Çizelge 5.6. Araştırma grubundaki öğrencilerin geçen yılki ağırlıklı yıl sonu not Ortalama durumları	50
Çizelge 5.7. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okumayı sevme durumları.....	50
Çizelge 5.8. Araştırma grubundaki kitap okumayı sevmeyen öğrencilerin kitap okumayı sevmeyişinin nedenleri	51
Çizelge 5.9. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı.....	51
Çizelge 5.10. Araştırma grubundaki öğrencilerin en çok tercih ettiği kitaplar	52
Çizelge 5.11. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap alırken en çok dikkat ettiği konular	52
Çizelge 5.12. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okuma nedenleri	53
Çizelge 5.13. Araştırma grubundaki öğrencilerin yeterli sayıda kitap okuma durumu	53
Çizelge 5.14. Araştırma grubundaki öğrencilerden yeteri kadar kitap okumadığını belirtenlerin yeteri kadar kitap okumama nedenleri	53
Çizelge 5.15. Araştırma grubundaki öğrencilere göre bir kitabın en önemli özelliği	54
Çizelge 5.16. Araştırma grubundaki öğrencilerin en son ne zaman kitap okuduğu	54
Çizelge 5.17. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir genç olarak bir yazardan en çok hangi tür kitap yazmasını istediği	55
Çizelge 5.18. Araştırma grubundaki öğrencilerin günlük bir gazeteyi takip etme Durumu.....	55
Çizelge 5.19. Araştırma grubundaki öğrencilerin gazetede en çok ilgiyle okuduğu sayfa.....	55
Çizelge 5.20. Araştırma grubundaki öğrencilerin okullarındaki kütüphane durumu	56
Çizelge 5.21. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye en son gitme zamanı.....	56
Çizelge 5.22. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye az gitmelerinin veya hiç gitmemelerinin nedenleri	56
Çizelge 5.23. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçları	57
Çizelge 5.24. Araştırma grubundaki öğrencilerin okul ya da sınıf kitaplığından yararlanma durumları	57
Çizelge 5.25. Araştırma grubundaki öğrencilerin evinde yararlanabileceği bir kitaplığın varlığı	57
Çizelge 5.26. Araştırma grubundaki öğrencilerin sürekli okumayı tercih ettiği kitap türünü tercih etme nedenleri	58
Çizelge 5.27. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığı	58
Çizelge 5.28. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığı	58
Çizelge 5.29. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığı	59
Çizelge 5.30. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları	59

Çizelge 5.31. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları	59
Çizelge 5.32. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları.....	60
Çizelge 5.33. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	60
Çizelge 5.34. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	61
Çizelge 5.35. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	61
Çizelge 5.36. Araştırma grubundaki öğrencilerin okuduğu kitabı temin etme durumu.....	62
Çizelge 5.37. Araştırma grubundaki öğrencilerin okul dışındaki boş zamanlarında en çok ne yaptığı	62
Çizelge 5.38. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının başarısını Artırma durumu.....	62
Çizelge 5.39. Araştırma grubundaki öğrencilerin ders çalışma sıklığı	63
Çizelge 5.40. Araştırma grubundaki öğrencilerin sınavlara hazırlanma şekli	63
Çizelge 5.41. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir günde ortalama kaç saat ders Çalıştığı.....	63
Çizelge 5.42. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre okumayı sevme Durumları.....	64
Çizelge 5.43. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre bir yılda okuduğu kitap Sayısı	64
Çizelge 5.44. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirine göre okumayı sevme durumları	65
Çizelge 5.45. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailesi tarafından kendisine kitap alınma sıklığına göre okumayı sevme durumları	65
Çizelge 5.46. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirine göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	66
Çizelge 5.47. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailesi tarafından kendisine kitap alınma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	66
Çizelge 5.48. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre okumayı sevme durumları	67
Çizelge 5.49. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre okumayı sevme durumları	68
Çizelge 5.50. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	68
Çizelge 5.51. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre bir yılda okuduğu kitap sayısı	69
Çizelge 5.52. Araştırma grubundaki öğrencilerde cinsiyete göre geçen yılki ders notları..	69

EKLER LİSTESİ

- EK – 1: Okuma Aışkanlıkları ve Başarı Anketi
- EK – 2: İzin belgesi (Anket Kullanım İzni)
- EK – 3: İzin belgesi (MEM'den Anket Uygulama izni)

1.GİRİŞ

Giriş bölümünde çalışmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler belirtilmiştir. Bununla birlikte araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar, sınırlılıklar anlatılmıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan temel kavramlara dair açıklamalarda bulunulmuştur.

1.1. Problem

Bilimdeki gelişme her alanda olduğu gibi iletişim alanında da büyük bir gelişmeye vesile olmuştur. Gelişen iletişim araçları, bilgiye ulaşmadaki zorlukları ortadan kaldırdı. Bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler bu iki sektörü önce birbirine yaklaştırdı sonra da bilgi ve iletişimin birlikteliği ile bilişim terimi gündeme geldi. Bilgisayar ve iletişim teknolojileri bütünleşmeye başladı. İş yerindeki, okuldaki, evdeki, bilgisayarlar kablo ile birbirine bağlanmaya başladı (Akalin, 2000: 1).

Günümüzde yaşanan gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda tam bir bilgi çağında yaşadığımız görülür. Kitle iletişim araçlarının (TV, İnternet...) neredeyse evde, kişilikte, bedende nüfuz etmediği yer kalmamıştır. Bu iletişim araçları mutfakta ne yenmesi gerektiğini, yatak odasında hangi şekilde uyunması gerektiğini, salonda hangi eşyanın nereye konması gerektiğini, konuşurken söze nasıl başlanması gerektiğini, yürürken nasıl yürünmesi gerektiğini, nelerin giyilmesi gerektiğini -hatta hangi rengin giyilmesi gerektiğini- vb. insanın birçok yönüne müdahale etmektedir. Bununla da kalmayıp hasta olup olmadığımızı ve ruhsal durumumuzu tespit eden ölçekler bile sunmaktadır.

Buraya kadar söylenenlerin aslında kötü bir yanı yoktur. Ancak bir de bu konuya şu açıdan yaklaşmak gerekir. Peki, ya bu kitle iletişim araçlarında bu bilgiler gibi milyonlarca bilgi varsa... Hatta ve hatta bu bilgiler birbirini devamlı çürütüyor halde bulunuyor olsa... İşte, o zaman durumun vehameti gözler önüne serilmektedir. 1990'lı yıllarda başlayan bilgisayar ve internet teknolojisi ile hayatın bütün alanları, yoğun ve küresel bir "bilgi" kuşatması ile karşı karşıya kaldı. Evde, okulda, sokakta, işte bilgisayarlar ve onların taşıdığı teknolojiler sayesinde hayatımız kolaylaştı. TV, İnternet şu zamanda bilgi kirliliğinin en temel sebeplerinden ikisidir. İyi ama bu bilgi kirliliğinin üstesinden nasıl gelinebilir? Elbette ki "kitap okuma" ile... Kitap dünyasında da çok fazla bilgi bulunmaktadır. Ama bu bilgilerin ne olduğu bellidir. Bilgiyi kim vermiştir, ne zaman vermiştir, niçin vermiştir, neye veya nelere dayanarak vermiştir? İşte, bunların hepsi nettir. Yani bilgi kirliliğine mahal vermemektedir. Bu noktada internet ve TV'de mevcut bulunan e-kitaplar da elbette bilgi kirliliğine sebep olmayan, ne idüğü belli kaynaklardır. Sonuç olarak kitap okumamız gereklidir. Hatta bu gerekliliği bir alışkanlık haline getirmek de en azından bu gerekliliğin kendisi kadar önemlidir. Aksi takdirde "Bir oku, bir okuma..." durumuna düşülürse yarım hekimin insanı canından ettiği gibi insanlar da düşüncelerinden, hayatlarından olabilirler. Bir gerekliliği alışkanlık haline getirmek de kolay değildir. Elbette ki bunu etkileyen ve belirleyen pek çok unsur bulunmaktadır. Kitapların özellikleri, sosyo-ekonomik durum, psikolojik durum...

Kitap okuma alışkanlığı geliştiren bireylerin sosyal yönü, psikolojik yönü, zihinsel yönü (Bu noktada akademik başarı ön plana çıkıyor.) vb. birçok yönü de geliştirmektedir.

Görüldüğü üzere insanoğlunun günlük yaşamını idame ettirebilmesi için yani hayatını yaşayabilmesi için bilgiye ihtiyacı vardır. Ancak bu bilgiyi nitelikli kaynaklardan edinmesi gerekir ki bunlar da kitaplardır. Bu kitaplar –Elbette ki e-

kitaplar da bu kapsamda değerlendirilmelidir.- hayata yansıtacak şekilde okunmalıdır ve devamlı okunmalıdır, yani okuma alışkanlık haline getirilmelidir. Alışkanlık esasında hemencecik yerleşecek bir kavram değildir. Çeşitli aşamaları vardır. Alışkanlığı kazanacak birey ilk önce alışacağı davranışa karşı bir ilgi duymalıdır. Yani davranış kişinin dikkatini çekmelidir. Daha sonra bu davranış tekrarlanmalıdır. Sonucunda da insana zevk verebilmelidir. Alışkanlığı etkileyen çeşitli sebepler bulunsa da alışkanlık gerçekleştirilebilirse bu beceri akademik başarı başta olmak üzere hayatımızın her alanına etki edecektir.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
2. Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Varsayımlar

1. Öğrenciler veri toplama aracına içten ve samimi olarak cevap vermişlerdir.
2. Araştırmaya katılan öğrencileri, araştırmada yer alan özellikler dışında etkileyen dışsal faktörlerin aynı olduğu ve önemli, özel bir etkilenmenin olmadığı varsayılmıştır.
3. Araştırma konusu, uzman görüşleri ve literatür taraması açısından geçerliliği yeterlidir.
4. Örneklem, evreni yeterli düzeyde temsil etmektedir.
5. Kullanılan bilgi toplama aracının geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır.
6. Kullanılan istatistiksel teknikler amaca uygun olarak seçilmiş ve uygulanmıştır.
7. Öğrenciler anketlere istekli olarak cevap vermişlerdir.

1.5.Sınırlılıklar

1. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde Kahramanmaraş ili merkez ilçesinde bulunan biri köy biri kasaba ortaokulu olmak üzere toplam 6 ortaokuldaki öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları İle Akademik Başarı Düzeylerini Ölçen Anket Formu” ölçeğinin ölçtüğü durumlarla sınırlandırılarak anketi kapsamayan temel özellikler, görüş ve eğilimler bu araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.
3. Bu araştırma, kullanılan veri toplama aracı ve bulguları ile sınırlıdır.
4. Bu çalışma, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6.Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki”yi incelemektir. Bununla birlikte ortaya çıkacak bulgulara dayalı olarak çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde şu hususlar tespit edilmeye çalışılmıştır:

- 1.Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını tespit etmek
- 2.Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin kitap okuma durumları tespitine dayanarak bunun yeterli düzeyde olup olmadığını ortaya koymak
- 3.“Kitap okuma alışkanlığı yeterli düzeyde olmayan öğrencilerle ilgili neler yapılabilir” sorusuna cevap vermek
- 4.Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesi ve artırılması için öneriler sunmak
- 5.Kitap okuma alışkanlığı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi tespit etmek
- 6.Kitap okuma alışkanlığının akademik başarıya olan etkisini gözler önüne sermek
- 7.Günümüz dünyasının kayda değer en önemli eğitim problemlerinden biri olarak görülen “kitap okuma alışkanlığı” ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermek

1.7. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma okumanın önemi üzerinde durmaktadır. Okuma eylemi, eleştirel düşünceyi diri tutmaktadır, özellikle de bu husus okumanın önemini artırmaktadır (Yalçınkılıç, 2007: 227). Zaten Karaçam (2005: 1) da okumanın çok yönlü düşünmeyi, değerlendirmeler yapmayı ve düşünce üretmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

Kitaplar insanın geçmişle, gelecekle yani hayatla olan iletişimini de değiştirmektedir. Okumanın bir beceri olduğu düşünüldüğünde bu beceri bir yaşam becerisidir. Coşkun (2002b: 231-244); geçmiş yaşantılar aracılığı ile oluşan bilgi, kültürel birikim, inançlar, değer yargılarının insanın kendi öz süzgecinden geçerek geleceğe aktarıldığını anlatıyor. Yalçınkılıç (2007: 227) bu yaşam becerisinin bireyin yaşamı boyunca kullanacağı bir etkinlik olduğunu söylüyor dolayısıyla da okumanın sadece eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmaması gerektiğine dikkat çekiyor.

Çeşitli dönemlerden birçok düşünür kitap okumanın önemine değinmiştir. Ama her biri kitap okumanın farklı farklı yönleri üzerinde durmaktadır. Horace Mann geleceğe yani ülkenin çocuklarına yatırım için toprağa buğday eker gibi kitap ekilmesi gerektiğini söylerken Edward Bulwer Lytton yasaların bile ortadan kalkabileceği ancak kitapların her zaman baki kalacağını söylüyor (Çakıcıoğlu, 2007: 151). Victor Hugo kitapları zor günlerde karşımıza çıkan birer dostu benzetirken Shakespeare kitapları bir krallığa benzetmektedir (Çakıcıoğlu, 2007: 152).

Öğrenmek sadece “okumak” demek değildir ancak Aytaş (2003: 155), okumanın göze ve kulağa hitap etmesi durumunda öğrenmenin % 94’ü gibi önemli bir kısmın geçildiğini ileri sürüyor. O halde öğrenme süreci büyük oranda okumaya bağlı olarak sağlanıyor.

Arseven (2005: 42), okumanın çocukların ve yetişkinlerin yaşama farklı yönlerden bakmasını sağladığını, hayatı tüm acılarıyla ve gerçekleriyle olduğu gibi tanıttığını söylüyor. Odabaş ve Polat (2008: 435) da okumanın bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirmekte olduğunu ve insanın hayata karşı direnme gücünü artırdığını gözler önüne seriyor.

1.8. Tanımlar

Okuma

Okuma kavramıyla ilgili olarak okumanın çeşitli yönlerine temas eden tanımlamalar yapılmıştır:

“Sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir” (Özbay, 2006: 7).

“Genel olarak algılama alanını taşmayacak kadar geniş göz devinimleri ile yazı dilini doğrudan kavrayabilme ve yanlışsız olarak anlayabilme yeteneği” (Güney, 1998: 203).

“Bireyin, yazarın iletisini algılama ve ona tepki vermesini içeren zihinsel ya da bilişsel süreç” (Keçik ve Uzun, 2002: 127).

“Okuma; ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci” (Akyol, 2005: 1).

“Bize aktarılmak istenilen bilgi, duygu ve düşüncelerin olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan, kendi akışı içinde ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde bütün boyutları ile kavranılmasıdır” (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995: 22).

“Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek” (Türkçe Sözlük, 1998).

“Okuma, gözlerin ve beş organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlamı kavrama becerisinden meydana gelen karmaşık bir faaliyettir” (Aytas, 2003: 155).

“Basılı bir sayfadaki yazıdan düşünceyi anlamak, yazıdan anlam çıkarmaktır” (Binbaşıoğlu, 1993: 15).

Alışkanlık

“Canlı bir varlığın tekrarlanan bir etkiyle edindiği tutum veya öğrenme sonucu otomatik olarak yapılan davranışlar” (Güney, 1998: 10).

Okuma Alışkanlığı

“Okuma alışkanlığı bireyin, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirci / irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesidir” (Yılmaz, 1993: 30).

“Okuma alışkanlığı kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir” (Devrimci, 1993: 20).

Akademi

“Okul çalışmaları için gerekli olan özel ve genel güçler, genel olarak sözel ve sayısal yeteneklerin birleşmesinden meydana gelir” (Güney, 1998: 6).

Başarı

“Çıktı ve girdi arasında hedefle tutarlı fark” (Güney, 1998: 30).

Eğitim

“Öğretmenlerin bilgi ve çeşitli değerleri öğrencilere aktardıkları sistematik oluşum veya bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Daha geniş bir tanımla eğitim, toplumun genç üyelerinin var olan kültüre, yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması süreci. Kısaca öğrenme deneyimlerinin yönlendirilmesi” (Güney, 1998: 89).

“Çocukların ve gençlerin toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye” (Türkçe Sözlük, 2005).

“Bireyin davranışlarında yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” (Demirel, 2005:41).

Öğretim

“Planlı ve programlı öğretme etkinlikleri. Yani, belli bir amaçla gerekli bilgileri öğretme işi. Kısaca, sınıf çerçevesinde yapılan resmi eğitim“ (Güney, 1998: 211).

“Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi” (Türkçe Sözlük, 2005).

“Öğrenmenin gerçekleşmesi için planlanan, kasıtlı ve sistematik eğitim” (Demirel, 2005: 95).

“Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen planlı, denetimli ve örgütlenmiş etkinlikler” (Özdemir, 2004: 6).

2. KONU İLE İLİŞKİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Stahlschmidt ve Agnes (1981), araştırmalarını 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 147 çocuga uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, kitap okuma miktarı ile okuma başarısı arasında belirgin bir ilişki olduğu, okuma başarısı ile cinsiyet arasında herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sık kitap okuyanlar okuma sebeplerini iç ve dış faktörlere bağlarken, sık kitap okumayanlar ise okumama sebebi olarak iç faktörleri göstermişlerdir.

Williams (1990), araştırmasında 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma ilgisi, tutumu ve alışkanlığı ile öğretmen ve aile etkisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların okumayı çok sevdiği ve okula başlamadan önce ailelerinin onlara kitap okuduğu, çocukların kitaplardan hoşlanmalarının en iyi yolunun onların kendi kitaplarına sahip olmalarını sağlamak olduğu tespit edilmiştir.

Pascoe ve Gilchrist (1987), araştırmalarını öğrencilerden ve öğretmenlerden seçtikleri iki grup üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin bir kitabın hangi özelliklerinden hoşlandıklarını ve öğretmenlerin öğrencilerin bir kitabın hangi özelliklerinden hoşlanacaklarına yönelik düşüncelerini karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda iki grup arasında belirgin farklılıklar tespit etmişlerdir. Buna göre, öğrencilerin bir kitapta heyecan, korku ve hareket özelliklerine dikkat ettiklerini, öğretmenlerin ise öğrencilerin bir kitapta daha çok kitabın karakterlerine önem verdikleri düşüncesine sahip olduklarını bulmuşlardır.

Neuman (1988), öğrencilerin okuma performansı ile televizyon izlemeleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, öğrencilerin günde 2-4 saat televizyon izlemelerinin okuma performanslarını etkilemediğini ancak 4 saatten fazla televizyon izlemelerinin okuma performanslarını olumsuz etkilediğini saptamıştır.

Fisher ve Ayers (1990), yaptıkları karşılaştırmalı araştırmalarında, İngiliz ve Amerikan 8-11 yaşlarındaki çocukların okumaya karşı ilgilerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, Amerikan çocukları İngiliz çocuklarına göre daha fazla bilimsel kitaplar okumayı tercih etmektedirler ve her iki ülke çocuklarının da okuma ilgileri cinsiyete göre değişmektedir.

Agaja (1992), 4, 5 ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda 5. sınıf öğrencilerinin kütüphaneye daha çok kitap okumak için gittikleri bulunmuştur.

2.2. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Yılmaz (1990) 'ın, "Okuma Alışkanlığı ve Yeni Mahalle İlçe Halk Kütüphanesi" adlı araştırmasında Yeni Mahalle İlçe Halk Kütüphanesi'nin genç okuyucuların okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi yönünde herhangi bir çaba harcamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bayram (1990), "İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti" adlı araştırmasını, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi'ne bağlı Gezici Kütüphane'nin Aydınlık Evleri İlkokulu öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanmalarında etkili olup olmadığını araştırmak amacıyla yapmıştır.

450 öğrenci üzerine yaptığı araştırmada, okuma alışkanlığını kazanmış öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini belirleyen etkenlerin, sırasıyla, öğrencilerin kendi

isteği, ailesi ve öğretmenleri olduğunu, okuma alışkanlığı kazanmış öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu, öğrencilerin %57.2'sinin okuma alışkanlığı kazanmadığını, kız çocuklarının erkek çocuklarına nazaran daha fazla kitap okuduğunu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha çok çizgi roman okumayı tercih ettiklerini bulmuştur.

Dökmen (1994) 'in, 284'ü üniversite, 314'ü lise, 197'si ilköğrencisi, 48'i ise kütüphaneci ve öğretmenlerden oluşan bir uzman grubu olmak üzere, toplam 853 kişi üzerinde gerçekleştirdiği çok yönlü araştırmasında ana çizgileriyle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Araştırmada, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre okumaya verdikleri önem arasında anlamlı farklılık olduğu ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre okumaya daha fazla önem verdikleri saptanmıştır. Bunun sebebi de alt sosyo-ekonomik düzeye sahip deneklerin, kendilerini geliştirmek ve sosyal ve ekonomik yönden daha iyi yaşantıya sahip olmak istemelerinden kaynaklanıyor olsa gerektir. Araştırmada, lise ve üniversite öğrencilerinin okumak için daha çok gazete ve mizah dergilerini tercih ettikleri, bilim ve kültür kitaplarına ise daha az ilgi gösterdikleri belirlenmiştir. Araştırmada, gerek lise, gerekse üniversite öğrencilerinin yarısından fazlası, yeterince kitap okumadıklarını belirtmişlerdir.

Gönen, Öncü ve Isitan (2004), tarafından ilköğretim 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi üzerine yapılan bir çalışmada şu bulgulara ulaşılmıştır: Her iki cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar, yüksek oranda kitap okumayı sevmekte; kız çocuklar, erkek çocuklara göre az bir oranla daha fazla kitap okumaktadır. Bununla birlikte araştırmada, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin, kitap okuma konusunda çocuklarına daha fazla model oldukları, çocuklarına daha fazla kitap aldıkları görülmüştür. En fazla okunan kitap türünün hikâye ve roman olduğu; her iki sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, kütüphaneyi en fazla ödev yapmak için kullandıkları, yine araştırmadan çıkan diğer bir önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yılmaz (1995), Ankara'da yaşayan 1800 anne-babanın okuma alışkanlıklarını sosyolojik açıdan incelemek amacıyla yaptığı bir çalışmada; toplumun okuma alışkanlığının düşük olduğunu, üst sosyo-ekonomik bölgeden alt sosyo-ekonomik bölgelere doğru gidildikçe, okuma alışkanlığının oranının düştüğünü, cinsiyetin okuma alışkanlığını etkileyen bir etken olmadığını bulmuştur.

Gürcan (1996) 'ın, "Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayımcılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi" adlı araştırmasında okuma alışkanlığının kazanılmasının belli bir süreci gerektirdiği çok kısa sürede olabilecek bir eylem olmadığı, ortaya çıkması için uzun süreli ve kapsamlı çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gürler (1999), tarafından "Çocuk Kitapları ve Anne ve Babaların Bu Konudaki Tutumları" üzerine yaptığı bir incelemede, anne-babaların okumanın önemi konusunda yeterli bilinçte olmadıkları, çocuk kitabı konusunda da gerekli bilgi donanımlarının olmadığı, anne-baba ve çocuk iletişimi ve gelişimi konusunda ise bilgilerinin yetersiz olduğunu saptamıştır.

Eroğlu (1999), araştırmasında "Malatya Lisesi Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Etkili Olan Faktörlerin Sosyolojik Bakımdan İncelenmesi" üzerine bir çalışma yapmış ve şu sonuçlara ulaşmıştır: Öncelikle öğrencilerin derslerinde başarılı olmalarının, zekâ seviyesi, anlama yeteneği ve ders çalışma isteğine bağlı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin başarı durumlarının sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak ta değişiklik gösterdiği, aynı zamanda sosyal ve kültürel çevre faktörlerinin

de başarılı olma da etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinin başarı düzeyini etkilemiş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenci ailelerinin öğrenim durumlarının da başarılı olmada etkili olduğu belirlenmiştir. Farklı alanlara ait derslere göre de başarı düzeyinin değişmiş olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasında da başarı düzeyinin değiştiği tespit edilmiştir. Örneğin, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla derslerinde biraz daha başarılı oldukları görülmüştür.

Yıldız (2000), "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarını Belirleyen Etmenler" üzerine yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine önemli tespitlerde bulunmuştur.

Yıldız, üniversiteli öğrencilerin "okur" niteliğinin toplumsal nitelikte benzerlik taşıdığını belirtmiştir. Türk toplumunun özellikle kültürel ve siyasal yapısındaki çarpık, kaotik durum, okur olarak bireyin de yapısında var olduğu sonucuna götürmüştür. Örneğin, eğitim kurumlarımız kişilik olarak bağımlı, niteliksiz, özgür düşünemeyen, tembel ve kolaycı toplumsal bireyler yetiştirmekte olduğunu belirtmiştir. Yarışmacı yeni ekonomik dizge içinde birey, aşırı tüketime (tüketim kültürü) yönlendirilerek, kendi kültürel değerlerinden uzaklaştırılmıştır. Eğitim kurumlarında yetersiz bir biçimde yetiştirilen öğrenciler, bir de içinde yaşadıkları toplumsal değerlere yabancılaşınca ortaya doğru-dürüst bir okuma alışkanlığı olmayan, okuma edimini ders çalışmakla eş sayan ve en kötüsü, "okumayı" bir boş zaman uğraşı olarak değerlendiren sayısız insanın ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Toplumsal yapının şekillendirmiş olduğu eğitilmiş Türk okurunun genel profilini ortaya çıkarmak için, bu okur üzerinde etkili olan "kültür", "ekonomi" ve "ideoloji" gibi etmenlerin betimlenmesi ve irdelenmesi gerektiğini düşünen Yıldız, Türkiyeli okurların neden köklü bir okuma alışkanlığı kazanamadıklarını açıklamaya çalışmıştır.

Boztepe (2002), "Çocukta Okuma Eğilimleri ve Okuma Teknikleri" adlı çalışmasında, zihin, dil, beden ve psikolojik gelişimi normal, okuma becerisi kazanmış çocuklara, okul dışı, serbest zaman okuma materyallerinden yararlanılarak okuma alışkanlığının kazandırılması için çocukların gelişim özelliklerinden hareket edilmesinin gerekliliği üzerinde durmuş ve okuma tekniklerini araştırmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde çocukların okumaya ilgileri (ülkelerin okuma ilgisine yönelik tutumları, Türkiye'deki çocukların okuma ilgisi ve devletin konuyla ilgili tutumu) üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde, okuma ilgisinde etkili olan sosyal ve bireysel faktörler, gelişim teorileri ve ayrıntılı olarak çocukta gelişim aşamaları ve bu aşamaların özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde kitaplarda olması gereken biçimsel özellikler, iç yapı özellikleri, Türkiye'de Çocuk Edebiyatı'nın niteliği ve çocuklar tarafından çok okunan ilgi gören kitapların çocuk gelişimi açısından değerlendirilmeleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde, okuma becerisini kazandıracak uygulamalara kısaca değinilerek okuma becerisini kazanmış çocukların okuma eğitiminde kullanılacak teknikler ele alınmıştır. Bu çalışmada Doç. Dr. Üstün Dökmen'in okuma alışkanlığını belirlemek amacıyla 197 çocuk üzerinde yapmış olduğu "Okuma Alışkanlıkları Anketi" ve bu anketin değerlendirilmesinden, Hüseyin Emin Öztürk'ün, en çok okunan ve en çok sevilen kitapları belirlemek üzere 1000 çocuk üzerinde uyguladığı anket çalışmasından, bu anketin değerlendirilmesinden yararlanılmıştır.

Boztepe, çocuğun kitap okuma alışkanlığı kazanmasını ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı bir gelişim içinde olmasına; aile, çevre, okul - öğretmen faktörlerinin yanı sıra düzeyine uygun kitapların oluşuna ya da seçilen metnin uzunluğuna ve anlatım olarak çocuğun durumuna uygun olmasına bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Zengin (2003), tarafından yapılan araştırmada, kızların erkeklerden daha fazla kitap okudukları, bunun da kızların, erkeklere göre daha fazla boş vakte sahip olmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Çetinkaya (2004), Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ele almış, sosyo-ekonomik düzey (S.E.D.)in, cinsiyetin ve son bir yılda okunan kitap sayısının öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerine etkisini incelemiştir.

Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısında sosyoekonomik düzey ve cinsiyetin etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettiği hususlar, okuma kitaplarını temin etme biçimleri, evinde okuyabileceği kitabın bulunup bulunamaması, gazete okuma sıklıkları, okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uydukları kişi ya da kişiler, anne-babaların ve abla, ağabeylerin okuma sıklıklarında sosyo-ekonomik düzey etkili olurken, cinsiyet faktörü ve son bir yılda okunan kitap sayısı etkili olmamıştır. Öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarında sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet etkili olmamıştır. Öğrencilerin evlerine düzenli olarak bir gazetenin gelmesi ve ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap almasında sosyo-ekonomik düzey ve son bir yılda okunan kitap sayısı etkili olurken, cinsiyet etkili olmamıştır.

Topçu (2005), Kayseri merkez ilçelerindeki farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan 8 ilköğretim okulundaki 433 öğrenciden, "anket" ile veri toplamıştır.

Öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına, okuma alışkanlıklarına ve kütüphane kullanımlarına ilişkin bazı göstergeler belirlemiştir. Bu verilerden hareketle; cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, okudukları sınıf ve anne-babanın eğitim düzeyine göre okuma alışkanlıklarında ve kütüphane kullanımlarında bir farklılık oluşup oluşmadığını değerlendirmiştir.

Öğrencilerin gün içerisinde okudukları zamanlarına ilişkin; akşam saatlerinde okumayı birinci sırada, öğleden sonra okumayı ikinci sırada, öğleye doğru okumayı üçüncü sırada, gece yatmadan önce okumayı dördüncü sırada, sabah erken saatte okumayı da son sırada seçtiklerini belirlemiştir. Ayrıca öğrencilerin gece yatmadan önce kitap okumayı seçmelerinde kendilerine ait odanın olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanımları ile cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, okudukları sınıf ve anne-babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıkların olduğunu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile öğrencilerin dergi takip edip etmemeleri, evlerine gazete ve dergi alınıp alınmaması, evlerinde kitaplık ve öğrencilerin kendilerine ait kitaplıklarının olup olmamasına göre de anlamlı farkların olduğu belirlenmiştir.

Karakoç (2005), "Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma ilgi ve Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerden büyük çoğunluğu okumaktan hoşlanmakta ve kitap seçerken en çok kitabın ismine, tavsiyeye, kitap hakkındaki reklama bakmaktadır.

Yine araştırmada gençlerin en beğendikleri türlerin roman ve hikâye olduğu tespit edilmiştir. En çok bilgi ve kültürlerini arttırmak için okudukları, okuma konusunda büyük çoğunluğunun kimseyi örnek almadığı sonucu çıkmıştır. Yeterince kitap okumayanların ise derslerden vakit bulamadığı için veya televizyon engeline takıldığı için kitap okuyamadığı saptanmıştır. Ayrıca gençler ülkemizdeki bu düşük okuma oranının yukarılara çekilmesi için kütüphanelerin çoğaltılması, kitap reklamlarının ve gençlere yönelik kitapların arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Genel itibariyle öğrenciler, en son ne zaman bir kütüphaneye gittiklerini ya da kitap okuduklarını hatırlamamaktadırlar. Kütüphaneye gidenler de daha çok ders çalışmak ve ödevlerine kaynak bulmak için kütüphaneyi kullandıklarını dile getirmektedir. Ayrıca öğrencilerimiz kitap alışverişlerini daha çok birbirleriyle yapmaktadırlar. Öğrencilerimizin büyük çoğunluğu ayda bir kitap bile okumamakta; okuyanlarsa genellikle tanıtımı çokça yapılan popüler kitapları okumaktadır. Cinsiyete göre bakıldığında, kızların erkeklere göre okumaktan daha çok hoşlandıkları ve kendilerini kitap okuma konusunda daha yeterli buldukları görülmüştür. Gençler arasında en çok okunan türün roman olduğu ve cinsiyet faktörü göz önünde bulundurulduğunda, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bu türü daha çok okuduğunu saptamıştır. Sosyo-ekonomik düzeye göre bakıldığında üst SED'e ait okulların öğrencilerinin okumaktan daha çok hoşlandıkları görülmüştür. Son bir yıl içinde hiç kitap okumayanların ya da en son ne zaman bir kitapçıya gittiğini hatırlamayanların oranı ise alt SED'de diğerlerine göre daha yüksek çıkmıştır. Hatta anketten çıkan diğer bir ilgi çekici sonuç ise 'Hiç kitap okumadım.' şikkını işaretleyen öğrencilerin hepsinin alt SED'den olmasıdır.

Sanlı (2006), "İlköğretim 6 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Bilişsel Beceri ve Duyuşsal Özellikleri Kazandırma Açısından İncelenmesi" konulu bir çalışma yapmıştır.

Sonuç olarak Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin ilgi, zevk ve kavrama güçlerine denk olması gerekir. Bilişsel olarak metinler öğrenciye analiz ve sentez yapabilme öğretisi kazandırmalı bilgilerini metin sonunda değerlendirme yolunu göstermelidir; duyuşsal olarak da ilgisi ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli duyuşsal zenginliği verebilmelidir.

Kutlu (2006), "MEB İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmada Türkçe ders kitaplarının söz varlıkları incelenmiştir.

Araştırma sonucunda Milli Eğitim Bakanlığının yukarıda belirtilen tarihlerde yayımladığı Türkçe ders kitaplarının söz varlıkları ortaya konmuştur. Sınıflar arasında yapılan karşılaştırmada, sınıf seviyesinin artışı ile metinlerin söz varlığında da belirli oranda bir artış olduğu gözlemlenmiş, ancak bu artışın söz varlığının bazı birimlerinde söz konusu olmadığı, hatta azalmaların yaşandığı görülmüştür.

Keleş (2006), "İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi" adlı araştırmasını Ankara ilinde bulunan ilköğretim okullarından rastgele seçilen il, ilçe ve köy okullarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde test etmiştir.

Toplam 597 öğrencinin katılımıyla yapılan çalışmada kitap okuma alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin sosyo-ekonomik durumu, öğrencilerin okudukları sınıf düzeyi, yaşanan yerleşim birimi, okul türü ve kardeş sayısının etkileri analiz edilmiştir.

Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri kitap okuma alışkanlığı düzeylerini az da olsa etkilemektedir. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır. Özel ve merkez okullarda eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları, köy okullarında eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına göre daha fazladır.

Acıyan (2008), “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarısı Arasındaki İlişki Düzeyi” adlı araştırmasını Kocaeli il merkezindeki ve ilçelerindeki ortaöğretim okullarında test etmiştir.

Toplam 509 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin önemli bir bölümünün (% 63.5) yeteri kadar kitap okumadığı görülmüştür. Bu sonuç okuma alışkanlığının toplumumuzda zayıf olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bununla birlikte öğrencilerin önemli bir kısmı kitap okumayı sevmeme nedeni olarak, televizyon izlemeyi ve internette dolaşmayı ifade etmişlerdir(% 41.9). Bu sonuç da göstermektedir ki okumaktan çok izlemeyi ve eğlenmeyi seviyoruz.

Araştırmada ortaya çıkan bir sonuç da anne ve babası çok okuyan öğrencilerin kitap okumayı daha çok sevmesidir. Bu sonuç da bize göstermektedir ki öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailelere ve eğitimcilere önemli görevler düşmektedir.

Akca (2008), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü” adlı araştırmasını İstanbul ili Anadolu Yakasında bulunan Kadıköy, Ümraniye ve Üsküdar ilçelerinde görev yapan öğretmenlerde test etmiştir.

Toplam 388 öğretmen üzerinde yapılan çalışmada öğretmenlerin ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma tutumlarının cinsiyet, yaş, mezun olunan okul, kurum türü, ilk atama branşı, kadro türü, kıdem, bulundaki kurumdaki hizmet süreleri, bir yılda okudukları kitap sayısı, en son aldıkları gibi değişkenler incelenmiştir.

Araştırma sonucunda ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü açısından anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Güngör (2009), “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmasını Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random (rastgele) yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarındaki 5.sınıf öğrencilerinde test etmiştir.

Araştırmada 768 öğrencinin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, yaşanan yerleşim birimi ve akademik başarının etkileri analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır. İl ve ilçe merkez okullarda eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları, köy okullarında eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına göre daha fazladır. Son olarak, öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre kitap okuma alışkanlıkları farklılaşmaktadır.

Bayram (2009), “ Resimli Çocuk Kitaplarının Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkisi” üzerine bir araştırma yapmıştır.

Günümüzde her yaşa uygun çocuk kitapları yazılmaya ve yayınlanmaya başlamıştır. Çocuk kitapları alanında Türkiye son dönemlerde gelişimini hızlandırmış ve her yaşta destekleyecek yayımları kitapçıların raflarında bulmak mümkün hale gelmiştir.

Bunlardan hareketle diyebiliriz ki çocuklarla resimli çocuk kitaplarının ilişkisi mümkün olduğunca erken kurulmalıdır. Bunun yanı sıra kitapların mutlaka çocukların gelişim düzeylerine uygun olması; okumayı öğrendikten sonra da gelişim düzeyinin

yanı sıra onların okuma düzeylerini de desteklemesi gerekir ki çocuklar okuma alışkanlığı edinebilsinler.

Arıcan (2010), “100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Üzerine Etkileri” konulu araştırmasını Ankara'nın Çankaya, Mamak ve Yenimahalle ilçelerinde uygulamıştır.

54 okulda 141 öğretmene, öğrencilerin okuma alışkanlıklarında bu uygulamanın olumlu ya da olumsuz sonuçlarını değerlendirmeye yönelik anket uygulanmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre MEB'in uygulamayı yeniden değerlendirmesi, aksaklıklarının giderilmesi ve ilköğretim düzeyinde kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında en etkili kurum olan okulların ve öğretmenlerin görüşlerine başvurulması gerekmektedir. Çünkü eğitim sistemimizin en önemli problemlerinden biri öğrencilerin kitabı bir zorunluluk olarak görmeleri ve okuma bilincine varamamalarıdır.

Yapılan tüm bu araştırmalar “Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” adlı çalışma ile ilişkilidir. Bununla birlikte bazıları da çok yakından ilişkilidir:

Stahlschmidt ve Agnes (1981), araştırmalarını 5. sınıf öğrencilerine uygulamışlardır.

Karakoç (2005), lise 1. sınıf öğrencilerine uygulamıştır.

Acıyan (2008), araştırmasını tüm ortaöğretim öğrencileri üzerinde uygulamıştır.

Keleş (2006), ise ilköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığını incelemiştir.

Sanlı (2006), ilköğretim 6 ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasını kültür kitapları değil Türkçe ders kitapları üzerinde gerçekleştirmiştir.

Güngör (2009), ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarısı ile olan ilişkisini incelemiştir.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Okuma; Okumanın Amacı, İşlevi ve Önemi

3.1.1. Okuma

Okuma kavramının tanımlarında bazı ufak farklılıklar olmakla birlikte belli başlı ortak kavramların üzerinde durulmaktadır.

Demirel (1995: 65) okuma için kısaca yazının anlamlı ses haline dönüşmesidir, demiştir. Binbaşıoğlu (1993: 15) da basılı bir sayfadaki yazıdan anlam çıkarmaktır, demiştir. Bu tanımların kuramsal birer tanım olduğu görülmektedir. Zira sözlükte de okuma şu şekilde geçmektedir: “Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek” (Türkçe Sözlük, 1998: 1675).

“Okuma; bireyin, yazarın iletisini algılama ve ona tepki vermesini içeren zihinsel ya da bilişsel süreç” (Akt: Güngör, 2009: 8; Keçik ve Uzun, 2002: 127). Keçik ve Uzun’un tanımında olduğu gibi okuma algılama ve tepki vermeden öte daha derin ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Özbay (2006: 7) ’a göre okuma, sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasıdır. Bununla birlikte Güney (1998: 203) Özbay’ın bahsettiği kavramlara göz devinimlerini de ekleyerek şu şekilde tanımlıyor: Okuma, genel olarak algılama alanını taşmayacak kadar geniş göz devinimleri ile yazı dilini doğrudan kavrayabilmedir.

Okuma bir iletişim süreci olduğuna göre yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci olarak görülebilir (Akyol, 2005: 1). Elbette anlam kurma sürecinde gözlerin ve beş duyu organının etkisi kaçınılmazdır (Aytaş, 2003: 155).

Yukarıda bahsettiğimiz kavramlara ek olarak okuma sürecinde algılanacak ve kavranacak kavramlar duygu ve düşüncelerdir, bu duygu ve düşünceler olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan, kendi akışı içinde ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde bütün boyutları ile anlaşılmalıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995: 22).

Anlaşıldığı üzere yazarlar arasında okumanın tanımına dair belli başlı anahtar unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar yazarların okumaya hangi açıdan baktığını göstermektedir.

3.1.2. Okumanın Amacı

Hangi alanda olursa olsun bir iş yapılacaksa ilk önce o işin neden yapıldığı iyi belirlenmelidir. Eğer okuma yapılacaksa da ilk önce okumanın gerekçesi, amacı üzerinde durulmalıdır. Okumanın amacı Bacon (2006: 193) ’a göre karşındakileri susturmak, bilgiçlik satmak, her okuduğuna körü körüne inanmak, konuşmalarına konu bulmak değil; tam aksine okumanın amacı incelemek, düşündürmektir.

Okuyucu bazen sadece yazarı dikkate alarak okuma yapmaktadır. Misalen “Ben Tolstoy’u okurum veya Dostoyevski’yi okurum.” derler. Bu davranış kısmen doğrudur ama bundan yüzlerce yıl önce Montaigne (2006: 69) sadece konularıyla yararlı olan kitaplar vardır, bu kitapların değerlerinde yazarların pek fazla payı yoktur diyerek adeta günümüze gönderme yapmaktadır. Aynı zamanda Montaigne (2006: 70) şu ifadesiyle de aynı durumu vurgulamaktadır: “İnsanın efendisine ettiği hizmet onun bu hizmete verebileceği karşılığı aşmamalı, sözünün değeri yazarda değil yalnızca kendindeymiş.”

Aslında okumanın amacı farklı farklıdır. Kimi insan sıkıldığı için kimi insan öğrenmek için kimi insan da öğünmek için okur. Bununla birlikte kitaplar da okumanın amacını etkiler. Bacon (2006: 194)'a göre kitap vardır ancak tadına bakılmak içindir, kitap vardır yutulmak, kitap vardır çiğnenmek, özümlemek içindir, yani karşılıklı bir etkileşim süreci vardır.

Okumanın amacına göre okuma yöntemi de değişir. Bacon (2006: 194) 'a göre insan kimi kitapların ancak birkaç bölümüne göz atar, seçici okur; kimisini baştan sona şöyle bir okuyup geçer, pek azını da her ayrıntı üzerinde titizlikle durarak adamakıllı okur.

Okumanın Türkçe öğretim programına göre amaçları, şunlardır (Kaplan, 2005: 29) :

1. Okumasını planlar.
2. Farklı türler okur.
3. Dergi, gazete gibi yayınları takip eder.
4. Kitaplık oluşturur.
5. Kitabını rahatlıkla temin edebilir.
6. Kitaplarla ilgili duygu ve düşüncelerini çevresindekilerle paylaşır.
7. Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler.
8. Okuma saatlerine katılır.
9. Beğendiği kısa yazıları ezberler

3.1.3. Okumanın İşlevi

İnsanoğlunun bir işi yapabilmesi için o işin bir işlevinin olması gerekir. Zira bir işe yaramayan yani işlevi olmayan herhangi bir unsur, materyal hiç de çekici gelmez.

Okumanın birden çok amacı olabildiği gibi aynı şekilde işlevi de birden çoktur. Kitap okumanın insanı sıkıntıdan alıkoyması, öğüt vermesi, dinlendirmesi vb. faydaları, işlevleri bulunmaktadır.

Aldous Huxley'e göre okuma insanlığı incelemek için bir araçtır (Çakıcıoğlu, 2007: 152). Montaigne (2006: 71-72) ise kitapların işlevini şu şekilde sunmuştur:

- Yaşlılıkta ve yalnızlıkta insanları oyalar.
- Sıkıntılı bir serseriliğin baskısından kurtarır.
- Hoşlanmadığımız kişilerin havasından dilediğimiz zaman ayırır.
- Acılarımızı törpülerler.
- Rahatımızı kaçırıp bir saplantıyı başımızdan atar.
- İçimdekenden uzaklaştırır.
- Kitaplarım dilediğim zaman bana sevinç verir.
- Yaşamama destek olurlar.

Dünyaca ünlü düşünürler de kitapların çeşitli işlevleri hakkında düşündüklerini söylemişlerdir. G.H. Wipple kitapların deniz fenerleri gibi yönlendirici olduğunu, Franz Kafka kitapların içimizdeki donmuş değerleri parçalayacak birer balta olduğunu, Benjamin Franklin de gömüldükten sonra hatırlanmak istiyorsa okunacak işler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (Çakıcıoğlu, 2007: 150-152).

3.1.4. Okumanın Önemi

Okumanın önemi okumanın işlevi ile paraleldir. İşlevin etkililiği arttığı müddetçe önemi de artacaktır.

Okuma eylemi, eleştirel düşüncüyü diri tutmaktadır, özellikle de bu husus okumanın önemini artırmaktadır (Yalçınkılıç, 2007: 227). Zaten Karaçam (2005: 1) da okumanın çok yönlü düşünmeyi, değerlendirmeler yapmayı ve düşünce üretmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

Kitaplar insanın geçmişle, gelecekle yani hayatla olan iletişimini de değiştirmektedir. Okumanın bir beceri olduğu düşünülürken bu beceri bir yaşam becerisidir. Coşkun (2002b: 231- 244) geçmiş yaşantılar aracılığı ile oluşan bilgi, kültürel birikim, inançlar, değer yargılarının insanın kendi öz süzgecinden geçerek geleceğe aktarıldığını anlatıyor. Yalçınkılıç (2007: 227) bu yaşam becerisinin bireyin yaşamı boyunca kullanacağı bir etkinlik olduğunu söylüyor dolayısıyla da okumanın sadece eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmaması gerektiğine dikkat çekiyor.

Çeşitli dönemlerden birçok düşünür kitap okumanın önemine değinmiştir. Ama her biri kitap okumanın farklı farklı yönleri üzerinde durmaktadır. Horace Mann geleceğe yani ülkenin çocuklarına yatırım için toprağa buğday eker gibi kitap ekilmesi gerektiğini söylerken Edward Bulwer Lytton yasaların bile ortadan kalkabileceği ancak kitapların her zaman baki kalacağını söylüyor (Çakıcıoğlu, 2007: 151). Victor Hugo kitapları zor günlerde karşımıza çıkan birer dosta benzetirken Shakespeare kitapları bir krallığa benzetmektedir (Çakıcıoğlu, 2007: 152).

Okumak, öğrenmek demek değildir ancak Aytaş (2003: 155) okumanın göze ve kulağa hitap etmesi durumunda öğrenmenin % 94'ü gibi önemli bir kısmın geçildiğini ileri sürüyor. O halde öğrenme süreci büyük oranda okumaya bağlı olarak sağlanıyor.

Arseven (2005: 42) okumanın çocukların ve yetişkinlerin yaşama farklı yönlerden bakmasını sağladığını, hayatı tüm acılarıyla ve gerçekleriyle olduğu gibi tanıttığını söylüyor. Odabaş ve Polat (2008: 435) da okumanın, bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirmekte olduğunu ve insanın hayata karşı direnme gücünü artırdığını gözler önüne seriyor.

3.1.4.1. Okumanın Toplumsal Önemi

Okumanın öneminin farkında olan ülkelerde, belirlenmiş günlük ihtiyaçlar listesinde kitap okuma 18. sıradayken ülkemizde, son yıllarda yapılan ve Kültür Bakanı'na sunulan bir rapora göre 235. sıradadır (Şirin ve Soylu, 2003: 18). Çünkü okuma sayesinde kazanacağımız düşünce gücü, çevremize uyum sağlama sürecini kolaylaştırarak çevremizdekileri geliştirmemizi de sağlar (Maraşlı, 2005: 16).

Okuma sadece kişilik gelişimi, hayata bakış gibi kişisel yönümüzü değiştirmemekte aynı zamanda toplumsal gücün en önemli faktörlerinden biri olan ekonomiyi de olumlu yönde etkilemektedir. Bamberger (1990: 4) ekonomik gelişme için bir ülke nüfusunun en az %40'ının okuyazar olması gerektiğini belirtiyor ve ekleyerek eğitimin ekonomideki verimliliği %44, eğitimdeki verimliliği ise %30 oranında artırdığını iddia ediyor. Aynı zamanda okumanın toplumun kültürel gelişimini, düşünme ve ayırt etme gücünü artırdığı da söylenebilir.

Gürcan (1999: 84) okuma alışkanlığı fazla gelişmemiş toplumlarda, toplumun kültürel yapısında kısır döngülerin oluşacağını söylüyor ve bir örnek vererek durumu açıklığa kavuşturmaya çalışıyor: Etrafa tükürme veya kirletme bir toplumun kültürü tarafından hoş karşılanıp ancak insanlar tarafından bu durumdan rahatsız olunuyorsa o

toplumda insanların bilinçlendirilmesi yani okutulması lazımdır. Yani toplumun kültürel yapısında çirkin olan fakat normal karşılanabilen durumların ancak kitaplarla yıkılabileceği gayet açık bir gerçek olarak gözler önüne seriliyor.

Okumayan insanlar başkaları tarafından bu yetersizliklerinin fark edilebileceği endişesini taşırlar. Okumayan veya okuyamayan insan hem akademik zenginlikten hem de kültürel etkinliklere katılımdan mahrum kalır ve eğitilmiş insanlarla iletişim kurmakta zorlanır (Akyol, 2005: 2).

3.1.4.2. Okumanın Bireysel Önemi

Kişisel gelişim açısından okuma çok önemlidir çünkü okuma duygusal ve düşünsel ihtiyaçları giderir (Akyol, 2005: 2). Özbay (2006: 2) 'a göre ise okuma bir bakıma gördüğünü anlamak demek olduğundan insanın bireysel gelişiminde önemli bir yer tutar. Ayrıca bilim adamlarına göre kitap okuma insanların kendilerini, çevrelerini algılama şekillerini değiştirmektedir, benlik kavramlarını ve saygılarını yükseltmektedir (Dökmen, 1994: 42). Özellikle çocuklukta kazanılan okuma alışkanlığı, insanların zihinsel ve sosyal açılarından olgunlaşmasında çok önemli bir etkiye sahiptir (Russel, 1949: 16). Çocukluk döneminde kazanılan okuma alışkanlığı bireyin kavramlar oluşturmaya, genellemeler yapabilmesine, sonuçlar çıkarmasına, fikirler arasında ilişkiler kurmasına katkı sağlar ve insanın düşünme şeklini farklılaştırır (Akyol, 2005: 2).

Bamberger (1990: 27-28) 'e göre, okuma bir öğrenme biçimi; dil ve kişiliği sistematik olarak geliştiren bir araç; eğitimde fırsat eşitliğinin yaratılmasına yardımcı bir alan; zihinsel ve duygusal yaşamın temel taşı; öğrenimde başarıyı %30 dolayında artıran bir etken ve mekanik düşünce tarzının oluşumunu engelleyen bir unsurdur.

3.2. Okuma Türleri

Okumanın amacı farklı farklıdır dolayısıyla okuma amacına bağlı olarak okuma türü de değişmektedir. Gürcan (1999: 17) 'ın da dediği gibi kitap okurken insanın ruhsal durumu, toplumun yapısı, gibi unsurlar okuma amacını dolayısıyla da okuma türünü etkilemektedir. Okuma türüyle ilgili olarak "tür" kavramını kullanarak bir sınıflamaya giden yazarlar arasında Özbay ve Kantemir başı çekmektedir. Bu konuda yazarlar birkaç temel okuma türüne değinirken en geniş kapsamlı sınıflamayı Özbay yapmaktadır.

Günlük yaşam sırasında insan birçok okuyacak materyalle karşılaşır; bunlardan kimi yüzeysel okunur kimi detaylı, kimini ana fikri için okuruz kiminin sadece bir bölümünü (Özbay, 2007 :14). Tayşi (2007: 31) 'ye göre okuma türü yazıya, okuma amacına ve hatta ortamına göre değişir. Aynı şekilde Özbay (2007: 15) da okuma türünü belirleyen unsurlar arasında ihtiyaç, zaman ve imkânları göstermektedir.

Okuma türünü belirleyen en önemli unsurun amaç olduğu kanaati bu konuda düşüncelerini belirtenler tarafından vurgulanmaktadır. Bununla birlikte Kantemir (1991: 125); okumanın yapılma biçimine göre, okuyucunun davranışına göre, okuyucunun amacına göre ve konusuna göre türlere ayrıldığını ifade etmektedir.

3.2.1. Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Okuma Türleri

3.2.1.1. Sesli Okuma

Üzerine en çok söz söylenen okuma türü sesli okumadır. Köksal bu okuma türünü uygun bir ses yüksekliğinde okuma olarak tanımlamaktadır (Akt.: Güngör, 2009: 19 ; Köksal, 1999: 3). Özbay (2007: 18) da bu okuma türünün en önemli yönünün telaffuz olduğu üzerinde durmaktadır. Öz (2001: 200) de sesli okumada önemli olanın dinleyicilerin net bir şekilde duyabilmesinin önemini vurgular ve sesli okumanın öğrencilerin okumayı öğrenmesindeki, okuma hızı artışındaki önemine dikkat çeker. Okuma hızına Aytaş da dikkat çekiyor. Aytaş (2005: 461- 470) okuma hızını artırmak için özellikle ilköğretimin ikinci kademesinin ilk yıllarında üçte bir oranında sesli okumaya yer verilmeli, ikinci ve üçüncü sınıflarında ise bu oran gittikçe azaltılması gerektiği üzerinde duruyor.

Demirel (2000: 22) 'e göre nitelikli bir okuma için dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

1. Metindeki cümle yapısı üzerinde durulmalı.
2. Anlatım özelliği önemsenmeli.
3. Yazım kurallarına dikkat edilmeli.
4. Sözcüklerin seslerini birbirine karıştırmamalı.
5. Telaffuza dikkat edilmeli.

Çiftçi'ye göre sesli okumanın amacı şunlardır (Akt.:Özbay, 2007: 18; Çiftçi, 2000: 178):

- Doğru ve güzel telaffuz
- Standart konuşma alışkanlığı
- Dinleyenlere bilgi aktarma
- Sessiz okumaya temel oluşturma
- Öğrencinin sosyalleşmesi

3.2.1.2. Sessiz Okuma

Sessiz okuma da sesli okuma gibi üzerinde hem çok söz söylenen hem de yorum yapılan bir okuma türüdür.

Özbay (2007: 20); sessiz okuma için öğrencilerin hızlı ve akıcı okumalarını sağlayan okuma türüdür, der. Köksal ise sessiz okumanın ses çıkarmadan gözle yapılan okuma olduğunu söylüyor (Köksal, 1999: 4). Gürcan da sessiz okumanın görsel ve zihinsel bir faaliyet olduğu kanaatindedir (Akt.: Güngör, 2009: 20; Gürcan, 1999: 20).

Sessiz okuma becerisinin eğitim ve öğretim faaliyetleri açısından önemi büyüktür. Zaten bu okuma türü hayatımız boyunca en çok kullandığımız okuma türüdür. Göğüş'e göre sesli okumadan sonra sessiz okuma kazanılır ve bu beceri hayat boyunca da devam ettirilir (Akt.: Özbay, 2007: 21; Göğüş, 1978: 69). Özellikle ortaokul kademesinde sessiz okuma alışkanlığı kazanılır (Akt.: Özbay, 2007: 21; Göğüş: 1978: 69). Sonrasında da Bamberger (1990: 12) 'e göre bireysel okumanın temeli olur.

İnsan hayatı düşünüldüğünde sessiz okuma sesli okumaya göre daha fazla yer alır hayatımızda, ancak sesli okuma kazanılmadan sessiz okumada başarı sağlanamaz

(Tayşi, 2007: 33). Bu bilgiyi Çelenk (2003: 102) sessiz okumanın sesli okumadan sonra kazanılan bir beceri olduğunu vurgulayarak desteklemektedir.

Demirel (2006: 87), sessiz okuma becerisini geliştirmek için bazı öneriler vermektedir:

- Parmakla veya kalemle takip olmamalı,
- Sessiz okumada fazla hareket edilmemeli,
- Ders çalışırken de sessiz okuma yapılmalı,
- Egzersizler yapılmalı.

3.2.1.3. Göz Atarak Okuma

Bu konuda Özbay (2007: 22) metnin detayına inmeden ana unsurlara dikkat ederek okuma yapılması gerektiğini söylüyor.

3.2.1.4. Özetleyerek Okuma

Okuma sırasında verilmek istenen hususlar sıralı olarak detaya girilmeden takip edilip not edilir (Özbay, 2007: 22).

3.2.1.5. Not Alarak Okuma

Okuma sırasında önemli görülen yerler daha sonra hatırlamak için bir kenara not alınır (Özbay, 2007: 23).

3.2.1.6. İşaretleyerek Okuma

Metnin herhangi bir yerine uyarıcı işaretleme yapmak metnin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu kolaylığı sağlamak için Özbay (2007: 23) 'a göre anahtar kelime ve kavramlar işaretlenmelidir.

3.2.1.7. Tahmin Ederek Okuma

İnsan bazen okuma yaparken okuduğu metne göre sıkılabilir. Ancak okumayı sürdürmek için okumaya renk katmak lazımdır. Tahmin ederek okuma bu renklerden biridir. Aynı zamanda özellikle öğrenciler tahminde bulunurken etkin bir halde bulunuyorlar ve dolayısıyla okuma da daha anlamlı bir hale bürünüyor. Elbette genellikle olay yazılarında tahminde bulunma merak unsurunu da ortaya çıkarıyor ve bu durum okumaya karşı öğrenciyi heveslendiriyor (Özbay, 2007: 23).

3.2.1.8 Soru Sorarak Okuma

Okuma yapmadan önce veya okuma sırasında soru hazırlayarak öğrencilerin veya farklı kimselerin okuduğu metin üzerinde düşünceleri sağlanabilir (Özbay, 2007: 24).

3.2.1.9 Söz Korosu

Grup olarak okuma gibi bu okuma türü de öğrencilerin sosyal gelişiminde önemli bir rol üstlenmektedir (Özbay, 2007: 25).

3.2.1.10. Okuma Tiyatrosu

Bu okuma türü özellikle tiyatro metinlerinde uygulanmaktadır. Okuma tiyatrosu sayesinde öğrenciler özellikle metnin kahramanlarını tanırlar ve onların neyi neden yaptığını daha iyi anlarlar (Özbay, 2007: 25).

3.2.1.11. Ezberleme

Ezber yöntemi çağdaş eğitim sistemlerinde kullanılmamaktadır. Ancak bilgileri öğrenme açısından kullanılan ve hatta kullanılması gereken bir okuma türüdür. Ayrıca bu beceri öğrencilerin hafızalarını güçlendirmektedir, özellikle de şiir gibi edebi metin ezberi kültürel açıdan önemli olmakla birlikte Türkçeyi doğru, güzel kullanma için de gereklidir (Özbay, 2007: 26).

3.2.1.12. Metinlerle İlişkilendirme

Bir bilgiyi öğrenirken hayatımızdaki herhangi bir şeyle ilişkilendirme yaparsak öğrenme daha kolay gerçekleşir. Bu duruma eğitimde hayatilik ilkesi denmektedir. Aynı şekilde bir metin okunurken farklı bir metinle ilişkilendirilirse de öğrenme ve anlama daha çabuk gerçekleştirilecektir (Özbay, 2007: 26).

3.2.1.13. Tartışarak Okuma

Metinde işlenen konu başkalarıyla paylaşılırsa hem anlama süreci gelişir hem de insanlar farklı bakış açıları kazanır (Özbay, 2007: 26).

3.2.1.14. Eleştirel Okuma

Düz okuma, sadece anlamak ve öğrenmek için yapılan okuma pek fazla onay görmemektedir. Zira insan okuduklarını sorgulamalı, bir bilgi gördüğünde kaynağını sormalı, bir yorum gördüğünde sebebini araştırmalı, insan ancak bu şekilde yeterli bir olgunluğa ulaşabilir (Özbay, 2007: 28). Ünalın'a göre ise okuyucu okuduklarıyla ilgili çeşitli kıyaslamalar yapmalı, metnin yazılış amacını kavramalı ve yazılan metinde objektiflik olup olmadığını kontrol etmelidir (Akt.: Özbay, 2007: 28; Ünalın, 1999: 91).

3.2.2. Diğer Okuma Türleri

3.2.2.1. Tam Okuma

Tam okuma diğer adıyla dikkatli okuma metindeki duygu ve düşünceleri sırasıyla takip etmeyi ve içeriği incelemeyi gerektiren bir okumadır (Özbay, 2007: 15). Bu okuma türünde Fender'e göre notlar alınmalı ve önemli yerler işaretlenmelidir (Akt.: Özbay, 2007: 15; Fender, 1998: 119).

3.2.2.2. Seçmeli- Esnek Okuma

Bu okuma türünden Özbay bahsetmektedir. Seçmeli- esnek okumayı amaç, zaman, hız gibi unsurlar etkilemektedir; bununla birlikte bu okuma türünde göz gezdirme, genel olarak kontrol etme gibi okuma yöntemleri de kullanılır (Özbay, 2007: 15).

3.2.2.3. Öğretici Metinleri Okuma

Öğretici metnin amacı bilgi vermektir ve düz bir anlatıma sahiptir (Özbay, 2007: 16). Özdemir'e göre bu tür metinler okunurken konu, konuya bakış açısı, ana fikir, yardımcı fikir, metnin dili ve objektifliği gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Akt.: Özbay, 2007: 16; Özdemir, 1998: 43-48):

3.2.2.4. Edebi Metinleri Okuma

Bu tür metinler arasında hikâye, şiir, roman, efsane gibi materyaller sayılabilir (Özbay, 2007: 17). Bu metinler kurmacadır, bununla birlikte zevk için okunan kitaplardır.

3.2.2.5. Grup Olarak Okuma

Okumayı renklendirmek için yapılabilecek okuma türlerinden biri de grup olarak okumadır. Bununla birlikte Özbay (2007: 24) 'a göre grup olarak okuma insanların farklı görüşleri öğrenmesinde, sorumluluk bilincinin gelişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

3.2.2.6. Hızlı Okuma

Hızlı okuma sessiz okumanın hızlandırılmış halidir. Dakikada okunan kelime olarak hesaplanır ve bu okuma türünde anlama göz ardı edilmemelidir (Özbay, 2007: 27).

3.3. Okuma Malzemelerine Göre Okuyucu Tipleri

Anlaşılacağı üzere okuma malzemesi yani konuya göre bazı okuyucu tipleri bulunmaktadır. Bu hususta özellikle Bamberger'in düşünceleri bulunmaktadır.

3.3.1. Romantik tip:

Bu tip okuyucular genellikle etkileyici ve hatta büyüleyici metinleri tercih eder ve 9-11 yaş grubuna hitap eder (Bamberger, 1990: 19).

3.3.2. Gerçekçi tip:

Bu okuyucular genellikle gerçek eserlerden hoşlanır. Peri masalları, maceracı kitaplardan hoşlanmazlar (Bamberger, 1990: 19). Bu okuyucu tipleri genellikle realist roman okuyucularıdır. Bununla birlikte gerçek hayata yönelik hikayeler de okurlar.

3.3.3. Entelektüel tip:

Bilgilendirilmek bu tip okuyucuların isteğidir, metinlerde anlatılanların nedenlerini ve sonuçlarını araştırırlar (Bamberger, 1990: 19). Dolayısıyla eleştirel düşünmeye önem verirler. Okudukları kitaplardan öğüt çıkarırlar (Bamberger, 1990: 19). Deneme, makale türünde yani düşünce ağırlıklı yazılar okumayı severler.

3.3.4. Estetik tip:

Adından da anlaşılacağı üzere bu tip okuyucular estetik yönü olan eserlerden hoşlanırlar. Özellikle de ses uyumundan, ritimden, kafiyeden haz alırlar dolayısıyla da bu tip okuyucuları en çok mutlu eden eserler şiirlerdir (Bamberger, 1990: 19). Ayrıca özlü söz ve güzel sözleri de şiir gibi görürler. Ve ezberlemeyi tercih ederler.

3.4. Okuryazarlık ve İşlevsel Okuryazarlık

3.4.1. Okuryazarlık

Okuryazar temel anlamıyla okuma yazmayı bilen ve eğitim görmüş kimse olarak tanımlanabilir, okuryazarlık ise okuryazar olma durumudur (Yılmaz, 1989: 48). Ancak iş sadece ismini yazıp okuyabilmekle kalmamalı. Okuryazarlık bütün hayatımızı kapsayan bir etkinlik haline gelmelidir (Yılmaz, 1990: 7).

Şüphesiz okuma alışkanlığı kavramı ile okuryazarlık arasında bir bağ bulunmaktadır, okuryazarlığın tarihi yazının bulunmasıyla başlayıp günümüze dek uzanmaktadır (Arıcan, 2010: 8).

Okuryazarlık bir beceridir ve bu beceri insanın kendisinin ve içinde yaşadığı toplumun değişmesinde özellikle de gelişmesinde kendisini göstermektedir (Yılmaz, 1990: 7). Toplumsal değişme ve gelişme için önemli olan okuryazarlık düşünsel faaliyetlerin az olduğu ülkelerde geniş kapsamlı okuma yazma kampanyalarının başlatılmasıyla ön plana alınmaya çalışılmaktadır (Bircan ve Tekin, 1989: 394). Okuryazarlık sadece toplumun bir yönünü etkilememektedir. Okuryazarlık toplumları ticari açıdan, psikolojik açıdan, tarih bilinci açısından desteklemektedir. Bircan ve Tekin (1989: 394) bu konuda okuryazarlığın ekonomiyi, toplumsal sorunlarla mücadeleyi ve siyaseti etkilediğini gözler önüne sermektedir.

3.4.2. İşlevsel Okuryazarlık

Okuryazarlığın ne kadar önemli bir husus olduğu üzerinde duruldu. Bununla birlikte okuryazarlık sadece bir temeldir. Bunun daha ilerisi olan bir işlevsel okuryazarlık vardır.

Bınarbaşı (2006: 10) 'ya göre işlevsel okuryazarlık, basit okuma yazma işlemlerinden daha öte bir etkinliktir. Çapar ve Gürdal (2001: 408) da işlevsel okuryazarlık için aynı şekilde yaşamını olgun bir şekilde sürdürmek, çevresiyle uyum içerisinde yaşamak için ömür boyu yapılan bir etkinliktir, demektedir.

Bınarbaşı (2006: 10) 'ya göre işlevsel okuryazarlığın getirileri şunlardır:

- Hayatla iç içe olmamızı sağlar.
- Olaylara yönlendirici, çözümleyici bakabilmemizi sağlar.
- Günlük yaşama dair pratik bilgiler kazandırır.

-Sorunlarla mücadele direncimizi artırır.

3.4.2.1. İşlevsel Okuryazar Olan Kişilerin Özellikleri

Bınarbaşı (2006: 10) 'ya göre İşlevsel okuryazar olanlar;

- Öncelikle bol kitap okurlar.
- Kitaplar arasında tercih yapabilirler.
- İnsanları kitaplara yönlendirilebilirler.
- Yapılan okuma işinden memnuniyet duyarlar.
- Okuduklarını yaşama yansıtırlar.

“Kısaca işlevsel okur- yazar kavramını, adını-soyadını yazmanın ötesinde, bütün hayat etkinliklerinde başarılı olmayı olanaklı kılan bilgi ve becerilere sahip ve okuryazarlığa içinde bulunduğu toplumda etkili olabilmek için ihtiyaç duyan birey olarak tanımlayabiliriz“ (Bınarbaşı, 2006: 11).

3.4.2.2. İşlevsel Okuryazarlık İçin Gerekli Çevresel Etmenler

Kadıoğlu (1992: 18) 'na göre nitelikli bir işlevsel okuryazarlık için okuma yapılan ortamın bazı özelliklere sahip olması lazımdır:

1. Oturulan sandalye veya koltuk iyi seçilmeli, rahatsızlık vermemeli, ne fazlasıyla sert ne de yumuşak olmalıdır.
2. Aydınlatma objeleri göz ile doğrudan karşı karşıya gelmemelidir.
3. Sessiz ve dikkatin tam olarak toplanabileceği bir ortam seçilmelidir.
4. Okunacak metin ile göz arasındaki ideal açı 70 dercedir. Göz ile metin arasındaki açıyı iyi ayarlayabilmek için okunan materyalin durumunu değiştirmek gerekir.
5. Yorgunluk iyi anlama düzeyini engelleyen faktörlerden biridir. En büyük olumsuzluk zihni yorgunluktur.
6. Hastalık ve B vitamini eksikliği, anlama düzeyini normalin altına düşürebilir.

3.5. Alışkanlıklar

Alışkanlık Güney (1998: 10) 'e göre herhangi bir canlı varlığın tekrarlı bir etkiye bağlı olarak öğrenme durumudur. Bınarbaşı (2006: 13) ise alışkanlığın küçük yaşlarda edinilen bir öğrenme olduğunu söylemekte, davranış tekrarının önemine dikkat çekerek aynı zamanda öğrenen varlığın zevk alması gerektiğini de belirtmektedir.

Alışkanlıkla ilgili bazı tanımlamalar yapılmakla birlikte Türkçe sözlükte (1996) genel olarak şöyle geçmektedir: “Bir şeye alışmış olma durumu, iç ve dış etkilerle davranışların tekrarlanması, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren, şartlanmış davranış.”

3.5.1. Alışkanlıkların Önemi

Alışkanlık kavramı eylemlere yansıdığından dolayı elbette ki bir önemi bulunmaktadır. Alışkanlığın önemi üzerine özellikle Bacon görüşlerini ifade etmektedirler.

Bacon (2006: 159) alışkanlığın önemini kavramlar arası ikili ilişkiler kurarak anlatmaktadır:

- Düşünceler çoğunlukla kişilerin eğilimlerini,
- Sözler kişinin bilgisini,
- Davranışlar ise insanların alışkanlıklarını göstermektedir.

Bacon (2006: 159) alışkanlığın önemini o kadar büyük olduğunu belirtmektedir ki hatta insanoğlunun kan dökmeyi gerektiren konularda bile alışkanlıklarından geri kalmayacağını söylemektedir. Baymur (1983: 32) da alışkanlıkların önemini hiç düşünmeden, sanki bir tabu gibi yapıldığını söyleyerek göstermektedir.

Birçok konuda alışkanlıklar hep ağır basar nedense hep galip çıkan o olur. Mesela Bacon (2006: 159) 'a göre bir insan çıkıp gelir, yüksek perdeden konuşur da konuşur; peki sonra ne olur, elbette hiçbir şey olmaz ve eski alışkanlıklarına dönerek yaşamını sürdürür. Yani alışkanlıklarına devam eder.

3.5.2. Alışkanlıkların Etkisi

Alışkanlıkların etkisini en güzel Montaigne (2006: 29) 'in meşhur buzağı hikâyesi anlatır:

Bir adam çobanın yeni doğduğu zaman sevmesi için yanına getirdiği buzağıyı sonraki günlerde de kucağına alarak sevmeye devam etmiş. Buna öylesine alışmış ki buzağı büyüüp öküz olduğunda bile her gün onu kucağına almış ve sevip taşıyabilmiş.

Görüldüğü üzere alışkanlık insanın içine sessizce girer ve kendini asla belli etmez. Ve zamanla insanın içinde yerleşir.

Bacon (2006: 160) alışkanlıkların etkisini çeşitli medeniyetlerden bazı örnekler vererek anlatmaktadır:

- Hindular sessiz ve sakin bir şekilde bir odun yığını üzerine uzanırlar, kendilerini yakarak kurban ederler, hatta eşleri de kocalarıyla birlikte yakılmaya can atarlarmış.
- İlkçağda Isparta'da delikanlılar töreler gereğince Diana'nın sunağında kırbaçlanırken kollarını bile kıpırdatmazlarmış.
- Rusya'da çile doldurmak için su dolu bir teknede her yanları takır takır buz kesilinceye dek bütün bir gece oturan keşişler vardır.

Alışkanlıkların etkisini sadece Bacon ve Montaigne anlatmamıştır elbette. Çakıcıoğlu (2007: 38) 'nun da belirttiği üzere birçok düşünür alışkanlığın etkisi üzerine görüşlerini ifade etmektedirler:

-Suetonius bir örnek vererek tilkinin derisinden bile vazgeçeceğini ama alışkanlıklarından vazgeçmeyeceğini söyler.

-İbn Haldun, insanın alışkanlıklarının çocuğu olduğunu iddia etmektedir.

-Bacon ise mademki alışkanlıklardan kurtuluş yok öyleyse onların iyi olanlarını tercih etmemiz lazım, demektedir.

-Balzac'a göre de hiç kimse alışkanlıklarına veda edemez.

-Augustine alışkanlıklara erken müdahale edilmediği takdirde alışkanlıkların zamanla ihtiyaç haline geleceğini söyler.

-Montaigne de alışkanlığın insanın ikinci huyu gibi olduğunu belirtir.

-Amnos Parrish ise alışkanlıkları anahtarı kaybolmuş kelepçeye benzetir. Yani onlara mahkum oluşumuzu anlatır.

3.5.3. Alışkanlıkların Oluşumu

Başgil (2007: 29) alışkanlıkların oluşumu kavramını örneklerden hareketle açıklamak ister:

-Büyüklerin sağa sola tükürdüğünü gören küçükler evvela buna özenir, daha sonra bu hareket onlarda da bir alışkanlığa dönüşür.

-Etrafımızdakilerden görerek bir iki sigara içeriz. Biraz sonra arkadaşlık gayretiyle bir iki daha... Ve sonunda alışkanlık...

Alışkanlıkların oluşumu hususunda Özçelebi ve Cebecioğlu (1990: 23) birtakım basamaklar olduğunu belirtiyor:

- Farkında olma
- İlgi duyma
- Evrim
- Deneme
- Benimseme veya kabullenme

Elbette ki Özçelebi ve Cebecioğlu'nun da dediği gibi alışkanlık oluşumu bir süreci kapsar. Alışkanlıklarımız üzerine yapılan araştırmalar bir alışkanlığı kazanmak veya terk etmek için 21 güne ihtiyacımız olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2004: 198).

Başgil (2007: 28-29) 'e göre alışkanlıkların birtakım özellikleri vardır:

- Alışkanlıkların iyi kullanımı başarı yolunda önemli rol oynar.
- Alışkanlıklar sonradan kazanılır.
- Başkasından görüp öğrenme suretiyle öğrenilir.
- Genellikle suni bir şekilde ortaya çıkan bir ihtiyaç veya eğilimin ifadesidir.
- Zamanla tekrarlara tekrarlara otomatikleşir.
- Alışkanlıkların psikolojik mekanizması birkaç refleksin birleşmiş hareketi ile oluşur.

3.5.4. Alışkanlık Değiştirme

Alışkanlıklarımızı başarımızı artıracak şekilde düzenlememiz lazımdır. Bu her ne kadar zor olsa da bizim için bir zorunluluktur. Bu konuda özellikle okulların ve dolayısıyla öğretmenlerin büyük bir sorumluluk göstermesi gerekmektedir, ayrıca kötü alışkanlıkları da yavaş yavaş yok etmemiz lazımdır (Başgil, 2007: 30). Ancak bazı alışkanlıkları kazanmak ve değiştirmek zor görünür. Bu durum yıllardan beri yerleşik hâle gelmiş olan alışkanlıklarımızı –örf, âdet, gelenek, görenek- değiştirmemiz gerektiğinde daha da zordur.

Yılmaz (2004: 197-198), alışkanlıklarımızı -yani kötü alışkanlıklarımızı- değiştirebilmek için birkaç maddeden oluşan bir formül sunmaktadır:

1. Bir alışkanlık doğuştan getirilmediğine ve sonradan kazanıldığına göre değiştirilebilir.
2. İhtiyacımız olan şeyler, istemek, ısrar etmek ve egzersizdir.

3. Hayatınızdan hangi alışkanlıkları çıkarıp hangilerini geliştireceğinize karar verin ve değiştirmeyi ya da kazanmayı düşündüğünüz üç alışkanlığın ne olduğunu tespit edin.
4. Elinize bir kâğıt alın, elinizdeki kâğıt üzerinde bir form hazırlayın.
5. Geliştirmek ve ortadan kaldırmak istediğiniz alışkanlıkları formun sol tarafına yazın. Eğer mümkünse bunları öncelik sırasına göre sıralayın.
6. Tablonuzu çalışma masanızın ya da lavabodaki aynanın karşısına asın.
7. Bir ay boyunca her gün tabloda gösterdiğiniz davranışları yaptıkça o güne ait gözeneğe bir işaret koyun. Örneğin bu bir çarpı işareti olabilir. Bu davranışları bir gün içinde kaç defa yapmışsanız o güne ait bölüme o sayıda işaret koyun. Bunlar sizin kredilerinizdir.
8. Her haftasonu tablodaki kredilerinizi değerlendirerek kendinizdeki ilerlemeyi ödüllendirin.

Yılmaz (2004: 200) bu form sayesinde hem alışkanlıklarımızı değiştirebildiğimizi hem de farklı beceriler edindiğimizi belirtiyor:

- İnsanların davranışları üzerinde söz sahibi olma
- Davranışlarını denetleme
- Kendi davranışlarından geribildirimler alma

3.5.5. Alışkanlıklar ve Eğitim

İnsanların alışkanlıkları ve tutumları kendilerinin öğrenmeleri ve akademik başarılarıyla yakından ilişkilidir, bununla birlikte alışkanlık ve tutumları etkileyen onlarca faktörden söz etmek mümkündür (Küçükahmet, 2006: 191).

Alışkanlıklar özellikle insanların okul yaşamlarıyla yakından ilişkilidir ve tüm yaşamlarını etkilemektedir (Küçükahmet, 2006: 196). Yani okul ve öğretmenler öğrencilerin alışkanlıklarını belirlemektedir.

Küçükahmet (2006: 188) alışkanlıklarımızdan vazgeçemediğimizi ironik bir dille ifade eder:

- Veliler öğrencilerinin başarılarıyla ilgili olarak sistemden dert yanmaktadır.
- Öğretmenler ise velilerin bu durumunu göz önünde bulundurmamakla birlikte öğrencilerin derslerine çalışmadıklarını söylüyor.

-Bunun karşılığında öğrenciler ise çalıştıklarını ama başarılı olmadıklarını ifade etmektedirler.

-Bu durumda herkes birbirini suçlarken üst düzey yetkililer de öğrenci affı, sınav hakkı gibi günübürlük çözümler üretmektedirler.

Sonuç olarak herkes alışkanlıklarını devam ettirmektedir (Küçükahmet, 2006: 188).

3.6. Okuma Alışkanlığı

Okuma alışkanlığının ne olduğuna ilişkin olarak Palamut (2008: 18) bir ihtiyaç olarak görülen okuma eyleminin ömür boyu düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesidir, der. Devrimci ise aynı şekilde okumanın bir gereksinim olduğunu vurgulayarak sürekliliğin ve düzenliliğin önemine dikkat çekmiştir (Akt.: Güngör, 2009: 8; Devrimci,

1993:22). Yılmaz da aynı şekilde Palamut ve Devrimci'nin üzerinde durduğu düzenlilik ve sürekliliğin önemini vurgulamıştır bununla birlikte okuma alışkanlığı kavramıyla ilgili olarak zevk alma ve de eleştirel düşüncenin okumanın olmazsa olmazlarından olduğunu belirtmektedir (Akt.: Keleş, 2006:26; Yılmaz, 1993: 30).

İnsanların gelişmişlik düzeylerini gösteren unsurlardan biri olarak görülen okuma alışkanlığının hem insanların hem de halkların yaşamında büyük bir önemi vardır (Palamut, 2008: 18). Ancak şu hususa dikkat etmek lâzımdır. Okuma alışkanlığı sadece iyi bir şekilde okumak değildir, aynı zamanda kavrayarak okumadır (Demirel ve Şahin, 2006: 22). Yoksa sıradan bir okumayla ne insan ne de toplumlar gelişemez.

Kitap okuma alışkanlığı kazanan bireylerin kazanımları üzerine Coşkun (2003: 102) şunları ifade etmektedir:

- Etkili okuma becerileri artmaktadır.
- Kelime hazineleri genişir.
- Genel kültür düzeyi gelişmiştir.
- Görsel algı genişliği artmıştır
- Okuma hızları yüksektir.
- Anlama düzeyleri gelişmiştir.

3.6.1.Okuma Alışkanlığını Etkileyen Unsurlar

3.6.1.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Fiziksel Unsurlar

Okumanın fiziksel unsurları diyerek göz ve göz kasları kastedilmektedir (Özbay, 2007: 9).

Okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkileyen fiziksel unsurlar arasında şunlar sayılabilir (Temur, 2002: 9):

- Metnin yazı güzelliği
- Genel sağlık sorunları
- Nörolojik bazı engeller
- Konuşma bozuklukları
- Görsel problemler

3. 6.1.1.(1). Göz Hareketleri

Özbay (2007: 9) 'a göre görme organının hareketi ile okuma arasında doğrudan bir ilişki vardır. İnsan herhangi bir metni okurken göz seri şekilde sıçramalar yapar ve okuma bu şekilde gerçekleşir, göz sıçradıkça insan belli alanları görür.

3.6.1.1.(2). Netlik Alanı

Gözün görme açısı 13 ile 19 derece arasındadır, okuyucu bu görme açısı içerisinde bulunan alanı net olarak görebilir ve bu alana netlik alanı denir (Özbay, 2007: 9).

3.6.1.1.(3). Netlik Açısı

Göz sinirlerinin uyarısıyla göz kasları 13 ile 19 arası bir dereceye hâkim olabilmektedir, bu dereceye netlik açısı denir (Özbay, 2007: 9).

3.6.1.1.(4). Okuma Mesafesi

Göz ile metin arasındaki - en uygun mesafe 30 ile 40 cm arasında değişmektedir- mesafeye okuma mesafesi denir ve bu ayarlanırken gözün yorulmamasına dikkat etmek lâzımdır (Özbay, 2007: 10).

3.6.1.1.(5). Ses Organları

Bu madde özellikle sesli okuma türüyle ilgilidir. Sesli okumanın gerçekleştirilmesi için çeşitli organların çalışması gerekmektedir, işte bu organlara ses organları denir (Özbay, 2007: 10).

3.6.1.1.(6). Aktif Görme Alanı

Gözün net bir şekilde bir anda gördüğü alana Keleş (2006: 28) 'e göre aktif görme alanı denir.

Güneş (1997: 55) 'e göre aktif görme alanı dar olan okuyucular bir göz duruşunda 5-10 harf, geniş olan okuyucular ise 5-10 kelime görebilmektedir.

3.6.1.1.(7). Göz-Ses Genişliği

Bu madde sesli okuma türüyle yakından ilişkilidir. Okuyucunun kelimeyi gördüğü andan seslendirdiği ana kadar geçen süre göz-ses genişliği olarak adlandırılır (Keleş, 2006:28). Bu konuda önemli olan bu genişliğin az olmasıdır. Bu genişliği azaltacak çalışmalara yer verilmeli ve hatta gözle okuma yani sessiz okuma sağlanmalıdır (Güneş,1997: 55).

3.6.1.2. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Zihinsel Unsurlar

Okuma becerisinin gelişebilmesi için elbette ki zihinsel yani öğrenme yeteneğimizin de gelişmesi gerekmektedir (Bamberger: 1990: 1). Aynı şekilde Özbay (2007: 10) da iyi bir okuma düzeyine ulaşabilmek için düşünce dünyamızda belli bir seviyenin üzerinde olmamız gerektiğini belirtmektedir.

Keleş (2006: 29) 'e göre zihinsel gelişim ve okuma alışkanlığı kavramlarını ele alırken iki hususun göz önünde bulundurulması gerekmektedir:

- Okuma becerisinin kazanılmasında bazı özel bilişsel becerilerin gerekliliği
- Okuyucu için okuma eyleminin bilgi ve beceri ediniminde önemli bir güç olmasıdır.

Özbay (2007: 10) 'a göre okuma sırasında aktif görme alanına giren çeşitli şekiller, semboller insan zihninde şu aşamalardan geçerek kavranma ve yorumlanma evresine gelebilir:

- Görüntüleme merkezi
- Görüntü tanıma merkezi
- Görüntü yorum merkezi
- Okuma merkezi

3.6.1.3. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Çevresel Unsurlar

Okumayı etkileyen bir diğer unsur da çevresel faktörlerdir. Bu faktör sosyo-ekonomik ve kültürel etmenleri içerisinde barındırmaktadır (Temur, 2002: 10). Bu konuda yapılan araştırmalar kültürel çevresi yeteri kadar gelişmemiş öğrencilerin okuma alışkanlığı ve yeterliliklerinin düşük seviyede olduğunu göstermektedir (Özbay, 2007: 34).

Çocukların merak ettiklerine, okuduklarına çevresinden olumlu dönüt verilmediği zaman çok normaldir ki çocuktaki bu merak hissi kaybolacaktır (Akt.: Özbay, 2007: 31; Ensar, 2003: 268). Öğrencinin içerisinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevre onun hayatını doğrudan etkilemekte; eğitim öğretim faaliyetlerine yön vermektedir (Özbay, 2007: 30). Bu şartlar düşünüldüğünde daha iyi ortamlarda yetişen çocukların daha zengin kelime hazinesi ve daha sağlam cümle yapısına sahip olduğu gözlemlenmiştir (Akt.:Özbay, 2007: 31; Çelen, 1993: 86). Bunun aksine sosyoekonomik durum düştükçe okumada güçlükler başlamaktadır dolayısıyla kelime hazinesi ve cümle yapılarında aksamalar meydana gelmektedir (Akt.: Özbay, 2007: 31; Güneş, 1997: 245). Sosyoekonomik durumu düşük olan çocukların ilerleyen dönemlerde ise bu durumunun özgüven kaybına yol açarak onların akademik benlik tasarımları üzerinde olumsuz bir etkide bulunacağı aşıkardır (Akt.: Özbay, 2007: 31; Ensar, 2003: 268).

Eğitim sistemi çevresel faktörlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla bu sistem öğrencilere araştırmacı bir özellik katarak yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini atmalıdır (Bircan ve Tekin, 1989: 400). Çünkü 6–13 yaş döneminde okulla birlikte sosyal bilincin gelişerek başladığını ve çocuğun bu çağlarda hayal kurmaktan zevk aldığını düşünecek olursak eğitim sistemi bu yaşlarda çocuğa okuma alışkanlığını kazandırma görevini üstlenmektedir (Yağcı, 2007: 67).

Okuma alışkanlığını geliştirmek için gerek ebeveynler gerek öğretmenler ve de gerekse dede, nine şu yollarla çocuğun gelişimine yardımcı olmaktadır (Güneş, 1997: 13):

- Çocuğa hikâyeler okunmalı,
- Çocukları fikirlerini söylemesi için teşvik etmeli,
- Dil ile ilgili oyunlar oynanmalı,
- Çevrede olup bitenler hakkında çocukla sohbet etmeli,
- Çocuklara kitap alma veya okuma konusunda model olmalı.

3.6.1.3.(1). Aile

Aile diyince anne, baba, çocuklar ve hatta büyükanne ve büyükbabalar da işin içine girmektedir.

Çocuğun toplum içinde olumlu bir yer edinmesi özellikle ailenin elindedir, yani onların verdiği eğitimdedir (Bilhan, 1986: 130).

Çocuğun kişilik kazanmasındaki en önemli kurum ailedir ve tüm alışkanlıklarda olduğu gibi okuma alışkanlığı konusunda da ailenin tutumu başlıca etkindir (Yılmaz,

2004: 117). Aile fertlerinin davranışları, düşünceleri çocuğun eğitimini olumlu veya olumsuz yönlerde etkilemektedir (Özbay, 2007: 32). Öğrenciler ailelerinde aldıkları eğitim düzeylerine göre kelime bilgisi, okuduğunu anlama ve etkili okumadan oluşan okuma becerileri şekillenmektedir (Özbay, 2007: 32; Avcıoğlu, 2000: 10).

Özellikle kalabalık aileler genellikle geliri yetersiz ve sosyoekonomik düzeyi düşük aileler olmaktadır dolayısıyla bu tür ailelerde kitap okumayı sevenler, kitaba özenme az olmakta, kitap okumaya karşı istek ve heves bulunmamaktadır; böyle ailelerde çocuklar genellikle televizyon izlemektedir, bundan mütevellit televizyon programları çocukları olumlu yönde geliştirecek programlarla bezenmelidir (Gürcan, 1999: 40).

3.6.1.3.(2). Ebeveyn

Çocuk doğduğu andan itibaren kendisini bir sosyalleşme ortamında bulur ve toplumun kültürel kalıplarını, değer yargılarını, alışkanlıklarını öncelikle ebeveynlerinden edinir. Buna bağlı olarak da okumaya verilen değer konusunda ilk izlenimleri aldığı yer ebeveynlerdir (Bircan ve Tekin, 1989: 393-410). Çocuklarımızın veya öğrencilerimizin yeterli derecede kitap okuması gerekiyorsa Bircan ve Tekin'in de dediği gibi bunu ilk önce ebeveynler birer rol model olarak sağlamakla yükümlüdürler (Dökmen, 1994: 20-21). İyi ama rol model olmak kolay değildir. Dolayısıyla ebeveynlerin hem kendi ülkelerinin hem de dünya edebiyatının klasiklerini, önemli kitaplarını ve düşünürlerini tanıması gerekmektedir (Yağcı, 2007: 65-66).

Anne ve babalar çocuklarına okuma sırasında destek sağlamalıdır. Çocukların kitap okuma anlarını eğlenceli bir hale getirebilmek için çalışmalıdırlar (Towsend, 2002: 93). Ayrıca aileler küçük çocuklara okutulan kitaplara dikkat etmelidir çünkü bunlar kolaylıkla onların gerçeği haline dönüşebilir (Towsend, 2002: 96). Yani dil bir etkinliktir ve bu etkinlik anne babanın hakimiyetindedir (Develi, 2006: 85).

Anne-babalar eğer çok dikkat ederse okuma hususunda birer öğretmen olabilirler zira zaten okuma sevgi işidir ve anne-babalarda da yeteri kadar sevgi duygusu bulunmaktadır (Towsend, 2002: 99).

Her şeyden önce gençlerin okuma sevgisini kazanmasını istiyoruz; iyi ama bu nasıl sağlanacak? Bu konuda Dökmen (1994: 20) gençlerin okuma alışkanlığını özellikle ebeveynlerinden kazanacağını ancak bununla birlikte ebeveynlerin de okuma için uygun bir ortam hazırlamasının önemine dikkat çekiyor (Dökmen, 1994: 20). Yoksa modelden öğrenme yeterince gerçekleşemez.

Bınarbaşı (2006: 20) 'ya göre ebeveynlerin olumlu bir rol model olmasıyla:

- Çocukta bir özentisi oluşabilir.
- Ebeveynin desteği ile okuma bir alışkanlığa dönüşebilir.
- Çocuk, ders çalışmanın dışında da okuma eylemine yönelebilir.

Türkiye'de genellikle yetişkin nüfusumuzun eğitimi düşüktür, dolayısıyla okuma hususunda yeteri kadar rol model olamamaktadır ve okuma için yeterli bilinç, sevgi oluşmamaktadır (Bircan ve Tekin, 1989: 393-410). Bir Türk ebeveyni çocuğun sadece derslerine çalıştığı takdirde başarılı olabileceğine inanmaktadır dolayısıyla çocuk eline ders dışında herhangi bir kitap aldığı takdirde ona kızmakta hatta azarlamaktadır (Bınarbaşı, 2006: 20).

Bamberger (1990: 145) 'e göre ebeveynler, çocuklarını okumaya yönlendirmek için belli başlı davranışları göstermelidir:

1. Ebeveynler çocuklarına olabildiğince sık hikâye veya masallar anlatmalı ve yüksek sesle okumalıdır.
2. Ebeveynler çocuklarının yaşını ve gelişimsel özelliklerini yakından takip etmekte ve iyi bir şekilde tanımaktadır. Dolayısıyla çocuklarının ihtiyaçlarına ve gelişim aşamalarına uygun kişisel bir kütüphane kurmalıdırlar.
3. Ebeveynler çocuklarını paralarının bir kısmıyla kitap almaları hususunda yönlendirmelidir.
4. Ebeveynler, çocuklarının okuduğu kitapları ara ara okumalıdır. Hatta kitap üzerine konuşmalı ve tartışmalıdır. Bu durum onların kitaba daha da ilgi duymalarını sağlayacaktır.
5. Ebeveynler, aksamları belli bir saati okumaya ayırmalıdırlar.
6. Ebeveynler, çocuklarına okudukları kitapların günlük yaşamda ne işlerine yarayacağını anlatmalı, yani onların işlevselliğine dikkat çekmelidir.

Aileler çocukları için okumayı eğlenceli bir hale getirmelidir, mesela onlara kitap içinde eğlendirici ufak notlar bırakılabilir veya onların geleceğine yönelik iyi niyet temennilerini belirten mektuplar bırakılabilir (Towsend, 2002: 100).

3.6.1.3.(3). Evdeki Kitaplık

Bu madde özellikle ebeveyn unsuruyla birlikte değerlendirilmelidir; çünkü ebeveyn, çocuğun ilgi duyduğu kitapları almasına olanak sağlayarak ya da hediye ederek çocuğun kendi kitaplığını kurmasını sağlamalıdır (Bınarbaşı, 2006: 21). Ancak burada Temur (2002: 16) çocuklar için hazırlanan kitaplığın onları ileri götürücü, kelime hazinesini zenginleştirici, kültür birikimine katkı sağlayıcı ve anlam evreninin gelişmesine olanak sağlayıcı türden olmalıdır, demektedir. Çocuğun kendine ait kitaplığa sahip olması onun kitapla daha yakın dost olmasını ve bunun sonucunda okuma alışkanlığı kazanmasını sağlayacaktır (Bınarbaşı, 2006: 21).

3.6.1.3.(4). Okul-Öğretmen

Ebeveynler, aile kitaplık gibi unsurlar her ne kadar önemli olsa da belli bir düzen içerisinde okuma alışkanlığı kazanma işi okul ve dolayısıyla öğretmen ile başlamaktadır. Ancak bu konu biraz çetrefillidir. Zira doğudaki bir okul ile onun şartları ile batıdaki herhangi bir okulun şartları bir değildir. Aynı şekilde doğudaki bir okulda verilen eğitimle batıda nezih bir semtte verilen eğitim bir değildir (Bınarbaşı, 2006: 22). Aynı şekilde kırsal bir bölgedeki öğretmenin kitap okuma alışkanlığı kazandırmakla geçirdiği vakit daha gelişmiş bir yerdeki öğretmenin geçirdiği vakitten epeyce fazladır (Yağcı, 2007: 66). En basitinden okul kütüphanelerinin zenginliği bile öğrencinin okuma isteğini artırır. Onun için okul atmosferi çok önemlidir.

Okuma alışkanlığı kazandırılmasında Türkçe ve Edebiyat dersleri öğretmenlerinin, çocuklar üzerinde büyük etkileme ve motive etme gücü bulunduğu aşikardır, aynı ebeveynler gibi öğretmenler de öğrencilere birer rol model olmalıdırlar (Bınarbaşı, 2006: 22). Çocuk, okula başlayana kadar ebeveyni, başladıktan sonra da öğretmeni taklit eder dolayısıyla çok okuyan bir öğretmenin, okumaya teşvik ve yönlendirme konusunda öğrenciler üzerindeki etkisi büyük olur (Maraşlı, 2005: 185-186). Türkçe ve edebiyat öğretmenleri özellikle okuma öğretiminde çocuk edebiyatının

materyallerinden faydalanmalıdır, bu durum öğrencilerin başarılarını artıracaktır (Aytaş, 2003: 159).

“Bilimsel düşünme, eleştirme, toplumsal bilinç gibi kavramlar eğitimin temel amacı kapsamına girmekte; bu sayede bunlar ve buna benzer erdemler okuma alışkanlığıyla doğru orantılı bir şekilde gelişmektedir” (Dengiz ve Yılmaz, 2008: 210).

Öğretmenin okuma alışkanlığı, çocukların okuma ilgilerini ve okuma alışkanlıklarını geliştirmede son derece önemlidir; ayrıca öğretmenin eğitimi de kesin olarak öğrencilere olan etkisine katkıda bulunabilir (Bamberger, 1990: 48). Aynı şekilde Özbay (2007: 36) da öğretmenin sağlam bir teorik bilgiye sahip olmasının onu sınıf ortamında başarıya ulaştıracağını söylemektedir.

Öğretmen model olurken bazı hususlara dikkat etmelidir (Yılmaz, 2004: 143):

- Öğrenciler net bir şekilde öğretmeni izleyebilmelidir.
- Öğrencilerin hangi özellikleri kazanacağı iyi tespit edilmelidir.
- Öğrenci davranışı rahatlıkla modelleyebilmelidir.

3.6.1.3.(5). Arkadaş

Öğrenciler doğduktan sonra özellikle ebeveynlerini taklit ederler. Daha sonra anne babanın yerine öğretmenler örnek alınmaya başlanır. Yaş ilerledikçe özellikle de ergenlik döneminde örnek alınan kişiler arkadaşlar olmaktadır. Tabii bu aşamadan sonra da insan olgunlaşır ve taklitten vazgeçer.

Çocuklar arkadaşlarının okuduğu kitapları kendisinin de okuması gerektiğini düşünürler, eğer böyle davranmazlarsa arkadaşları tarafından olumsuz değerlendirileceklerini düşünürler (Gürcan, 1999: 37). Belli bir yaş grubunda öğretmenin, ebeveynlerin verdiği kitabın etkisiyle arkadaşlarının verdiği kitap bir olmamaktadır, elbette ki arkadaşın verdiği kitap daha baskın çıkmakta, öğrencide daha fazla bir okuma aşkı hissettirmektedir (Dökmen, 1994: 35). Çocuk; arkadaşları vasıtasıyla sürekli okumaya, arkadaşlarına yetişmeye ve onları geçmeye yönelik bir rekâbete, bir yarışa dayanarak okuma yarışının alışkanlığa dönüşmesini sağlayabilir (Gürcan, 1999: 37).

3.6.1.4. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Kişisel Unsurlar

Okuma alışkanlığını etkileyen değişkenler arasında kişisel unsurlar da bulunmaktadır. Kişisel unsurlar arasında da motivasyon göze çarpmaktadır. Bir insan kitap okuyabilir ama bu etkinliğin bir alışkanlığa dönüşmesi, düzenli ve disiplinli bir hal alması ancak motivasyonla sağlanabilir çünkü ancak insan bir işi içinden gelerek yaparsa veya yapabilirse onu bir beceri haline getirebilir (Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008: 120).

Herkes elbette ki mükemmel bir kitap okuyucusu değildir ama iyi bir kitap okuru olunması lazımdır. Doğan (1993: 128), kötü okurun özelliklerini anlatarak iyi okurun özelliklerini gözler önüne sermektedir:

- Okuyucular şiirle romanı, romanla hikâyeyi, hikâyeyle gazete haberlerini birbirine karıştırır; şiiri hikâye gibi, gazete haberini roman gibi okumaya kalkışır. Yani türlere dikkat ederek okuma yapmaz.
- Okurların birçoğu güçsüzdür. Kitabın özüne inmeye gücü yetmez, kitabı yüzeysel olarak okur.

- Sıradan okuyucu kitapların genellikle temel özellikleri üzerinde durmaktadırlar. Eserleri sadece dışarıdan izlerler.
- Basit okuyucu kendine çok güvenir. Düşüncelerinin doğruluğundan emindir. Düşüncelerine bir tabu gibi bağlıdır.
- Bazı okurlar kitabın içindeki olayların kendi istediği gibi geçmesini ister, eğer durum böyle olmazsa o kitaptan sıkılır ve bırakır.

3.6.1.5. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Teknolojik Unsurlar

Dünya değişmektedir ve teknolojik açıdan gelişmektedir. Gelişen teknoloji ile beraber kitle iletişim araçları (tv, bilgisayar-internet), VCD ve DVD gibi araçlar okumanın önüne geçmiştir dolayısıyla da boş vakitleri değerlendirme alışkanlıkları da değişmiştir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5). Bu tip araçların hem olumlu hem de olumsuz yanları vardır. Mesela televizyon özellikle anaokulu çocuklarının zihinsel gelişimine katkıda bulunabilecek bir araç olmasının yanı sıra aynı zamanda yetişkinlerin bilgi dağarcıklarını zenginleştirmeye yarayan özelliğe de sahiptir ama elbette ki bu durumun zıddı da gerçekleşebilir (Arıcan, 2010: 20). Yani televizyonu izleme süresi ve izlenen programın niteliği gerekli koşullar sağlanmadığı takdirde özellikle çocuklar olmak üzere her yaşta insanın gelişimine, sosyal ilişkilerine ve sağlığına zararlı olabilecek bir araçtır (Odabaş ve Polat, 2009: 437). Zira televizyonun olumsuz yönü göz önünde bulundurulursa tüm kötü güçlerin yüzlerce yılda yapamadığını 10-20 yılda yapmıştır (Hepçilingirler, 2006: 40).

Televizyonun cezp edici bir yönleri vardır (Bircan ve Tekin, 1989: 399):

- Olayların haberlerini ve hikâyesini yazılı basından ve kitaptan daha canlı bir şekilde sunar.
- İnsanlara daha çekici gelir.
- İnsan üzerinde belirgin bir etkileyciliği vardır.

3.6.1.6. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Dil Unsurları

Okuma becerisi doğrudan konuşma becerisiyle ilişkilidir, yani biri diğerini muhakkak suretle etkilemektedir; konuşurken yapılan kelime tekrarları, ünlülerin veya ünsüzlerin telaffuzu okumayı etkilemektedir (Elli, 2011: 40). Okuma alışkanlığı ile dilbilgisi, dinleme ile dilbilgisi vb. arasındaki ilişkinin paralelliği kaçınılmazdır. Bu paralellik yani doğru orantılılık aşağıdaki tabloda daha net anlaşılmaktadır:

Çizelge 3.1. Temel Dil Becerileri Ve Dilbilgisi Kazanım Oranları (Kaplan vd., 2005: 10)

TEMEL DİL BECERİLERİ VE DİL BİLGİSİ ORANLARI	ORAN (%)
DİNLEME/İZLEME	15
KONUŞMA	20
OKUMA	30
YAZMA	20

3.6.1.7. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Kütüphane Unsurları

Chicago Üniversitesi rektörü Harper 1900'lü yıllarda kütüphanenin bir üniversitenin can damarı olduğunu söyledi (Yurdadağ, 1961: 49-51). Bunun sebebinin de en güzel Özbay (2007: 34) dile getirmektedir: Okuma alışkanlığının kazanılmasında kitabı okumak kadar kitaba ulaşmak da önemlidir. Bunu da kütüphaneler sağlayacaktır. Aynı şekilde Dökmen (1994: 37) de kitabın, okuyucunun eline ulaşma potansiyelinin önemine dikkat çekerek kitap ne kadar güzel olursa olsun, ne kadar kaliteli olursa olsun eğer okuruna ulaşmıyorsa hiçbir değeri yoktur, demektedir.

Okumaya alıştırmamanın amacı çocuktaki okuma istek ve zevkini uyandırmaktır. Çocuğa kitap seçebilmeyi öğretmek, bilgi alabilmek veya sadece zevki için kitap okuma alışkanlığını kazandırmak lazımdır.

Çocuklar kütüphaneye ilk defa ayak bastıklarında her birinin gösterdiği tepki bir olmamaktadır. Bu durum elbette ki hepsinin yeteneğinin farklı farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak burada önemli olan çocuğun bu alanda göstereceği gelişmeyi yönetebilmektir; yani kendi kendine çalışmak, pratik yapmak en iyi öğretim usulü olduğuna göre çocuğu ilk günlerden itibaren araştırmaya, kitapları karıştırmaya, kitapları birbiriyle mukayese etmeye bırakmalıdır (Yazıcı, 1970: 56).

3.6.1.8. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Ekonomik Unsurlar

Tahmin edileceği üzere öğrencilerin okuma alışkanlıkları ekonomik düzeye göre farklılaşmaktadır (Güneş, 1997: 54). Bu durumu Arıcan (2010: 20) da okuma alışkanlığının belirleyicilerinden birinin maddiyat olduğunu söyleyerek göstermiştir. Ayrıca Arıcan (2010: 20) ekonomik yapının bütün yaş gruplarında kendini gösterdiğini ve ekonomik seviyenin düştükçe okuma alışkanlığının zayıfladığını; ekonomik düzey arttıkça da okuma alışkanlığının ilerlediğini belirtmektedir.

3.7. Çocuk Edebiyatı

3.7.1. Çocuk Edebiyatının Etkililiği

Okuma alışkanlığını geliştirebilmek için çocuk edebiyatından yararlanmak lazımdır. Bu konu üzerine Aytaş (2003: 157) çocuk edebiyatını etkili olarak kullanabilmek için bazı öneriler sunmaktadır:

-İlk olarak öğretmenlerin çocuk edebiyatı hususunda yeterli olup olmadıkları, çocuk edebiyatına yeteri kadar inanıp inanmadıkları tespit edilmelidir. Bilhassa henüz okuma yazma aşamasına gelemeyen öğrenciler için öğretmen daha da bir önem kazanmaktadır. Öğretmenler bu konuda gerekli yeterliliği göstermek durumundadır.

- Üst düzey yöneticilerin yapacakları çalışmalarla öğretmenlerin, okuma çalışmalarında çocuk edebiyatı eserlerinden hangi düzeyde yararlanacakları ayarlanmalıdır. Özellikle de Türkçe ders kitaplarına gerekli özen gösterilmelidir.

-Öğretmenler metinler üzerinde çalışırken gereksiz ayrıntılara fazla takılmamalı, çocuklar için önemli olan, onların geleceklerini olumlu yönde etkileyebilecek etkinliklere ağırlık vermelidir.

-Yapılacak okuma çalışmaları için öğretmenler önceden hazırlıklı olmalıdır. Derse nasıl başlayacağını, nasıl ilerleteceğini, motivasyonu nasıl sağlayacağını hep bir plan ve program dahilinde yapmalıdır.

3.7.2.Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Genel olarak ortaokul yedinci sınıf öğrencilerine hitap edecek kitaplarda bulunması gereken özellikleri Yalçın ve Aytaş (2011:42) şu şekilde sıralıyor:

- Eserlerdeki cümleler 7 ila 10 kelimedenden oluşmalıdır.
- Metinlerdeki kelime sayısı 700'ü aşmamalıdır.
- Yalın ve sade bir dil kullanılmalıdır.
- Mecazlar, benzetmeler ve çeşitli kipler kullanılabilir.
- Kızların ve erkeklerin kişisel özelliklerine uygun eserler yazılmalıdır.

3.7.2.1. Fiziksel Özellikler

Çocuk kitaplarının biçimsel yani fiziksel boyutunu; kitabın büyüklüğü, kağıdın cinsi, sayfa düzeni gibi birçok unsur oluşturmaktadır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 34). Çocuk kitaplarının bu hususlara dikkat edilerek hazırlanması muhakkak suretle gereklidir. Aynı şekilde Bayram (2009: 61) da kitabın fiziksel boyutuyla ilgili olarak kitabın ciltlenmesi, kullanılan malzemenin cinsi, yazının puntosu ve kitabın resimlerini çocuk kitaplarında bulunması gereken fiziksel unsurlar olarak değerlendiriyor.

“İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı”na göre hazırlanacak kitapların fiziksel özellikleri şunlardır:

Çizelge 3.2. Kitapların fiziksel özellikleri (Kaplan vd., 2005: 10)

<u>SINIFLAR</u>	DERS KİTABI			ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI	
	Metin Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı
6. SINIF	En az 18	19,5x27,5	6-8	19,5x27,5	10-12
7. SINIF	En az 18	19,5x27,5	6-8	19,5x27,5	10-12
8. SINIF	En az 18	19,5x27,5	6-8	19,5x27,5	10-12

3.7.2.1.(1). Kitap Boyutu

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007: 34) çocuk kitaplarının boyutuyla ilgili olarak standartları şu şekilde söylemektedir:

- Elde kolayca tutmaya elverişli,
- Çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte,
- 16x23 cm boyutlarında olmalıdır.

Kitap boyutunun genel bir ölçüsü olmakla birlikte çocuklar devamlı olarak aynı boyutlardaki kitapları okumayı tercih etmezler bunun için de onlar için hazırlanan kitaplar değişik boyut ve şekillerde olabilir (Oğuzkan, 1977: 304). Ancak kitabın

ağırlığı, kitabın boyutuna göre değişeceğinden boyutun standart ölçülerine dikkat edilmelidir (Tür ve Turla,1999: 36).

Çocuk edebiyatıyla ilgili olarak yapılan çalışmalar dikkate alındığında “100 Temel Eser”in önemli olduğu görülmektedir. Bu listeyle ilgili olarak 11-14 yaş aralığındaki çocuklar için hazırlanacak kitapların 14x21 boyutundan daha küçük ve 16x23 boyutundan daha büyük olmaması gerektiği sonucuna ulaşıyoruz (Ulutaş, 2011: 11).

3.7.2.1.(2). Kâğıt Cinsi

Çocuk edebiyatına ait kitapların kâğıtları kalın olmalıdır. Çünkü hem daha dayanıklı olur hem de baskı kalitesi artar, yani ön sayfadaki baskı arka sayfaya geçmez, dolayısıyla da resimler daha güzel görünür (Bayram, 2009: 63).

Çocuk edebiyatında kullanılan kâğıdın boyutu kadar cinsi de önemlidir. Bu kâğıtlar şu özelliklere sahip olmalıdır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 34):

- Birinci hamur
- Mat renkli
- Çok parlak olmayan

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz’ın söylediklerine ek olarak Bayram (2009: 63) kâğıt ağırlığının 90 gramajın altına düşmemesi, kâğıt yapımında kullanılan malzemenin kaliteli olması, birinci veya ikinci kalite kâğıt hamuru kullanılması gerektiği üzerinde durmaktadır.

3.7.2.1.(3). Sayfa Düzeni

Kitaptaki yazıların resimlerin belli bir kompozisyon içinde bulunması gerekmektedir. Bu kompozisyon metnin okunmasını kolaylaştırabilecek şekilde hazırlanmalıdır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 35). Ayrıca çocukların görme ve duyma organlarını birlikte uyarmak için resimle yazının aynı sayfada bulunması gerekmektedir (Bayram, 2009: 64).

Sayfa düzeninde dikkat edilmesi gereken belli başlı hususlar şunlardır (Tür ve Turla, 1999: 39):

- Çocukların dil gelişimi açısından yazım ve dilbilgisi kurallarına uymaya dikkat edilmeli,
- Satır aralıklarının iyi ayarlanmalı,
- Kullanılan yazı karakterinin çocuğun gözünü yormayacak bir karakter olmasına ve resmin yazıya fon olarak kullanılmamasına dikkat edilmeli.

3.7.2.1.(4). Harfler

Çocuk edebiyatına has kitapların boyutunun önemli olduğu gibi bu kitapların içindeki yazının boyutu da önemlidir. Bu boyut çocuğun seviyesine ve yaşına göre seçilmelidir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 35).

Uzmanların görüşlerine dayanarak “100 Temel Eser” listesinin hedef kitlesi için uygun olan harf büyüklüğünün en az 10 en fazla 12 punto olması gerekmektedir (Ulutaş, 2011: 26).

3.7.2.1.(5). Kapak

Çocuk kitaplarının kapak düzenlemesi, çocukları zihinsel gelişimi açısından çok önemlidir. Çünkü kapak, çocukları kitabın dünyasına doğru çeken ilk aşamadır; bu aşama öyle bir aşamadır ki çocuğun dünyasına seslenebilir, kitabı ve okumayı cazip gösterebilir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 35). Kitapların kapak sayfasında genellikle resimler veya fotoğraflar bulunmaktadır. Bu resimler veya fotoğraflar seçilirken estetik değer yanında içerikle ilişkili olmasına da dikkat edilmelidir (Bayram, 2009: 62).

Kitapların kapağında resim dışında bulunması gerekenler (Ciravoğlu, 2000: 188):

- Kitabın adı, yazarın adı ve yayınevinin adı bulunmalıdır.
- Resimleyen adı kapakta veya iç kapakta verilebilir.
- Kitabın arka kapağında gerekirse kitabın yazarı üstüne bilgiler verilir. Bu bilgiler yazarın fotoğraflarıyla süslenebilir.

Kitapların kapağında bulunması gereken temel fiziksel özellikler (Tür ve Turla, 1999: 37-38):

- Kitap kapağını oluşturan malzemenin karton, mukavva gibi kalın ve dayanıklı bir malzemedenden yapılmış olması,
- Ciltlemede kullanılan malzemenin tutkal yerine dikişle veya bezle yapılmış olmasıdır.

3.7.2.1.(6). Resimler

Kitapların resimlemesi çocukların hayal dünyasını değiştirmektedir. Dolayısıyla resimlemeye ayrı bir özen gösterilmelidir. Bayram (2009: 66) kitaplar resimlenirken bazı hususların üzerinde durulması gerektiğini söylemektedir:

- Resimlerde ne kadar ayrıntıya yer verilmesi gerektiğine dikkat edilmeli,
- Çocuğun metinle ilişkisini rahat kurabilmesi açısından resimler basit ve sade olmalı,
- Metinde bir olayın ayrıntısından bahsedilmişse resimde de bu ayrıntıya yer verilmeli.

Nasıl ki metnin içerisinde bir kompozisyon varsa aynı şekilde resimlerde de bir kompozisyon olmalıdır. Birbirini takip eden resimlerin bir bütünlük sağlaması ve birbirinden kopuk olmaması gerekir, ayrıca metinde üzerinde durulan kişi veya kavramların resimlerdeki yeri de metindeki önemiyle orantılı olmalıdır (Tür ve Turla, 1999: 33).

Atmaca (2006: 318-325) 'ya göre iyi yapılmış bir resimleme çocuklarda şu hususların gelişmesine katkı sağlamaktadır:

- İyi resimlemeler öğrenmeyi hızlandırır.
- Resimler eğlendirerek öğrenmeyi sağlar.
- Çocuklarımızın estetik beğeni düzeyi artar.

Resimleme ve tasarım anlamında kitaplar standart ve nitelikli bir düzeye gelmelidir (Akkurt, 2011: 13). Zira bu iyi bir kitabın özelliklerindedir çünkü iyi bir

kitapta iyi bir metnin yanında iyi bir resimleme gereklidir, bu durum metinde anlama ve kavramayı kolaylaştırır (Sürmeli, 2006: 554).

3.7.2.2. İçerik (Muhteva) Özellikleri

Çocuk kitabının biçim açısından olduğu kadar içerik açısından da bazı özellikleri taşıması gerekir. Özellikle içerik metnin türünü yansıtmalı ve kendi içerisinde bir anlamlılık ifade etmelidir (Akkurt, 2011: 11).

Kitabın içeriksel özellikleri neleri kapsar? Elbette ki bunların başında tema, konu, kahramanlar gelir ve de plan, üslup, anlatım gibi unsurlar bunları takip eder (Bayram, 2009: 67).

3.7.2.2.(1). Konu - Tür

Çocuk edebiyatına yönelik eserlerin konusu belirlenirken belli başlı özelliklere dikkat etmek gerekmektedir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 36):

- Konu seçiminde çocuğun gelişim özellikleri bilinmelidir.
- Konu seçiminde genel olarak bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşıklığa, yakından uzağa ilkelerinin dikkate alınması gerekir.
- Çocuklar için hazırlanan kitaplarda işlenen konuların evrensel nitelik taşıması önemlidir.
- Kitaplar çocukların ruhsal özellikleri yanında onların dünyasına ayrı bir renk ve kişilik kazandıran niteliklerde olması gerekir.
- Konuların millî kültür değerlerini, içinde yaşanan toplumun benimsediği ahlak kurallarını, gelenek ve göreneklerini de içermesi önem taşımaktadır.
- Çocuk yayınlarında ele alınan konular genellikle eğlendirici, dinlendirici, çocuğun ilgisini çekici ve merak duygusunu kamçılایıcı nitelikte olmalıdır.
- Seçilen konular, düşünmeye yöneltmeli ve onların hayata dair birtakım görüşler kazanmalarını sağlamalıdır.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken konular çocukları düşünmeye yöneltmelidir (Oğuzkan, 2000: 210). Bununla birlikte çocuklar macera türü eserleri çok severler ve dolayısıyla kitapların konularını belirleyen kişilerin bu duruma dikkat etmesi gerekmektedir (Tuncer, 2000: 204). Konular belirlenirken dikkat edilmesi gereken başka bir husus ise konuların çocukta korku, acı, şiddet gibi duyguları harekete geçirmemesine özen gösterilmelidir (Demirel, 2010: 56).

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007: 37-38) kitapların içeriğinde şu hususların bulunması gerektiğini söyler:

-Hayatta karşılaşılan gerçekler abartılmadan ve çocuğun ruhunu sarsmadan verilmelidir.

-Yer yer mizah öğelerine yer verilmeli ve çocukların eğlenmesi sağlanmalıdır ki çocukların motivasyonu azalmasın.

-Kitapta belirlenen konular çocukların yaşama sevincini artırmalı, onları kötümserlikten uzaklaştırmalıdır.

-Toplum içerisinde yaşarken uyulması gereken bazı kurallar vardır, kitapların içerikleri bunları da dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

-Doğruluk, dürüstlük, eşitlik gibi evrensel değerlerin çocuklara aktarılması görevi de yine yazarlara düşmektedir.

-Konular işlenirken bilgiler çarpıtılmamalı, çocuğa tüm gerçekler uygun bir dil ile aktarılmalıdır.

6, 7 ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken türler ve bu türlerin dağılımı şu şekilde olmalıdır (Kaplan vd., 2005: 10):

-6. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup

-7. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi

-8. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan türlerinde metinlere mutlaka yer verilmelidir.

3.7.2.2.(2). Tema

Bayram (2009: 67) 'a göre tema bir eserde verilmek istenen temel yönelime denir. Yazılı halde bulunan eserlerin kalbi temalardır (Uludağ, 2010: 83). Dolayısıyla bu temaların iyi belirlenmesi gerekir.

Temalar belirlenirken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 36):

-Tema, her şeyden önce çocuğun anlama ve kavrama düzeyine uygun olmalıdır.

-Kitaplarda yer alan temalar çocuğun eğitimine olduğu kadar öğretimine de katkıda bulunmalıdır.

-Çocuklar için yazılmış kitaplardaki temaların çocuklara yaşama sevinci ve iyilik duygusu aşılması gerekir.

Tür ve Turla (1999: 40-41) 'ya göre ise temalar belirlenirken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır:

-Tema seçilirken çocuğa kazandırılması hedeflenen alışkanlık ve davranışlar iyi tespit edilmelidir.

-Çocukları yanlış yargılara, boş inançlara götürecek temalardan kesinlikle kaçınmak gerekir. Bunun yerine çocukların dünya görüşünü olumlu yönde etkileyecek temalara yer verilmelidir.

3.7.2.2.(3). Kahramanlar

Çocuk edebiyatına has kitapların kahramanları belirlenirken dikkat edilmesi gerekenler şunlardır (Akt.:Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 37; Yardımcı ve Tuncer, 2002: 48-49):

-Çocuk kitaplarındaki kahramanların çok iyi düşünülerek anlatılması gerekmektedir.

-Çocukların rahatlıkla modelleyebileceği türden kahramanlar seçilmelidir.

-Kitapta olağandışı kahramanların bulunması çocuğun kahramanla hayat arasında bağlantı kurmasını zorlaştırır.

Bayram (2009: 69) 'a göre çocuklar kitaplardan uygun kahramanları kendine model olarak seçmezse veya seçemezse televizyon veya başka teknolojik aletlerde

bulunan kahramanları kendine model olarak seçer, ancak böyle bir durumun sakıncaları vardır çünkü teknolojik aletlerde bulunan kahramanlar genellikle olumlu özelliklerde bulunmamaktadır (Bayram, 2009: 69).

Kahramanlarla ilgili diğer bir önemli husus ise çocukların yaş grubudur. Okulöncesi çocuğu ile ortaokul çocuğuna hitap eden kahramanlar bir değıldir, dolayısıyla ortaokul seviyesine hitap eden kitapların kahramanları olarak çocuklar kullanılmalıdır, zira çocuklar bu şekilde kahramanlarla kendilerini daha iyi özdeşleştirirler (Demirel, 2010: 64).

3.7.2.2.(4). Plan

Nitelikli bir plan yazıda bulunan duygu, düşünce ve hayaller arasında iyi bir bağlantı kurar ve eserin etkisi de bu şekilde daha da artar (Oğuzkan, 1977: 308-309).

Çocuk kitabı hazırlanırken birçok hususa dikkat etmek gerekir bunların üzerinde sırasıyla yukarıda durduk. Ancak önemli olan bunların sağlam bir plan dâhilinde yazıya dökülmesi lâzımdır. Planın kullanılması kitaba şu faydaları sağlayacaktır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 37):

- Yazarın eserde vermek istediğı ana fikir kolayca anlaşılacaktır.
- Eserde yer alan olaylar ve kahramanlar karmakarışık bir hâl almaz.
- Eserdeki fazla betimlemeler çözümlenmeler üzerinde durulmaz.
- Nerdeyse her metinde bulunan giriş, gelişme, sonuç bölümleri net bir şekilde oluşturulur.
- Temel bir sırayla giden metin çocuklar tarafından rahatlıkla anlaşılır.

3.7.2.2.(5). Başlık

Başlık metnin adıdır, ad ise varlığın temel özelliğinden yola çıkarak onu anlatma işidir, dolayısıyla eserler adlandırılırken metnin bütününe kapsayan bir adlandırma yapılmalıdır (Akkurt, 2011: 12).

3.7.2.2.(6). Dil ve Üslup

Edebiyat demek, dil demektir. Dolayısıyla bir metnin dilini belirlerken çocuğun yaşını ve hatta yaşından öte seviyesini göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Demirel, 2010: 54).

Eserlerin dili öyle bir ayarlanmalıdır ki çocukların temel dil becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmalıdır (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 37-38):

3.8. Hızlı Okuma Becerisi

İnsanların okuma yeteneğı basit veya gelişmiş olabilir ancak bununla birlikte her insanın geliştirebileceğı bir alan muhakkak mevcuttur çünkü her zaman insanları şaşırtacak kadar boş bir alan vardır; bu alan ne kadar çok okunursa okunsun ne kadar çok bilgi edinilirse edinilsin hep biraz boş kalacaktır (Towsend, 2002: 3).

Okuma ve anlama bir beceridir. Dolayısıyla her kişide doğuştan gelen bir potansiyel vardır ancak bu potansiyeli iyi bir eğitimle geliştirmek lazımdır; bu eğitim de özellikle iki unsur üzerine yoğunlaşmaktadır (Dökmen, 1994: 25):

- Okuma hızı
- Anlama

3.8.1. Hızlı Okuma Becerisinin Yararları

Okuma bir beceridir, eğitimle de hızlı okuma kabiliyeti kazanılabilir. İyi ama bu beceri ne işe yarayacak? Günlük yaşamda çeşitli okuma materyalleri ile karşı karşıya geliriz, dolayısıyla da okuma önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar ve Townsend (2002: 3) 'e göre şu işlere yarar:

- Verimlilik artar.
- Bize zaman kazandırır.
- Olumsuz duygulardan bizi muhafaza eder.
- Başkalarıyla iletişimimizi artırır.
- Hayata bakış açımızı geliştirir.

Bununla birlikte Türkçe öğretim programına göre okuma veya hızlı okuma ile ulaşılmak istenen amaçlar şunlardır (Kaplan, 2005: 24- 29):

- Okuma kurallarını uygulama,
- Okuduğu metni anlama ve çözümleme,
- Okuduğu metni değerlendirme,
- Söz varlığını zenginleştirme,
- Okuma alışkanlığı kazanma,

3.8.2. Hızlı Okumanın Amaçları

Her işin bir amacı vardır. Zaten amaç olmadan yapılan işlerde tam bir verimlilik yoktur; çünkü motivasyon azdır. Elbette hızlı okumanın da amaçları mevcuttur (Çelik, 2006: 20):

- Çabuk ve doğru okuyarak okunanları sindirmek,
- Boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmek,
- Kitap sevgisini kazanarak okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek,
- Kitap seçebilme yeteneğini kazanmak,
- Sözcük dağarcıklarını geliştirmek,
- Kitap okumanın, bilgi kazanma yollarından biri olduğunu kavramak,
- Anlatım güçlerini geliştirmektir.

3.8.3. Hızlı Okuma Yeteneğinin Geliştirilebilirliği

“Sadece birkaç basit stratejiyi uygulayarak okunacak şeyleri ne kadar kısa sürede gözden geçirip anlayacağınızı bilerseniz doğrusu buna inanamazsınız. Okumanın geliştirilmesi, diğer yetenek alanlarında da kullanabileceğiniz bir süreci hayata geçirmekle mümkün olur” (Townsend, 2002: 4).

Öğrencilerin hepsi bir değildir. Bazı öğrencilerin kitap okuma seviyesi ortalamanın üstünde bazılarının ise altındadır bununla birlikte okuyucularda farklılık olabildiği gibi materyallerde de farklılık olabilmektedir, yani bazı metinler kolay anlaşılır bazıları ise zor anlaşılır; sonuç olarak öğrencilerin okuma yetenekleriyle

kitapların zorluk derecesi arasındaki doğru değeri bulmak çok önemlidir (Elli, 2011: 72).

Okuyucu bir metni okurken düz bir şekilde okumamalıdır, kendi kendine sorular sormalı yani irdeleyici bir üslup ile okuma yapmalıdır ve ancak bu soruların cevaplarını bulabiliyorsa okuduğunu gerçekten anlamaktadır (Altunay, 2006: 43).

Hızlı okuma alışkanlığı kazanmak için insanlarda bazı özelliklerin bulunması gerekir (Towsend, 2002: 5-6):

-İnsanın bu hayatta bir şeyler yapmak istemesi yani ilerleme arzusu taşıması gerekmektedir.

-Bu alışkanlığı geliştirmek için uzun süreli düzenli olarak zaman ayırmak gerekmektedir.

-Hızlı okuma alışkanlığını içimize sindirmemiz gerekmektedir. Yani ben bu alışkanlığı niye kazanacağımın sorusunu gönül rahatlığı ile verebilmek lazımdır.

-Okunulan metinler kişiyle ilintili ise okuma daha eğlenceli bir hale gelmektedir ve anlamlılık da o derece artmaktadır.

-İnsan bu işi başaracağına inanmalıdır. Çünkü inanmak başarmanın yarısıdır.

-Sabırlı davranmak lazımdır.

-Okumayı eğlenceli bir hale getirmek lazımdır.

-Elbette ki gayretli ve istekli olmak lazımdır.

Okuma yapılırken ses ve beden etkili kullanılmalı, akıcı bir okuma yapılmalı, kelimeler doğru telaffuz edilmeli, metnin dilinin ezgisine uyulmalıdır (Kaplan, 2005: 24). Bu şekilde okuma daha hızlı geliştirilebilir.

3.8.4. Hızlı Okuma ve Liderlik

Dünyadaki önemli kişilerin birçoğu aynı zamanda çok iyi bir “hızlı okuyucu”dur. Bunlara birkaç örnek verecek olursak (Towsend, 2002: 9-10):

-John F. Kennedy dakikada 5000 sözcük okumaktadır.

-Jimmy Carter dakikada 3000 sözcük okumaktadır.

Elbette rahatlıkla anlaşılıyor ki bu okurlar kendini epeyce geliştirmişlerdir. Bu gelişmişliği normal insanların okumalarıyla karşılaştıracak olursak durumu daha iyi anlarız (Towsend, 2002: 9-10):

-Bir Avusturyalı dakikada 220 sözcük,

-Bir İngiliz dakikada 230 sözcük,

-Bir Amerikalı dakikada 215 sözcük okuyabilmektedir

Bütün insanların okuma ve okuduğunu anlama potansiyeli şu hallerinden çok daha fazladır, zira insan zihni ortalama dakikada 800 sözcüğü algılayabilmektedir (Towsend, 2002: 11).

Gazeteler genel olarak yedi yıllık bir eğitim almış kimsenin seviyesine göre metinlerini çıkarmaktadır, daha gelişmiş yani entelektüel gazeteler ise 8,5 yıllık bir eğitimi temel almaktadır bu durum toplumdaki okunma sorununu yeterince gözler önüne sermektedir (Towsend, 2002: 10).

3.8.5. Hızlı Okuma Geliştirme Aşamaları

Hızlı okumayı gerçekleştirebilmek için Towsend (2002: 22-100) bir formül ileri sürmektedir:

1. Sadece Beyninden Oku!

İnsan bazen sessiz okur gibi görünse de aslında kelimeleri içinden tekrarladığı için sesli okuma yapmış gibi olmaktadır. Dolayısıyla yapılan okuma sessiz değil sanki sesli okuma oluyor. Bu durum ilkokuldaki duruma benziyor. Orda da öğretmenler sesli okuma aşamasını geçenleri sessiz okumaya teşvik ediyordu.

Normal konuşma hızı dakikada 150 kelimedir dolayısıyla içimizden okuduğumuzda bu 150 kelimeyi aşmak pek de mümkün görülmemektedir.

2. Gözleri Sürekli Hareket Ettir!

Okumada anlaşılmayan bir yer olduğu takdirde geri dönüp okumaktan ziyade gözleri devamlı hareket ettirmek lazımdır. Bu hareketlik sırasında çeşitli kelimeler görülüyor ve dolayısıyla zihin bunları kendiliğinden toparlıyor ve de anlama gerçekleşiyor.

3. Gözleri Doğru Kullan!

Gözler devamlı bir hareketlilik halindedir. Ancak önemli olan bu hareketleri doğru kullanabilmektir. Yani ritmik kıpırdama hareketleriyle okuma yapılmalı, donuk donuk bakılmamalı.

4. Daha Çok Şey Gör!

Tek bir bakışta ne görürsek bilgimiz odur. Dolayısıyla tek bir bakışta daha çok şey görürsek bilgimiz de o derecede artacaktır.

5. Sözcüklerin Sadece Yarısını Okuyun!

Gestalt psikolojisine göre zihnimizin tamamlama özelliği vardır. Dolayısıyla mesela bir cümleyi okurken kelimeleri yarım yarım okursak ve cümleyi bu şekilde tamamlarsak zihin kendiliğinden onu birleştirecektir. Bu durum aynı zamanda okuma hızını %100 artırmaktadır.

6. Beyni Kullan!

Okuma bir nevi sembol çözümlene işlemidir. Gözler ve beyin organize bir şekilde çalıştığı takdirde bu semboller daha rahat çözümlenebilecek ve okuma daha hızlı olacaktır.

3.8.6. İyi Okurların Özellikleri

Towsend (2002: 86) 'e göre iyi okurların özellikleri şunlardır:

- İyi okurlar rahattır.
- İyi okurlar oturuşlarına dikkat ederler.
- Okuma sırasında yeteri düzeyde su içer.
- Çinko hapları alınabilir.
- Okuma sürekli olduğu takdirde işe yarar.

3.9. 100 Temel Eser

100 temel eser uygulamasının amacı öğrencilerin belli kitapları okuyarak duygu, düşünce dünyalarının zenginleştirilmesidir.

Devletin yetkili makamları tarafından “100 Temel Eser” adlı bir proje hazırlanmıştır ve öğrencilerin bu eserleri okuması için gerekli çalışmalar başlatılmıştır (Akca, 2008: 34). Bu proje 2005 yılında başlamış olup özellikle 5-8. sınıflara yönelik olmuştur (Ulutaş, 2011: 29).

3.9.1. 100 Temel Eser Uygulamasında Sorumluluk

100 temel eser ortaokullara yönelik bir proje olarak çıktığına göre bu konudaki en büyük sorumluluk da ortaokul öğretmenlerine düşmektedir.

Öğretmenlerden beklenen öğrencileri değişik türde metinlerle tanıştırmak ve kendine has metinleri seçme hususunda öğrencileri yönlendirmektir, bununla birlikte sorumluluk sadece ortaokul öğretmenlerine ait değildir ailelere ve komuoyuna da bu konuda vazifeler düşmektedir (Arıcan, 2010: 30).

3.9.2. 100 Temel Eser Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

Her yeni uygulamaya yapıldığı gibi bu projeye de olumlu veya olumsuz eleştiriler yapılmıştır ve hatta yapılmaktadır (Arıcan, 2010: 30).

3.9.2.1. Tartışmaya Sebep Olan Konular

3.9.2.1.(1).Seçilen Eserlerin Niteliği

Bu konudaki en büyük eleştiri yabancı eserlere yöneliktir, daha doğrusu yabancı eserlerin tercümesine yöneliktir; bu hususta tercüme sırasında ideolojik müdahaleler yapıldığı öne sürülmektedir (Arıcan, 2010: 30).

Elbette ki kitap seçme işi öznel niteliktedir dolayısıyla birinin seçtiği kitabı diğeri beğenmeyebilir. Neydim (2006: 4) bu eserlere yönelik olarak tespit ettiği hususları şu şekilde ifade etmektedir:

- Zorunlu okuma dayatması çocuğun edebiyata duyabileceği ilgi ve sevgiyi ortadan kaldırabilir.
- Öğretmenler yüz kitaplık sınıırın içine hapsediği için artık yeni kitap aramayabilir ve sığ bir düşünce oluşabilir.
- Yazarlar okur bulamadıkları için yazmaktan vazgeçebilir.

3.9.2.1.(2). Liste Oluşturma İhtiyacı

Okunacak kitapların listesi oluşturulurken kamuoyuna herhangi bir ölçüt listesi verilmemiştir dolayısıyla da listenin neye göre hazırlandığı, neden bir kitabın alınıp da diğer kitabın alınmadığı insanların zihninde soru işaretleri oluşturmuştur (Arıcan, 2010: 30). Bu listeler henüz uygulamaya konmadan çeşitli üniversitelerden çeşitli akademisyenler tarafından incelenseydi ve hatta bu kişiler tarafından yapılan eleştiriler dikkate alınıp düzeltmeler yapılsaydı belki de bu kadar şüphe ile bakılmazdı (Neydim, 2007: 46).

Uygun bir liste oluşturmak için kitaplarda bulunması gereken temel özellikler şunlardır (Kaplan, 2005: 56):

1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olmalı.
2. Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere aykırı unsurlar yer almamalı.
3. Metinlerde ayrımcılığa yol açacak ifadeler yer almamalı.
4. Metinlerde cinsellik, karamsarlık gibi unsurlar fazlaca yer almamalı.
5. Metinlerde evrensel değerlere aykırı öğeler yer almamalı.
6. Metinler, dersin amacına yönelik olmalı.
7. Metinler seçilirken aynı kaynaktan çok fazla metin alınmamalı.
8. Metinler, öğrencilerin seviyesine uygun olmalı.
9. Metinler, işlenecek süreye uygun uzunlukta olmalı.
10. Metinler, Türkçenin zenginliklerini yansıtmalı.
11. Metinler, güzel örneklerden seçilmeli.
12. Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerine dikkat edilmeli.
13. Metinler, öğrencilerin hayal dünyalarını zenginleştirmeli.
14. Metinler, öğrenciyi eleştirel düşünceye yöneltmeli.

3.9.2.1.(3). Seçilen Kitapların Ticari Olarak Metalaşması

Uygulanmakta olan “100 Temel Eser” uygulamasıyla ilgili olarak kitapların ticarileştiği düşüncesi de mevcuttur, yani Talim Terbiye Kurulu’nun denetiminin azaltılarak yayınevlerinin piyasaya egemen olması eğitimden ziyade para kazanmayı ön plana çıkarmıştır (Arıcan, 2010: 36). Bununla birlikte ortaokul öğrencileri için hazırlanan kitaplar Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmamış yayınevlerinin tekelinde çeşitli yöntemler ve insiyatifler doğrultusunda hazırlanmıştır (Çocuk Vakfı, 2009: 10).

3.9.2.1.(4). Kitapların Eğitim Sürecinde Yanlış Kullanımı

100 Temel Eser uygulamasını olumsuz yönde etkileyebilecek bazı çalışmalar projeyi de olumsuz yönde etkilemektedir (Arıcan, 2010: 37). Mesela tanınmış gazetelerden biri belli sayıda kupon karşılığında 100 temel eserin özetinin bulunduğu derleme kitaplar vermeye başlamıştır (Cengiz, 2006: 21). Bu durum projenin sekteye uğramasına sebep olmaktadır.

3.9.3. 100 Temel Eser Uygulamasına Yönelik Öneriler

Milli Eğitim Bakanlığının yapması gereken uygulamalar vardır (Çotuksöken, 2007b: 59–60):

1. Bütün dünyada çağdaş bir eğitim ortamı oluşmuş ve çeşitlilik oluşmuşken tek tip liste oluşturulmamalıdır.
2. MEB, bu konuda belki çok geniş bir kaynakça listesi hazırlamalıdır.
3. Kitapların hangi amaçlara yönelik olarak kullanılacağı, hangi yöntemlerle okutulacağı tespit edilmelidir.
4. Kitap seçimlerinde Bakanlığın kaynakçası dikkate alınmalıdır ancak bununla birlikte uygulamada önemli bir yeri olan öğretmenlere de güvenilmeli ve kitap seçiminde yetki verilmelidir.
5. Telif hakkından serbest kalan kitapların gelişigüzel yayımlanmasının önüne geçilmelidir.
6. Kitap önerilerinde çağdaş yazarlara öncelik verilmelidir.
7. Öğrencilere ve öğretmenlere internet ortamında hizmet verilmelidir.
8. Okul kitaplıkları yeteri kadar işlevselleştirilmelidir.
9. Basının desteği bu konuda alınmalıdır.
10. Televizyon ve radyo yöneticileriyle işbirliğine gidilmelidir.
11. Yazar okur buluşması sağlanmalıdır.

3.9.4. 100 Temel Eser Üzerine Yapılan Çalışmalarla Ulaşılan Sonuç

“100 Temel Eser” projesiyle ilgili yapılan araştırmanın sonuçları kısaca şöyle özetlenebilir (Ulutaş, 2011: 423-425):

1. Kitapların boyutları önemlidir. Boyutlarla ilgili olarak kullanışlılığa dikkat edilmelidir.
2. İncelenen eserlerin 65’inde kullanılan kâğıdın okuma esnasında gözün yorulmasına sebep olduğu tespit edilmiştir.
3. Birçok kitapta satır aralığı baskı hatalarına rastlanmıştır.
4. Kitapta bulunan yazıların puntosuna da birçok kitapta uyulmamıştır.
5. Çocuğun ilgisini kitaba çekecek en önemli unsurlardan biri olan görsellerin incelenen kitapların çoğunda yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.
6. Kapaklar kitapların en dikkat çeken yeridir ama kitaplarda bu durum da göz önünde bulundurulmamıştır.
7. Birçok kitabın dayanıklılığı zayıftır.
8. İncelenen kitapların çoğunda yazım ve noktalama hataları bulunmaktadır, bu durum anlama ve algılama kusurlarına sebep olmaktadır.
9. Kitapların dil ve anlatım özellikleri hedef kitleye uygunluğuna dikkat edilmemektedir.
10. Roman, öykü gibi birçok tür de söz varlığımızdan yeterince yararlanılmadığı sadece belli başlı atasözlerinin üzerinde durulduğu görülmektedir.
11. 100 Temel Eser Listesindeki kitapların 28’inde temalarda uygunsuzluk bulunmaktadır. Bazı ideolojik ve politik mesajların bulunduğu tespit edilmiştir.
12. Kitaplardan üçte birinde hedef kitleye uygunluk söz konusu değildir.
13. İncelenen kitapların az bir kısmında kahraman kadrosunun çok kalabalık olduğu görülmektedir, bu da çocuğun dikkatini dağıtmaktadır.
14. Roman ve hikâyelerde hikâyeleme unsurlarının birbiriyle yeteri kadar ilişkilendirilmediği görülmüştür.
15. Kitapların bir bütünlüğe sahip olmadığı, mesela resimleme ile konunun birbirine uymadığı görülmüştür.

16. 100 Temel Eser Listesi'ndeki bütün kitaplar incelenmiş ve sonuç olarak bir tek kitabın dahi kusursuz olmadığı tespit edilmiştir.

4.YÖNTEM

Bu bölümde yapılan çalışmanın yöntemi açıklanmaktadır. Araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi açıklanacaktır.

4.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Kahramanmaraş'ta, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 6 okulda 7. sınıf öğrencilerinin görüşlerine tarama yöntemiyle başvurulmuştur. “Tarama yöntemi, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır”(Karasar, 2000: 77). Bu amaçla ortaokulda okuyan öğrencilerin “Okuma Alışkanlıkları” ile “Akademik Başarı” düzeyleri arasındaki ilişki düzeyini saptamaya yönelik daha önce Ahmet ACIYAN'ın hazırlayıp kullandığı bir anket kullanılmıştır. Bu yönü ile araştırma bilimsel bir nitelik kazanmıştır.

4.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş'ta okuyan ortaokul 7. sınıf öğrencileri (12325 kişi) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise belirtilen evrenden rastgele seçilen 6 adet ortaokulda öğrenim gören 395 adet 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Alınan uzman görüşlerine göre örneklem evreni temsil edebilecek seviyededir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin okuduğu okullar ve sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 4.1. Araştırmaya esas teşkil eden okullar

	n	%
Ayaklıcaoluk Ortaokulu	31	7,8
Fatih Bağrıaçık Ortaokulu	58	14,7
Kahramanmaraş Ortaokulu	74	18,7
Piri Reis Ortaokulu	100	25,3
Şehit Milliş Nuri Ortaokulu	52	13,2
Türk Telekom Ortaokulu	80	20,3
Total	395	100,0

4.3.Verilerin Toplanması

Anket uygulaması için sınıf seçimleri rastgele yapıldı ve her okuldan eşit oranda öğrenciye anket uygulanmaya çalışıldı. Her öğrenci için bir anket verildi ve anketteki ifadeler için de gerekli açıklamalar yapıldı. Anketin rahat bir şekilde cevaplanabilmesi için yeterli süre verildi.

4.4.Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak daha önce Ahmet Ali ACIYAN'ın kendi çalışmasında kullandığı

anket gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Bu şahsın çalışmasından hareketle anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması yapılarak elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır.

Hazırlanan anket önce örneklem grubunda olmayan 30 kişiye uygulanmış ve anlaşılabilirliği tespit edilmiştir. Uzman görüşü de alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son hali verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliği ve güvenilirlik için Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve $r = 0,91$ sonucu elde edilmiştir. Bu değer geçerlilik ve güvenilirlik için uygundur.

Anket ilki 7, diğeri 28 sorudan oluşan iki bölümden oluşmaktadır. Öğrencilere ait bilgileri içeren kişisel bilgi formunda cinsiyet, öğrencinin okuduğu okul, öğrencinin anne ve babasının eğitim durumu, öğrencinin ailesinin sosyoekonomik durumu, başarı durumuna ait sorular bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümü ise araştırmacı tarafından geliştirilen 28 tane okuma, çalışma alışkanlıklarını ve başarı durumunu ölçmeye yönelik soru olmak üzere toplam 35 sorudan oluşmaktadır.

4.5.Verilerin Analizi

Katılımcılara uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak Excel programı yardımı ile bilgisayara yüklendi. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapma (ss), ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere t testi ve çoklu değişkenlerde $n > 30$ olduğu durumlarda anova analizi kullanılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen veriler ilk olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra verilerin SPSS 20.0 istatistik paket programı aracılığıyla istatistik analizleri yapılmıştır. İstatistik analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin tanımlayıcı bilgi değişkenlerinden ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin değişkenlerinden elde edilen verilerin dağılımını göstermek amacıyla frekans ve yüzde kullanılmıştır. Öğrencilerin ders notlarının merkezi eğilim ölçülerini bulmak amacıyla ortalama kullanılmıştır. Öğrencilerin geçen yılki başarılarına, anne ve babalarının eğitim durumlarına, cinsiyetlerine, ekonomik seviyelerine, ailenin kitap alma sıklığına, anne ve babasının kitap okuma sıklığına göre, kitap okumayı sevip sevmediklerinin ve yılda kaç kitap okuduklarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla Khi Kare testi kullanılmıştır. Kitap okumayı seven ve sevmeyen öğrenciler arasında ders notları açısından fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Bir yılda okudukları kitap sayısı farklı olan öğrenciler arasında, ders notları açısından fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma grubundaki öğrencilerin sınıflarına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı ve kitap okumayı sevme durumları arasındaki farklılığın tespitine yönelik olarak Khi Kare testi uygulanmıştır.

5. BULGULAR

5.1. Grubun Genel Yapısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Çizelge 5.1. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyet durumu

		n	%
Cinsiyet	Kız	203	51,4
	Erkek	189	47,8
	Cevapsız	3	,8

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,4'ü kız, %47,8'i erkektir.

Çizelge 5.2. Araştırma grubundaki öğrencilerin anne eğitim durumu

		n	%
Anne eğitim	Okula gitmemiş	75	19,0
	İlkokul mezunu	243	61,5
	Ortaokul mezunu	30	7,6
	Lise mezunu	35	8,9
	Üniversite mezunu	12	3,0
	Total	395	100,0

Katılımcıların annelerinin %61,5'i ilkokul mezunu olup %19'u ise bir okula gitmemiştir.

Çizelge 5.3. Araştırma grubundaki öğrencilerin baba eğitim durumu

		n	%
Baba eğitim	Okula gitmemiş	12	3,0
	İlkokul mezunu	222	56,2
	Ortaokul mezunu	64	16,2
	Lise mezunu	61	15,4
	Üniversite mezunu	34	8,6
	Cevapsız	2	,5

Babaların ise %56,2'si ilkokul mezunu olup %16,2'si ortaokul mezunudur.

Çizelge 5.4. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerin aylık gelir durumu

		n	%
Aylık gelir	500 tl'den az	32	8,1
	500-1000 tl	161	40,8
	1001-1500 tl	88	22,3
	1500-2000tl	72	18,2
	2000 tl'den fazla	41	10,4
	Cevapsız	1	,3

Katılımcıların % 40,8'inin aylık geliri 500 ila 1000 tl arasında, %22,3'ünün ise 1000-1500 tl geliri bulunmaktadır.

Çizelge 5.5. Araştırma grubundaki öğrencilerin geçen yılki başarı durumu

		n	%
Geçen yılki başarı durumu	Düz geçtim	169	42,8
	Teşekkür ile geçtim	131	33,2
	Takdir ile geçtim	92	23,3
	Cevapsız	3	,8

Öğrencilerin %42.8'i sınıfı düz geçmiş olup kalanlar takdir ya da teşekkür ile geçmiştir.

Çizelge 5.6. Araştırma grubundaki öğrencilerin geçen yılki ağırlıklı yıl sonu not ortalamaları

Not grupları	2-3	95	24,1
	3-4	103	26,1
	4-5	191	48,4
	Cevapsız	6	1,5

Öğrencilerin %48,4'ünün not ortalaması 4 ile 5 arasında olup, %24,1'inin not ortalaması 2 ile 3 arasındadır.

Çizelge 5.7. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okumayı sevme durumları

		n	%
Kitap okumayı seviyor musunuz?	Evet	320	81.01
	Hayır	74	18.73
	Cevapsız	1	0.25
Total		395	100.00

Öğrencilerin %81'lik bir kısmı kitap okumayı sevdiğini belirtmiştir. Bu durum eğitim öğretim açısından gayet olumlu bir durumdur. Eğer öğrenciler kitap okumayı sevmeseydi bu sefer daha vahim bir tablo oluşacaktı.

Çizelge 5.8. Araştırma grubundaki kitap okumayı sevmeyen öğrencilerin kitap okumayı sevmeyişinin nedenleri *

	N	%
Okuduklarımı yeteri kadar anlamıyorum.	17	12,6%
Kendi zevkime uygun kitabı seçemiyorum.	47	34,8%
Okumanın bir faydası olmadığını düşünüyorum.	7	5,2%
Televizyon izlemek ve internette dolaşmak daha çok hoşuma gidiyor.	36	26,7%
Okuma hızım çok yavaş.	8	5,9%
Aile içersinde kitap okuyarak bana örnek olan kimse yok.	20	14,8%
Total	135	100,0%

*Birden çok cevap verilmiştir.

En çok kitap okumayı sevmeme nedeni %34,8 ile kendi zevkine uygun kitabı seçememek iken ikinci sırada %26,7 ile internet ve TV' nin daha çok hoş gitmesidir. Öğrencilerin zevkine uygun kitabı bulamamasındaki sorumluluk ailelere ve öğretmenlere düşmektedir. Özellikle öğretmenler çeşitli testler uygulayarak öğrencileri onların zevklerine uygun kitaplara yönlendirebilmelidir. Bununla birlikte internet ve televizyonun çağın genel bir sorunu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Çizelge 5.9. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı

	n	%
Hiç okumadım	11	2.78
1-5 Kitap arasında okudum	115	29.11
6-20 Kitap arasında okudum	201	50.89
21'den fazla okudum	68	17.22
Total	395	100.00

Öğrencilerin yarısı (%50,89) bir yıl içerisinde 6 ila 20 arasında kitap okumaktadır. Bu oran üzerinde öğretmenlerin okuma saati düzenlemesi, okuma ödevleri vermesi de elbette ki etkilidir. Ancak okuma üzerine görüşlerini ileri süren bilim adamları iyi bir okuyucu olunabilmesi için 21'in üstünün gerekli olduğunu söylemektedir.

Çizelge 5.10. Araştırma grubundaki öğrencilerin en çok tercih ettiği kitaplar*

	N	%	
En çok hangi tür kitapları tercih edersiniz?	Öykü	139	17,7%
	Roman	264	33,5%
	Biyografik eserler	30	3,8%
	Denemeler	26	3,3%
	Gezi inceleme	36	4,6%
	Şiir kitapları	104	13,2%
	Kişisel gelişim ve Psikoloji	64	8,1%
	Bilim kurgu	124	15,8%
Total	787	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Öğrencilerin en çok tercih ettikleri kitap türleri arasında %33,5 ile roman yer alırken, ikinci sırada %17,7 ile öykü almaktadır. Bu durum daha önce yapılan çeşitli araştırmalarda da tespit edilmişti. En az tercih edilen kitap türü ise %3,3 ile denemeler ve %3,8 ile biyografik eserlerdir. Bu durum belki de öğrencilerin bir bilgi hammalı olarak görülmesinden kaynaklanıyor. Zira hem öğretmenler hem veliler devamlı olarak öğrencilere bilgi yüklemesi yapmak istemektedirler. Bu durum da elbette ki öğrencilerin bilgiden soğumasına sebep olmaktadır.

Çizelge 5.11. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap alırken en çok dikkat ettiği konular*

	N	%	
Kitap alırken en çok neye dikkat edersiniz?	Adına	176	19,4%
	Dışına ve kapağına	96	10,6%
	Kitabın tanıtımına ve reklamına	35	3,9%
	Konusuna	281	30,9%
	Tavsiyelere	123	13,5%
	Yazara	136	15,0%
	Fiyatına	62	6,8%
Total	909	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Kitap alırken en çok dikkat edilen husus ise %30,9 ile konu olurken bunu %19,4 ile adı takip etmektedir. Yani öğrenciler kendine uygun konulardaki kitapları okuma istemektedirler.

Çizelge 5.12. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okuma nedenleri*

	N	%	
Hangi nedenlerle kitap okursunuz?	Bilgimi ve kültürümü artırmak için	263	22,4%
	Çok okuyan kişi imajına sahip olmak için.	44	3,7%
	Okul başarısını artırmak için.	194	16,5%
	Canım sıkıldığı için.	84	7,2%
	Zevk aldığım için.	242	20,6%
	İlerde iyi bir mesleğe sahip olmak için.	154	13,1%
	Eğlenmek için	98	8,3%
	Ödevlerimi yapabilmek için.	95	8,1%
Total	1174	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

En çok kitap okuma nedeni ise %22,4 ile bilgi ve kültürü artırmak olup bunu %20,6 ile zevk aldığı için okuma takip etmektedir.

Çizelge 5.13. Araştırma grubundaki öğrencilerin yeterli sayıda kitap okuma durumu

	n	%	
Yeteri kadar kitap okuduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet	149	37.72
	Hayır	240	60.76
	Cevapsız	6	1.52
Total	395	100.00	

Öğrencilerin %60,76'sı yeteri kadar kitap okumadığını düşünmektedir. Öğrencilerin yeteri kadar kitap okumadığı düşüncesi onların gerçek düşüncesi olabileceği gibi öğretmenlerin kendilerine yaptığı telkinlerden kaynaklanıyor da olabilir.

Çizelge 5.14. Araştırma grubundaki öğrencilerden yeteri kadar kitap okumadığını belirtenlerin yeteri kadar kitap okumama nedenleri *

	N	%	
Yeteri kadar kitap okumayıştığınızın sebebi nedir?	Kitap okumayı sevmiyorum.	63	17,2%
	Televizyon izlemek ve internette araştırma yapmak daha çok hoşuma gidiyor.	79	21,6%
	Kitap fiyatları yüksek olduğu için kitap okuyamıyorum.	25	6,8%
	Derslerin yoğunluğundan kitap okumaya vakit bulamıyorum.	145	39,6%
	Kitap okuyarak bana örnek olan kimse göremiyorum.	33	9,0%
	Kitap okuyan insanların olması gereken noktada olmadığını düşünüyorum.	16	4,4%
	Kitap okumanın faydalı olmadığını düşünüyorum.	3	,8%
	Kitap okumanın ekonomik bir yansıması olmadığını düşünüyorum.	2	,5%
	Total	366	100,0%

*Birden çok cevap verilmiştir.

Yeteri kadar kitap okumama nedenleri arasında ilk sırada %39,6 ile derslerin yoğunluğu gelmektedir. Bunu %21,6 ile TV izlemek ve internette araştırma yapmak takip etmektedir. Özellikle okullarda çalışkan öğrenciler olarak adlandırılan öğrenciler derslerin yoğunluğundan dert yanmaktadırlar. Sınavlar, ödevler, projeler öğrencilerin kendilerine ayıracak vakitleri kısıtladığından dolayı zevk alarak okuyacakları kitapları da okumalarına imkan vermemektedir.

Çizelge 5.15. Araştırma grubundaki öğrencilere göre bir kitabın en önemli özelliği*

	N	%	
Sizce bir kitabın en önemli özelliği ne olmalıdır?	Yazı karakteri büyük ve okunaklı olmalı.	79	9,2%
	Kitabın görüntüsü ilgi çekmeli.	140	16,4%
	Kitap çok fazla uzun olmamalı.	94	11,0%
	Kitap anlaşılır bir dile sahip olmalı.	288	33,6%
	Kitabın içeriği seviyeme uygun olmalı.	255	29,8%
Total	856	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Katılımcılara göre bir kitabın en önemli özelliği %33,6 ile anlaşılır bir dile sahip olmasıdır. Katılımcıların %29,8'i ise kitabın içeriğinin seviyelerine uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Özellikle eski klasik kitapların dili öğrencilere ağır gelmektedir.

Çizelge 5.16. Araştırma grubundaki öğrencilerin en son ne zaman kitap okuduğu

	n	%	
En son kitabı ne zaman okudunuz?	Üç gün önce	192	48.61
	Bir hafta önce	76	19.24
	İki hafta önce	55	13.92
	Hatırlamıyorum	62	15.70
	Hiç	2	0.51
	Cevapsız	8	2.03
Total	395	100.00	

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%48,6) en son 3 gün önce kitap okumuştur. Ancak bu oran öğretmenlerin günlük uyguladığı kitap okuma saati vb. uygulamalardan etkilenmiştir.

Çizelge 5.17. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir genç olarak bir yazardan en çok hangi tür kitap yazmasını istediği*

	N	%	
Bir genç olarak bir yazardan en çok hangi tür kitap yazmasını istersiniz?	Aşk konusunu ele alan kitap	133	18,1%
	Hayatta bize fayda sağlayacak kitaplar	205	27,9%
	Macera tarzı sürükleyici kitaplar	275	37,5%
	Öyküleyici biyografik tarzda yaşanmış olayları anlatan kitaplar	70	9,5%
	Diğer	51	6,9%
Total	734	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Katılımcılar bir yazardan en çok macera tarzı sürükleyici kitaplar yazmalarını istemektedirler (%37,5), %27,8'i ise yazarlardan kendilerine fayda sağlayacak kitaplar yazmalarını tercih etmektedirler. Öğrencilerin macera tarzı kitapları okumak istemeleri onların yaş gruplarıyla ilgilidir.

Çizelge 5.18. Araştırma grubundaki öğrencilerin günlük bir gazeteyi takip etme durumu

	n	%	
Günlük bir gazete takip eder misiniz?	Evet	61	15.44
	Hayır	332	84.05
	Cevapsız	2	0.51
Total	395	100.00	

Öğrencilerin %84,05'i günlük olarak bir gazeteyi takip etmemektedir. Günlük okuma alışkanlığı kazanılmadığından kaynaklanmaktadır. Halbuki bu öğrencilerin öğretmenleri ve velileri de gazete okumaktadır. Ama öğrencilerin gazete okumaması onların yaşlarına uygun köşelerin, bölümlerin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 5.19. Araştırma grubundaki öğrencilerin gazetede en çok ilgiyle okuduğu sayfa*

	N	%	
Bir gazeteyi elinize aldığımızda en çok ilgiyle okuduğunuz sayfa hangisidir?	Spor	208	32,3%
	Kültür sanat sayfası	80	12,4%
	Ekonomi sayfası	28	4,4%
	Magazin bulmaca sayfası	156	24,3%
	Köşe yazıları	96	14,9%
	Diğer	75	11,7%
Total	643	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Katılımcıların gazetede en çok ilgiyle okudukları sayfa olarak ilk sırada %32,3 ile spor sayfası yer alırken, ikinci sırada %24,3 ile magazin bulmaca sayfaları yer

almaktadır. Anlaşıldığı üzere öğrenciler günlük siyasî, ekonomik meselelerle ilgilenmemektedir.

Çizelge 5.20. Araştırma grubundaki öğrencilerin okullarındaki kütüphane durumu

		n	%
Okulunuzda kütüphane var mı?	Var	243	61.52
	Yok	116	29.37
	Bilmiyorum	2	0.51
	Var ama düzenli işletilmiyor.	33	8.35
	Cevapsız	1	0.25
Total		395	100.00

Katılımcıların %61,5'inin okulunda kütüphane bulunmaktadır. Ama öğrenciler yeteri kadar kullanılmıyor çünkü internet öğrencilerin kolayına gidiyor.

Çizelge 5.21. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye en son gitme zamanı

		n	%
Bir kütüphaneye en son ne zaman gittiniz?	Hiç gitmedim	62	15.70
	Bir gün önce gittim	32	8.10
	Üç gün önce gittim	20	5.06
	Bir hafta önce gittim	60	15.19
	Bir ay önce gittim	91	23.04
	Bir yıl önce gittim	48	12.15
	Hatırlamıyorum	77	19.49
	Cevapsız	5	1.27
Total		395	100.00

Öğrencilerin %23,4'ü bir ay önce kütüphaneye gitmişken, %19,49'u hatırlamamakta, %15,70'i ise hiç gitmemiştir.

Çizelge 5.22. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye az gitmelerinin veya hiç gitmemelerinin nedenleri*

		N	%
Kütüphaneye az gitmeniz veya hiç gitmemenizin sebepleri nedir?	Kütüphanede sıkılıyorum	25	13,4%
	Kitap okumayı sevmiyorum	12	6,5%
	Kütüphaneden nasıl yararlanacağımı bilmiyorum.	26	14,0%
	Bu konuda çevremden tavsiye almadım	19	10,2%
	Kütüphaneye gitmek zor geliyor.	53	28,5%
	Diğer	51	27,4%
Total		186	100,0%

*Birden çok cevap verilmiştir.

Kütüphaneye az gitme ya da hiç gitmeme nedeni olarak ilk sırada %28,5 oranında kütüphaneye gitmek zor gelmektedir. Bunu %27,4 ile diğer nedenler takip ederken %14'ü kütüphaneden nasıl yararlanacağını bilmediği için gitmediğini belirtmektedir. Kütüphaneye gitmek aslında zor değildir ancak yaşanan çağ çok hızlandığından dolayı her şeye hemen ulaşmak alışkanlık haline geldiğinden dolayı öğrenciler de kütüphaneye gitmekten erinmektedirler.

Çizelge 5.23. Araştırma grubundaki öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçları*

	N	%	
Kütüphaneye hangi amaçla gidirsiniz?	Derslerime huzurlu bir şekilde çalışmak için	120	20,7%
	Kitap okumak ve kitap almak için.	256	44,1%
	Ödevlerimi araştırmak için	154	26,5%
	Diğer	51	8,8%
Total	581	100,0%	

*Birden çok cevap verilmiştir.

Öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçları arasında ilk sırada %44,1 ile kitap okumak ve kitap almak gelmektedir.

Çizelge 5.24. Araştırma grubundaki öğrencilerin okul ya da sınıf kitaplığından yararlanma durumları

	n	%	
Okul ya da sınıf kitaplığından hangi sıklıkta yararlanıyorsunuz?	Sürekli	51	12.91
	Bazen	278	70.38
	Hiç	64	16.20
	Okul ya da sınıf kitaplığı yok	1	0.25
	Cevapsız	1	0.25
Total	395	100.00	

Katılımcıların %70,38'i okul ya da sınıf kitaplığından bazen yararlandığını belirtirken sürekli olarak yararlandığını belirtenlerin oranı %12,91 olup hiç yararlanmayanların oranı %16,20'dir. Öğrencilerin büyük oranı aradıkları bilgiyi internetten bulamadığı takdirde kütüphaneye yönelmektedir.

Çizelge 5.25. Araştırma grubundaki öğrencilerin evinde yararlanabileceği bir kitaplığın varlığı

	n	%	
Evinizde sizin yararlanabileceğiniz bir kitaplık var mı?	Var	270	68.35
	Yararlanabileceğim kitaplık yok	54	13.67
	Evimizde kitaplık yok	70	17.72
	Total	394	99.75
	Cevapsız	1	0.25
Total	395	100.00	

Katılımcıların %68,35'inin evinde yararlanabileceği bir kitaplık bulunmaktadır. %17,72 oranında ise evlerinde kitaplık olmadığını belirtmiştir. Veliler çocukları için elinden geldiği kadar çalışmaktadır.

Çizelge 5.26. Araştırma grubundaki öğrencilerin sürekli okumayı tercih ettiği kitap türünü tercih etme nedenleri*

	N	%
Bilgimi artırıyor	188	15,9%
Hayal dünyamı geliştiriyor	202	17,1%
İlginç şeyler hoşuma gidiyor	250	21,2%
Kendime olan güvenim artıyor	104	8,8%
Dertlerimi unutuyorum	84	7,1%
Kendimi mutlu hissediyorum	160	13,5%
Saygınlığım artıyor.	46	3,9%
Başarımı artırdığımı düşünüyorum.	147	12,4%
Total	1181	100,0%

*Birden çok cevap verilmiştir.

Öğrencilerin sürekli okudukları kitap türünü tercih etmelerinin nedeni %21,2 ile ilginç şeylerin hoşlarına gitmesidir. %17,1'i ise hayal dünyalarını genişlettiğini belirtmiştir.

Çizelge 5.27. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığı

	n	%
Hiç Okumaz	189	47,8
Bazen Okur	179	45,3
Çok okur	22	5,6
Total	390	98,7
Cevapsız	5	1,3
Total	395	100,0

Katılımcıların yaklaşık yarısının (%47,8) babası hiç kitap okumamakta, %5,6'lık bir kesimin ise çok okumaktadır. Büyük bir oran hiç kitap okumamaktadır bu durum babaların çoğunluğunun ilkokul mezunu olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 5.28. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığı

	n	%
Hiç Okumaz	161	40,8
Bazen Okur	197	49,9
Çok okur	36	9,1
Cevapsız	1	,3
Total	395	100,0

Katılımcıların %40'ünün annesi hiç kitap okumazken %9,1'inin ise çok okumaktadır.

Çizelge 5.29. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığı

		n	%
Kardeşler hangi sıklıkta kitap okur.	Hiç Okumaz	32	8,1
	Bazen Okur	177	44,8
	Çok okur	174	44,1
	Cevapsız	12	3,0
Total		395	100,0

Katılımcıların %44,8'inin kardeşleri bazen kitap okumakta, %44,1'inin kardeşleri ise çok kitap okumaktadır.

Çizelge 5.30. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları

		Baba hangi sıklıkta kitap okur			Total	Kikare	p	
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur				
Kitap okumayı seviyor musunuz?	Evet	n	144	151	20	315	5,937	0,051
		%	76,2%	84,8%	90,9%	81,0%		
	Hayır	n	45	27	2	74		
		%	23,8%	15,2%	9,1%	19,0%		
Total		n	189	178	22	389		
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		

Babası hiç kitap okumayanların %76,2'si kitap okumayı sevmektedir. Babası çok kitap okuyanların ise %90,9'u kitap okumayı sevmektedir. Babanın kitap okuma sıklığı ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. ($p>0,05$) Aslında bu çalışma yapılırken böyle bir durum tahmin edilmemişti. Bu duruma sebep olarak babaların evde pek fazla duramaması ve dolayısıyla tam olarak model alınamaması görülebilir.

Çizelge 5.31. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları

		Anne hangi sıklıkta kitap okur				Kikare	p	
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur	Total			
Kitap okumayı seviyor musunuz?	Evet	n	113	177	29	319	22,479	0,000
		%	70,2%	89,8%	82,9%	81,2%		
	Hayır	n	48	20	6	74		
		%	29,8%	10,2%	17,1%	18,8%		
Total		n	161	197	35	393		
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		

Annesi hiç kitap okumayanların %70,2'si kitap okumayı sevmektedir. Annesi çok kitap okuyanların ise %82,9'si kitap okumayı sevmektedir. Annenin kitap okuma sıklığı ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. ($p<0,05$) Anneler babalara göre daha fazla modellenmektedir.

Çizelge 5.32. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığına göre okumayı sevme durumları

		Kardeşler hangi sıklıkta kitap okur				Total	Kikare	p
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur	Total			
Kitap okumayı seviyor musunuz?	Evet	n	19	141	154	314	17,668	0,000
		%	59,4%	79,7%	89,0%	82,2%		
	Hayır	n	13	36	19	68		
		%	40,6%	20,3%	11,0%	17,8%		
Total	n	32	177	173	382			
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			

Kardeşleri hiç kitap okumayanların %59,14'ü kitap okumayı sevmektedir. Kardeşleri çok kitap okuyanların ise %89'u kitap okumayı sevmektedir. Kardeşlerin kitap okuma sıklığı ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. ($p<0,05$) öğrencilerin kardeşleri de öğrenci olduğundan dolayı birbirini karşılıklı olarak ve olumlu olarak etkilemektedirler.

Çizelge 5.33. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Baba hangi sıklıkta kitap okur				Total	Kikare	p
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur	Total			
Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?	Hiç okumadım	n	10	1	0	11	17,983	0,006
		%	5,3%	,6%	0,0%	2,8%		
	1-5 Kitap arasında okudum	n	60	46	9	115		
		%	31,7%	25,7%	40,9%	29,5%		
	6-20 Kitap arasında okudum	n	94	98	6	198		
		%	49,7%	54,7%	27,3%	50,8%		
	21'den fazla okudum	n	25	34	7	66		
		%	13,2%	19,0%	31,8%	16,9%		
Total	n	189	179	22	390			
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			

Babanın hangi sıklıkta kitap okuduğu ile bir yıl içerisinde okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p<0,05$)

Çizelge 5.34. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Anne hangi sıklıkta kitap okur			Total	Kikare p
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur		
Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?	Hiç okumadım	n 7	2	2	11	15,903 0,014
		% 4,3%	1,0%	5,6%	2,8%	
	1-5 Kitap arasında okudum	n 57	46	12	115	
		% 35,4%	23,4%	33,3%	29,2%	
	6-20 Kitap arasında okudum	n 79	107	15	201	
	% 49,1%	54,3%	41,7%	51,0%		
21'den fazla okudum	n 18	42	7	67		
	% 11,2%	21,3%	19,4%	17,0%		
Total		n 161	197	36	394	
		% 100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Annelerin hangi sıklıkta kitap okuduğu ile bir yıl içerisinde okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p < 0,05$)

Çizelge 5.35. Araştırma grubundaki öğrencilerin kardeşlerinin kitap okuma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Kardeşler hangi sıklıkta kitap okur			Total	Kikare p
		Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur		
Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?	Hiç okumadım	n 1	7	3	11	32,531 0,000
		% 3,1%	4,0%	1,7%	2,9%	
	1-5 Kitap arasında okudum	n 13	61	39	113	
		% 40,6%	34,5%	22,4%	29,5%	
	6-20 Kitap arasında okudum	n 17	93	81	191	
	% 53,1%	52,5%	46,6%	49,9%		
21'den fazla okudum	n 1	16	51	68		
	% 3,1%	9,0%	29,3%	17,8%		
Total		n 32	177	174	383	
		% 100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Kardeşlerin hangi sıklıkta kitap okuduğu ile bir yıl içerisinde okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p < 0,05$)

Çizelge 5.36. Araştırma grubundaki öğrencilerin okuduğu kitabı temin etme durumu*

		N	%
Okuduğunuz kitabı nereden alırsınız?	Kitapçıdan alırım	217	26,0%
	Sınıf kitaplığından alırım	118	14,1%
	Halk kütüphanesinden alırım	86	10,3%
	Okul kütüphanesinden alırım	149	17,8%
	Öğretmenlerimden alırım	52	6,2%
	Arkadaşımdan alırım	213	25,5%
Total		835	100,0%

Katılımcıların %26'sı kitabı kitapçıdan alırken %25,5'i arkadaşlarından temin etmektedir. Burada öğrencilerin birbiriyle kitap alışverişi yapması gayet olumlu bir durumdur.

Çizelge 5.37. Araştırma grubundaki öğrencilerin okul dışındaki boş zamanlarında en çok ne yaptığı*

		N	%
Okul dışında boş zamanlarınızda en çok ne yaparsınız?	Televizyon izlerim	184	15,2%
	Kütüphaneye giderim	21	1,7%
	Oyun oynarım	97	8,0%
	Arkadaşlarımla birlikte olurum	234	19,3%
	Bilgisayarla ilgilenirim	120	9,9%
	Okul derslerime çalışırım	218	18,0%
	SBS'ye çalışırım	145	12,0%
	Kitap okurum	194	16,0%
Total		1213	100,0%

*Birden çok cevap verilmiştir.

Katılımcılar boş zamanlarında en çok (%19,3) arkadaşlarıyla birlikte olmakta ve okul derslerine çalışmaktadır (%18). Öğrencilerin boş zamanlarında en çok arkadaşlarıyla birlikte olmaları onların yaş gruplarıyla ilgilidir.

Çizelge 5.38. Araştırma grubundaki öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının başarısını artırma durumu

		n	%
Kitap okuma alışkanlığının başarınızı artırdığını düşünüyor musunuz?	Evet	287	72.66
	Hayır	9	2.28
	Kısmen	97	24.56
	Cevapsız	2	0.51
Total		395	100.00

Katılımcıların %72.66'sı kitap okuma alışkanlığının başarılarını artırdığını düşünmektedir. Bu durum gayet olumludur. Yani öğrenciler başarıya giden yolun okumaktan geçtiğini bilmektedir.

Çizelge 5.39. Araştırma grubundaki öğrencilerin ders çalışma sıklığı

	n	%	
Ders çalışma sıklığınız aşağıdakilerden hangisine uygundur?	Her gün çalışırım	206	52.15
	Hafta sonları çalışırım	88	22.28
	Sınavdan sınava çalışırım	101	25.57
	Total	395	100.00

Katılımcıların %52,15'i her gün ders çalışırken %22,28'i hafta sonları çalışmaktadır. Öğrencilerin her gün ders çalışma sebebi öğretmenlerin ödevler vermesidir.

Çizelge 5.40. Araştırma grubundaki öğrencilerin sınavlara hazırlanma şekli*

	N	%	
Sınavlara nasıl hazırlanırsınız?	Tüm konulara çalışırım	167	15,0%
	Soru çıkma ihtimali olan konulara çalışırım	230	20,7%
	Önemli gördüğüm konulara çalışırım	258	23,2%
	Derste hocanın üzerinde daha çok durduğu konulara çalışırım	276	24,8%
	Hocanın soru tekniğine uygun olan sorulara çalışırım	180	16,2%
Total	1111	100,0%	

Öğrencilerin %24,8'i derste hocanın üzerinde daha çok durduğu konulara çalışırken, %23,2 si önemli gördüğü konulara çalışmaktadır. %20,7'si ise soru çıkma ihtimali olan konulara çalışmaktadır.

Çizelge 5.41. Araştırma grubundaki öğrencilerin bir günde ortalama kaç saat ders çalıştığı

	n	%	
Bir günde ortalama kaç saat ders çalışırsınız?	Hiç	26	6.58
	1 saatten az	54	13.67
	1-2 saat arası	169	42.78
	2-3 saat arası	75	18.99
	3-5 saat arası	56	14.18
	5 saatten fazla	12	3.04
	Cevapsız	3	0.76
Total	395	100.00	

Katılımcıların %42,78'si günde 1-2 saat ders çalışırken, %18,99'u 2-3 saat arasında, %6,58'i ise hiç ders çalışmamaktadır.

5.2. 1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Birinci alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Çizelge 5.42. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre okumayı sevme durumları

		Kitap okumayı seviyor musunuz?		Total	Fisher Exact (p)	
		Evet	Hayır			
Cinsiyet	Kız	n	190	12	202	0,00
		%	94,1%	5,9%	100,0%	
	Erkek	n	128	61	189	
		%	67,7%	32,3%	100,0%	
Total		n	318	73	391	
		%	81,3%	18,7%	100,0%	

Kızların %94,1'i kitap okumayı severken erkeklerin %67,7'si kitap okumayı sevmektedir. Cinsiyet ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p < 0,05$) Bu durum daha önce yapılan çoğu araştırmada da gözler önüne serilmiştir.

Çizelge 5.43. Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?				Total	Kikare p	
		Hiç okumadım	1-5 Kitap arasında okudum	6-20 Kitap arasında okudum	21'den fazla okudum			
Cinsiyet	Kız	n	0	48	104	51	203	31,986 0,00
		%	0,0%	23,6%	51,2%	25,1%	100,0%	
	Erkek	n	11	66	96	16	189	
		%	5,8%	34,9%	50,8%	8,5%	100,0%	
Total		n	11	114	200	67	392	
		%	2,8%	29,1%	51,0%	17,1%	100,0%	

Kızların %51,2'si bir yıl içinde 6-20 arasında, %25,1'i ise 21 den fazla sayıda kitap okumaktadır. Erkeklerin ise %34,9'u 1-5 arasında kitap okurken, %50,8'i 6-20 arasında kitap okumaktadır. Cinsiyet ile bir yıl içerisinde okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

5.2.2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

İkinci alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Çizelge 5.44. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirine göre okumayı sevme durumları

		Kitap okumayı seviyor musunuz?			Total	Kikare	p
		Evet	Hayır	Total			
Aylık gelir	500 tl'den az	n	27	5	32	1,813	0,77
		%	84,4%	15,6%	100,0%		
	500-1000 tl	n	129	31	160		
		%	80,6%	19,4%	100,0%		
	1001-1500 tl	n	68	20	88		
		%	77,3%	22,7%	100,0%		
	1500-2000tl	n	60	12	72		
		%	83,3%	16,7%	100,0%		
	2000 tl'den fazla	n	35	6	41		
		%	85,4%	14,6%	100,0%		
Total		n	319	74	393		
		%	81,2%	18,8%	100,0%		

2000 den fazla geliri olanların %85,4'ü, 1500-2000 tl arası geliri olanların %83,3'ü, 1001-1500 tl gelri olanların %77,3'ü, 500-1000 tl gelir olanların %80,6'sı, 500 tl den az geliri olanların %84,4'ü kitap okumayı sevmektedir. Kitap okumayı sevme durumu ile gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ailelerin zengin olup olmaması direkt olarak çocuğun kitap okmayı sevip sevmemesini etkilememektedir.

Çizelge 5.45. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailesi tarafından kendisine kitap alınma sıklığına göre okumayı sevme durumları

		Kitap okumayı seviyor musunuz?			Total	Kikare	p
		Evet	Hayır	Total			
Aileniz okumanız için size kitap alır mı?	Ara sıra alırlar	n	171	30	201	19,437	0,00
		%	85,1%	14,9%	100,0%		
	Sürekli alırlar	n	75	8	83		
		%	90,4%	9,6%	100,0%		
	Hiç almazlar	n	71	34	105		
		%	67,6%	32,4%	100,0%		
Total		n	317	72	389		
		%	81,5%	18,5%	100,0%		

Kitap okumayı sevenlerin %85'inin ailesi ara sıra, %90'ının ailesi sürekli, %67,6'sının ailesi ise hiç kitap almamaktadırlar. Ailenin kitap alma sıklığı ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Maddi durum çocuğun kitap okumayı sevmesini etkilememektedir ama aile parası ile çocuğuna kitap alıp hediye ederse elbette ki çocuk bundan olumlu olarak etkilenmektedir.

Çizelge 5.46. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirine göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?				Total	Kikare p
		Hiç okumadım	1-5 Kitap arasında okudum	6-20 Kitap arasında okudum	21'den fazla okudum		
Aylık gelir	500 tl'den az	n 2 % 6,3%	8 25,0%	19 59,4%	3 9,4%	32 100,0%	26,18 0,01
	500-1000 tl	n 2 % 1,2%	43 26,7%	75 46,6%	41 25,5%	161 100,0%	
	1001-1500 tl	n 5 % 5,7%	33 37,5%	43 48,9%	7 8,0%	88 100,0%	
	1500-2000tl	n 0 % 0,0%	18 25,0%	43 59,7%	11 15,3%	72 100,0%	
	2000 tl'den fazla	n 2 % 4,9%	13 31,7%	21 51,2%	5 12,2%	41 100,0%	
	Total	n 11 % 2,8%	115 29,2%	201 51,0%	67 17,0%	394 100,0%	

Aylık geliri;

500 tl den az olanların %59,42'ü 6-20 arasında, 500-1000 arasında olanların %46'sı 6-20 arasında, 1001-1500 tl arasında olanların %48'i 6-20 arasında, 2000 tl den fazla olanların %51'i 6-20 arasında kitap okumaktadır. Okunan kitap sayısı ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Muhakkak ki ailenin maddi durumu arttıkça çocuğuna aldığı kitap sayısı da artmaktadır. Bu da çocuğun okuduğu kitap sayısını etkilemektedir.

Çizelge 5.47. Araştırma grubundaki öğrencilerin ailesi tarafından kendisine kitap alınma sıklığına göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?				Total	Kikare p
		Hiç okumadım	1-5 Kitap arasında okudum	6-20 Kitap arasında okudum	21'den fazla okudum		
Aileniz okumanız için size kitap alır mı?	Ara sıra alırlar	n 6 % 3,0%	54 26,7%	100 49,5%	42 20,8%	202 100,0%	15,03 0,020
	Sürekli alırlar	n 2 % 2,4%	18 21,7%	45 54,2%	18 21,7%	83 100,0%	
	Hiç almazlar	n 1 % 1,0%	41 39,0%	55 52,4%	8 7,6%	105 100,0%	
	Total	n 9 % 2,3%	113 29,0%	200 51,3%	68 17,4%	390 100,0%	

Ailesi ara sıra kitap alanların %49,5'i, sürekli kitap alanların %54,2'si, hiç almayanların %52,4'ü 6-20 arasında kitap okumaktadır. Ailesi tarafından kitap alınma

sıklığı ile bir yılda okuduğu kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p<0,05$)

Eğer aileler çocuklarına sık kitap alırlarsa öğrenciler de sık kitap okur aynı şekilde bu durumun zıddı da geçerlidir.

5.2.3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Üçüncü alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ailelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Çizelge 5.48. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre okumayı sevme durumları

		Kitap okumayı seviyor musunuz?		Total	Kikare	p
		Evet	Hayır			
Anne eğitim	Okula gitmemiş	n 53	22	75	11,45	0,02
		% 70,7%	29,3%	100,0%		
	İlkokul mezunu	n 197	45	242		
		% 81,4%	18,6%	100,0%		
	Ortaokul mezunu	n 29	1	30		
		% 96,7%	3,3%	100,0%		
	Lise mezunu	n 31	4	35		
	% 88,6%	11,4%	100,0%			
	Üniversite mezunu	n 10	2	12		
		% 83,3%	16,7%	100,0%		
Total		n 320	74	394		
		% 81,2%	18,8%	100,0%		

Annesi okula gitmemişlerin %70,7'si, ilkokul mezunlarının %81,4'ü ortaokul mezunlarının %96,7'si, lise mezunlarının %88,6'sı, üniversite mezunlarının %88,3'ü kitap okumayı sevmektedir. Anne eğitim durumu ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p<0,05$) Anneler çocukların rahatlıkla modelleyebileceği kişilerdir. Hatta babalarla karşılaştırıldığında anneler daha da ön plana çıkmıştır.

Çizelge 5.49. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre okumayı sevme durumları

		Kitap okumayı seviyor musunuz?		Total	Kikare	p
		Evet	Hayır			
Baba eğitim	Okula gitmemiş	n 9	3	12	4,73	0,32
		% 75,0%	25,0%	100,0%		
	İlkokul mezunu	n 175	46	221		
		% 79,2%	20,8%	100,0%		
	Ortaokul mezunu	n 53	11	64		
		% 82,8%	17,2%	100,0%		
Lise mezunu	n 49	12	61			
	% 80,3%	19,7%	100,0%			
Üniversite mezunu	n 32	2	34			
	% 94,1%	5,9%	100,0%			
Total	n 318	74	392			
	% 81,1%	18,9%	100,0%			

Babası okula gitmemişlerin %75'i, ilkokul mezunlarının %79,2'si ortaokul mezunlarının %82,8'i, lise mezunlarının %80,3'ü, üniversite mezunlarının %94,1'i kitap okumayı sevmektedir. Baba eğitim durumu ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Daha önceki çizelgelerde de görüleceği üzere babaların davranışları annelere göre daha etkisizdir.

Çizelge 5.50. Araştırma grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?				Total	Kikare	p
		Hiç okumadım	1-5 Kitap arasında okudum	6-20 Kitap arasında okudum	21'den fazla okudum			
Anne eğitim	Okula gitmemiş	n 6	29	30	10	75	40,882	0,00
		% 8,0%	38,7%	40,0%	13,3%	100,0%		
	İlkokul mezunu	n 3	67	119	54	243		
		% 1,2%	27,6%	49,0%	22,2%	100,0%		
	Ortaokul mezunu	n 0	12	18	0	30		
		% 0,0%	40,0%	60,0%	0,0%	100,0%		
Lise mezunu	n 2	3	28	2	35			
	% 5,7%	8,6%	80,0%	5,7%	100,0%			
Üniversite mezunu	n 0	4	6	2	12			
	% 0,0%	33,3%	50,0%	16,7%	100,0%			
Total	n 11	115	201	68	395			
	% 2,8%	29,1%	50,9%	17,2%	100,0%			

Annesi okula gitmemişlerin %40'ı, ilkokul mezunlarının %49'u, ortaokul mezunlarının %60'ı, lise mezunlarının %80'i, üniversite mezunlarının %50'si 6-20 arasında kitap okumaktadır. Anne eğitim durumu ile okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. ($p<0,05$)

Çizelge 5.51. Araştırma grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre bir yılda okuduğu kitap sayısı

		Bir yıl içerisinde kaç kitap okudunuz?				Total	Kikare	p
		Hiç okumadım	1-5 Kitap arasında okudum	6-20 Kitap arasında okudum	21'den fazla okudum			
Baba eğitim	Okula gitmemiş	n 1	5	6	0	12	18,906	0,09
		% 8,3%	41,7%	50,0%	0,0%	100,0%		
	İlkokul mezunu	n 3	62	110	47	222		
		% 1,4%	27,9%	49,5%	21,2%	100,0%		
	Ortaokul mezunu	n 3	17	35	9	64		
		% 4,7%	26,6%	54,7%	14,1%	100,0%		
	Lise mezunu	n 4	21	32	4	61		
		% 6,6%	34,4%	52,5%	6,6%	100,0%		
Üniversite mezunu	n 0	10	16	8	34			
	% 0,0%	29,4%	47,1%	23,5%	100,0%			
Total	n 11	115	199	68	393			
	% 2,8%	29,3%	50,6%	17,3%	100,0%			

Babası okula gitmemişlerin %50'si, ilkokul mezunlarının %49,5'i, ortaokul mezunlarının %54,7'si, lise mezunlarının %52,5'i, üniversite mezunlarının %47,1'i 6-20 arasında kitap okumaktadır. Baba eğitim durumu ile okunan kitap sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. ($p>0,05$)

5.2.4. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Dördüncü alt problem, "Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin akademik başarıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Çizelge 5.52. Araştırma grubundaki öğrencilerde cinsiyete göre geçen yılki ders notları

		not grupları			Total	Kikare	p
		2-3	3-4	4-5			
Cinsiyet	Kız	n 39	53	111	203	7,417	0,025
		% 19,2%	26,1%	54,7%	100,0%		
	Erkek	n 56	47	80	183		
		% 30,6%	25,7%	43,7%	100,0%		
Total	n 95	100	191	386			
	% 24,6%	25,9%	49,5%	100,0%			

Kızların %54,7'sinin not ortalaması 4-5 arasında, %19,2'sinin ise 2-3 arasındadır. Erkeklerin ise %43,7'sinin not ortalaması 4-5 arasında, %30,6'sının ise 2-3 arasındadır. Cinsiyet ile başarı notu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulgularının sonuçlarına ve tartışmaya yer verilmiştir.

6.1. Sonuç ve Tartışma

1.Katılımcıların annelerinin %61,5'i ilkökul mezunu, babaların ise %56,2'si ilkökul mezunudur. Dolayısıyla ailelerin eğitim düzeyi tam olarak istenilen seviyede değildir. Bununla birlikte aileler çocuklarının geleceği için gerekli özveriye göstermektedir yani kendi eğitimleri az olsa da bu eksiği kitaplarla gidermeye çalışmaktadırlar. Bunu katılımcıların %68,35'inin evinde yaralanabileceği bir kitaplık bulunması göstermektedir.

Bayram (1990) ve Yılmaz (1995) da yaptıkları çalışmalarda ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu tespitinde bulunmaktadır. Eroğlu (1999) da çevrenin özellikle de ebeveynlerin eğitim durumunun öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde bariz bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır.

2.Aile fertlerinin kitap okumasıyla çocukların kitap okuması veya kitap okumayı sevmesi arasında paralel bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum evde bulunan rol modellerin önemini gözler önüne sermektedir. Benzer sonuçlara ulaşan

Yıldız (2000), bu etkinin sadece çocukluk döneminde kalmadığını üniversite dönemine ve hata daha ilerisine kadar etkide bulunduğunu belirtiyor.

3.Katılımcıların çoğunluğu (%52,15) her gün, 1-2 saat (%42,78), öğretmenlerin üzerinde çok durduğu konulara (%24,8) çalışmaktadırlar.

4.Öğrencilerin yarısı (%50,89) bir yıl içerisinde 6 ila 20 arasında kitap okumaktadır. Bu öğrencilerin %81'lik bir kısmı kitap okumayı sevdiğini belirtmiştir. Bu orandan anlaşıldığı üzere öğrenciler kitapları antipatik görmemektedir, sevmektedir. Ama elbette sevmeyenler de vardır sevmeyenlerin %34,8'i kendi zevkine uygun kitabı seçemediğinden kitap okumayı sevmeyişini belirtmiştir.

Stahlschmidt ve Agnes (1981) de öğrencilerin kitap okumayı sevip sevmediklerinin onların içinde bulunduğu ortamdan direkt olarak etkilendiğini söylüyor. Williams (1990) ise çocukların kitap okuma sevgisinin özellikle öğretmenlerden kaynaklandığını belirtiyor. Diğer çalışmalardan da hareketle özellikle bu öğretmenler Türkçe öğretmenleridir.

5.Katılımcılar yaşlarının bir gereği olarak yazardan en çok macera tarzı sürükleyici kitaplar yazmalarını istemektedirler (%37,5). Bu durum katılımcıların %21,2'sinin ilginç şeylerin hoşlarına gitmesinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların %33,6'sı kitapların anlaşılır bir dille yazılmasını talep etmektedir.

Fisher ve Ayers (1990), yaptıkları karşılaştırmalı araştırmalarında Amerikan çocukları İngiliz çocuklarına göre daha fazla bilimsel kitaplar okumayı tercih etmektedirler ve her iki ülke çocuklarının da okuma ilgileri cinsiyete göre değişmektedir. Bayram (1990) yaptığı araştırmada, okuma alışkanlığını kazanmış öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini belirleyen etkenlerin sırasıyla öğrencilerin kendi isteği, ailesi ve öğretmenleri olduğunu söylemekte; öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha çok çizgi roman okumayı tercih ettiklerini bulmuştur.

6.Öğrencilerin en çok tercih ettikleri kitap türü %33,5 ile romandır. Bu göstermektedir ki öğrenciler direkt bilgidan ziyade yaşam içerisinde bilgi almayı yeğlemektedirler.

Gönen, Öncü ve Isıtan (2004); Karakoç (2005) gibi araştırmacılar da benzer sonuçlara ulaşmış olup roman birinci tercih değilse bile hikâyenin birinci tercih olduğu görülmüştür.

7.Kitap alırken en çok dikkat edilen özellik ise %30,9 ile konudur. Yani öğrenciler kendilerine hitap eden kitapları tercih etmektedirler.

8.Öğrencilerin %60,76'sı yeteri kadar kitap okumadığını düşünmektedir. Öğrenciler okumadığının farkındalar. Öğrencilerin %84,05'i günlük olarak bir gazeteyi takip etmemektedir. Topçu (2005) kitap okuma alışkanlığı ile gazete okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Dökmen (1994) 'in araştırmasına göre yaş seviyesi arttıkça -özellikle lise ve üniversite çağlarında- öğrenciler gazete ve mizah dergilerine merak salmaktadırlar.

6.1.1. I. Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Birinci alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Kızların %94,1'i kitap okumayı severken erkeklerin %67,7'si kitap okumayı sevmektedir. Cinsiyet ile kitap okumayı sevme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bir yıl içerisinde 6 ila 20 arasında kitap okuyan kızların oranı %51,2 iken erkeklerin oranı ise %50,8'dir. Bu durum kızların kitap okumayı erkeklere göre daha fazla sevmesine rağmen erkeklerle aşağı yukarı aynı oranlarda kitap okuduğunu göstermektedir.

Bayram (1990); Gönen, Öncü ve Isıtan (2004) ve Eroğlu (1999) da kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının daha gelişmiş olduğunu söylemektedir. Bununla birlikte Zengin (2003) tarafından yapılan araştırmada, kızların erkeklerden daha fazla kitap okumalarının kızların, erkeklere göre daha fazla boş vakte sahip olmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

6.1.2. 2.Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

İkinci alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Maddi durum okuma alışkanlığı üzerinde etkilidir ama o kadar da bariz bir etkisi olmamaktadır. Okulunda kitap varsa ve öğrenci de kitap okumayı seviyorsa maddi durumun etkisi kırılmaktadır. Ancak bununla birlikte aile çocuğuna kitap alıyor ve çocuğunu teşvik ediyorsa elbette ki çocuğun kitaba ilgisi de artmaktadır.

Keleş (2006) 'in araştırmasına göre ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Güngör (2009) ise ailenin gelir düzeyinin yanı sıra yaşanan yerleşim biriminin dahi okuma alışkanlığını ve de dolayısıyla akademik başarıyı etkilediğini vurguluyor.

6.1.3. 3.Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Üçüncü alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Annelerin eğitim seviyesi ile çocukların kitap okumayı sevmesi ve bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı paralel olarak gitmektedir. Yani eğitim seviyesi düştükçe öğrencilerin kitap okumayı sevmesi ve bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı azalmaktadır. Veya bunun tam tersi gerçekleşmektedir. Bununla birlikte babaların eğitim seviyesi ile çocukların kitap okumayı sevmesi ve bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Bayram (1990), okuma alışkanlığı kazanmış öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

6.1.4. 4.Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Dördüncü alt problem, "Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

Kızların %54,7'si nin not ortalaması 4-5 arasında iken erkeklerin %43,7'sinin not ortalaması 4-5 arasındadır. Yani kızların başarısı erkeklere göre daha yüksektir. Bu durum aynı zamanda kızların kitap okumayı daha çok sevmesi ve daha çok ders çalışmasıyla da yakından ilişkilidir.

7. ÖNERİLER

7.1.Uygulamaya Dönük Öneriler

Öğrenciler doğduktan sonra özellikle ebeveynlerini taklit ederler. Daha sonra aile, öğretmenler örnek alınmaya başlanır. Yaş ilerledikçe özellikle de ergenlik döneminde örnek alınan kişiler arkadaşlar olmaktadır. Tabi bu aşamadan sonra da insan olgunlaşır ve taklitten vazgeçer.

Öğretmenler ebeveynler ve hatta çevre unsurlarının işbirliği halinde çalışması sağlanmalı.

7.1.1.Aileler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

- 1.Aileler çocuklarla ilgili olarak yapması gerekenleri küçük yaşlardan itibaren yapmalı.
- 2.Ebeveynlerin hem kendi ülkelerinin hem de dünya edebiyatının klasiklerini, önemli kitaplarını ve düşünürlerini tanıması gerekli.
- 3.Ünlü masallar, tekerlemeler çocuklara küçük yaşlardan itibaren okunmalı.
- 4.Çocuklara kitap alma veya okuma konusunda model olmalı.
- 5.Ebeveynler çocukların gelişimsel özelliklerini yakından takip etmeli ve yaşlarına uygun kitaplara yönlendirmeli.
- 6.Anne ve babalar çocuklarına okuma sırasında destek sağlamalı.
- 7.Çocuk için ailenin kitap almasından ziyade çocuğun kendisinin bizzat para biriktirerek kitap alıp okuması önemli.
- 8.Ebeveynler çocukların kitap okuma anlarını eğlenceli bir hale getirebilmek için çalışmalı.
- 9.Aileler çocuklarıyla kitaplar hakkında konuşmalıdır ve hatta tartışmalıdır.
- 10.Bütün aile her gün okuma saati düzenlemeli.
- 11.Okudukları kitapları niçin okuduklarını, ne işe yarayacağını merak eden çocuklara aileler rehber olmalı.
- 12.Aileler küçük çocuklara okutulan kitaplara dikkat etmelidir çünkü bunlar kolaylıkla onların gerçeği haline dönüşebilir.
- 13.Ebeveynler okuma için uygun bir ortam hazırlamalı.
- 14.Aileler çocuğun ilgi duyduğu kitapları almasına olanak sağlamalı.

15.Aileler çocuğun kendi kitaplığını kurmasını sağlamalı, hazırlanan kitaplığın onları ileri götürücü, kelime hazinesini zenginleştirici, kültür birikimine katkı sağlayıcı ve anlam evreninin gelişmesine olanak sağlayıcı türden olmalı.

16.Anne-baba evde kitap okumalı ve çocuklar bunu görmeli.

17.Çocuğun değer verdiği özel günlerinde ona kitap hediye edilmeli.

18.Büyük yazarların hayatlarından örnekler verilmeli, onlara hürmet artırılmalı.

19.Televizyon ve bilgisayar karşısında geçirilen zamanlar düzenlenmeli, bu konuda aşırılığa izin verilmemeli.

20.Kitap evleri ve kitap fuarları gezilerek çocukların buralara ısınmaları sağlanmalı.

21.Kitap okuma konusunda çocuklara baskı yapılmamalı.

22.Küçük çocuklara kitaplardan sevebilecekleri bölümler okunmalı.

7.1.2.Öğretmenler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1.Okuma alışkanlığı kazandırılmasında Türkçe ve edebiyat dersleri öğretmenlerinin, çocuklar üzerinde büyük etkileme ve motive etme gücü bulunduğu aşikardır, aynı ebeveynler gibi öğretmenler de öğrencilere birer rol model olmalı.

2.Türkçe ve edebiyat öğretmenleri özellikle okuma öğretiminde çocuk edebiyatının materyallerinden faydalanmalı

3.Öğrencilerin öğretmenleri kolaylıkla model alabilmeler için şunlara dikkat edilmelidir:

-Öğrenciler net bir şekilde öğretmeni izleyebilmelidir.

-Öğrencilerin hangi özellikleri kazanacağı iyi tespit edilmelidir.

-Öğrenci davranışı rahatlıkla modelleyebilmelidir.

4. Okuyucular şiirle romanı, romanla hikâyeyi, hikâyeyle gazete haberlerini birbirine karıştırır; şiiri hikâye gibi, gazete haberini roman gibi okumaya kalkışır. Öğretmen bu konuda rehber olmalı. Yani türlere dikkat ederek okuma yapılmasını sağlamalı.

5.Öğretmen derse girdiği ilk andan itibaren çocuğu araştırmaya, kitapları karıştırmaya, kitapları birbiriyle mukayese etmeye bırakmalı.

7.1.3.Öğrenciler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1.Okuma yapılırken kitap ile 30 ila 40 cm arasında bir mesafe bırakılmalı.

2.Görme açısı 13 ile 19 derece olarak kullanılmalı göz daha fazla zorlanmamalı.

3.Öğrenci aşağıdaki özelliklerini kontrol edebilmelidir ki okuma bir eziyet olmaktan ziyade zevk olsun:

- Genel sağlık sorunları
- Görsel problemler

4.Kitapta beklenmeyen durumlarla karşılaşılması durumunda kitap okumaktan vazgeçilmemeli.

5.Her zaman yanınızda bir kitap olmalı.

5.Evinizde bir oyun köşesi gibi okuma köşesi hazırlamalı.

6.Kendinize özel okuma saatleri hazırlayın.

7.Kitap fuarlarını gezmeyi alışkanlık haline getiriniz.

8.Piknikte, plajda, yolculukta, bekleme salonunda, mutfağınızda, başucunuzda çocuğunuzun ve sizin kitabınız yanınızda olsun.

9.Bir dergiye abone olun ve düzenli olarak gazete okuyun.

10. İlaç prospektüslerini, sakız kağıtlarını, yemek tariflerini, kullanma kılavuzlarını, duvardaki ilanları yani görüp ulaşabileceğiniz, anlayabileceğiniz her şeyi okuyun.

7.1.4.Yazarlar ve Basımevleri İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1.Basılan kitaplar elde kolayca tutmaya elverişli olmalı.

2.Kitap şekli şemaliyle çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte olmalı.

3.Kitabın boyutları genel olarak 14-16x20-23 cm olmalı.

4.Kitabın kalitesi birinci hamur düzeyinde olmalı.

5.Sayfalar mat renkli yani mat renkli olmalı, parlamamalı.

6.Çocukların dil gelişimi açısından yazım ve dilbilgisi kurallarına uymaya dikkat edilmeli.

7.Satır aralıklarının iyi ayarlanmalı.

8.Kullanılan yazı karakterinin çocuğun gözünü yormayacak bir karakter olmasına ve resmin yazıya fon olarak kullanılmamasına dikkat edilmeli.

9.Resimlerde ne kadar ayrıntıya yer verilmesi gerektiğine dikkat edilmeli.

10.Çocuğun metinle ilişkisini rahat kurabilmesi açısından resimler basit ve sade olmalı.

11. Metinde bir olayın ayrıntısından bahsedilmişse resimde de bu ayrıntıya yer verilmeli.

12. İçerik metnin türünü yansıtmalı ve kendi içerisinde bir anlamlılık ifade etmeli.

13. E- okuma imkânı sunulmalı.

7.2. Okuma Üzerine Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma kitap okuma alışkanlığı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmadır. Kitap okuma alışkanlığını etkileyen teknolojik unsurlar hakkında yeterli bir çalışma yapılmadığını gözlemledim. Bu konu güncel bir konudur ve üzerinde durulması gerekir. Hatta okumayı teknolojinin içerisine yerleştirmenin yolları araştırılmalıdır.

2. Bu çalışmadan hareketle akademik başarının kitap okuma ile paralel gittiği görülmektedir. Dolayısıyla kitap okuma alışkanlığını geliştirmenin yolları araştırılabilir. Benim yaptığım çalışma betimsel bir çalışmaydı ama deneysel bir çalışma yaparak kitap okuma alışkanlığını olumlu yönde etkileyecek unsurların üzerinde durulmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKALIN, Ş., 30 Mart 2000. “Bilişim Çağı ve Türkçenin Sorunları, 2000 Yılında Türk Dilinin Sorunları”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, ss. 4-7.
- AKCA, Ç., 2008. “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AKKURT, E., 2011. “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Türkçe Öğretmenlerinin 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici ve Tahkiyeli Metinlerin Anlaşılabilirlikleri İle İlgili Görüşleri ve Metinlerin Metin Okunabilirliği Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- AKSAÇLIOĞLU, A., G. ve YILMAZ, B., 2007. “ Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi”, Türk Kütüphaneciliği, 21 (1), ss. 3-28.
- AKYOL, H., 2005. Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 312 s.
- ALTUNAY, U. ve ÇAKICI, D., 2006. Etkili Okuma ve Okuduğunu Anlama, Çağdaş Eğitim Yayıncılık, İstanbul, 302 s.
- ARICAN, S., 2010. “100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARSEVEN, T., 2005. “Mesaj Açısından Çocuk Kitapları”, Hece, Sayı: (104–105), ss. 41-55.
- AYTAŞ, G., 2003. “Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü”, Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçe Öğretiminde Özel Sayı), (13), ss. 155-160.
- _____, 2005. “Okuma Eğitimi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, (4), ss. 461-470.
- ATMACA, A., E., 2006. “İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme”, Millî Eğitim, (171), ss. 318-328.
- BACON, F., 2006. Denemeler, Çev.: A. Göktürk, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 223 s.
- BAMBERGER, R., 1990. Okuma Alışkanlığını Geliştirme, Çev.: B. Çapar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 72 s.
- BAŞGİL, A., F., 2007. Gençlerle Baş Başa, Yağmur Yayınları, İstanbul, 135 s.
- BAYMUR, F., 1983. Genel Psikoloji, İnkılâp ve Aka Yayınları, İstanbul, 319 s.
- BAYRAM, Z., T., 2009. “Resimli Çocuk Kitaplarının Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BINARBAŞI, F., 2006. “Üniversite Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- BİLHAN, S., 1986. Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara, 322 s.
- BİNBAŞIOĞLU, C., 1993. Orta Dereceli Okullarda Öğretim Bilgisi, Binbaşioğlu Yayınevi, Ankara, 102 s.
- BİRCAN, İ., ve TEKİN, M., 1989. “Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 22(1), ss. 393-410.
- CENGİZ, G., 2006. “Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Eğitimdeki Yeri ve İşlevi”, Varlık Dergisi, 1189, ss.17-26.

- COŞKUN, E., 2002. “Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu”, Türklük Bilimi Araştırmaları, 16, ss. 11.
- _____, 2003. “Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler”, Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı)”, 13,ss. 219–232.
- CİRAVOĞLU, Ö., 2000. Çocuk Edebiyatı, Esin Yayınevi, İstanbul, 207 s.
- ÇAKICIOĞLU, E., 2007. Dünya Düşünürlerinden Seçme Sözler, Yakamoz Yayıncılık İstanbul 235 s.
- ÇAPAR, B. ve GÜRDAL, O., 2001.” Kütüphanecilik Bölümü Öğrencilerinin Okuryazarlık Durumu Üzerine Bir Araştırma”, Türk Kütüphaneciliği, 15 (4), ss. 407-418.
- ÇELENK, S., 2003. İlkokuma-Yazma Programı ve Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 304 s.
- ÇELİK, E., 2006. “Sesli ve Sessiz Okuma İle İçten Okumanın Karşılaştırılması”, D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, ss. 18-30.
- ÇİFTÇİ, M., 2000. “Sesli Okuma”, Bilge, (24) , ss. 178-184.
- Çocuk Vakfı 2009. “100 Temel Eser Raporu”, Çocuk Vakfı Yayını, İstanbul, ss. 22-25.
- ÇOTUKSÖKEN, Y., 2007. 100 Temel Eser Listeleri Üzerine, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, İstanbul, 265 s.
- DEMİREL, Ş., 2010. Çocuk Edebiyatı, Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı, Pegem Akademi Yay., Ankara, 392 s.
- DEMİREL, Ö., 2005. Eğitim Sözlüğü, Pegem A Yayınları, Ankara, 264 s.
- _____, 1995. Türkçe Programı ve Öğretimi, Usem Yayınları, Ankara, 256 s.
- _____, 2000. Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 253 s.
- _____, 2006. Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- DEMİREL, Ö. ve ŞAHİNEL, M., 2006. Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 450 s.
- DENGİZ, A., Ş. ve YILMAZ, B., 2008.” 2004 İlköğretim Programında Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Bilgi Dünyası, 8(2), ss. 203-229.
- DEVELİ, H., 2006. Dil Doktoru, 3F Yayınevi, İstanbul, 192 s.
- DEVİRİMCİ, H., 1993. “İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi”, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DOĞAN, H., 1993. Kötü Okuyucu ve Edebiyat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 64s.
- DÖKMEN, Ü., 1994. Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlıkları Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 135 s.
- ELLİ, T., 2011. “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Anlaşılabilirlik Düzeyi”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- ERKUL, R., BAŞÖNCÜL, N. ve SEZER, H., 2007. “Çocuk Edebiyatının Sorunları ve Çözüm Önerileri” Sever, S. (Ed.), II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss. 233-236.
- GÜNEŞ, M., 1997. “İlkokul Öğrencilerinin Okuma Düzeyleri ve Dikkat Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÜNEY, S., 1998. Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü, Ocak Yayınları, Ankara, 246 s.

- GÜNGÖR, E., 2009. “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- GÜRCAN, H., İ., 1999. “Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi”, Anadolu Üniversitesi Yayınları No 1113, Eskişehir, ss. 15-17.
- GÜREL, Z., TEMİZYÜREK, F. ve ŞAHBAZ, N., K., 2007. Çocuk Edebiyatı, Öncü Kitap, Ankara, 318 s.
- HEPÇİLİNGİRLER, F., 2006. Türkçe “Off“, Everest Yayıncılık, İstanbul 409 s.
- KADIOĞLU, M., 1992. İyi Anlama Yöntemleri, Kuşak Basım Evi, İstanbul, 256 s.
- KANTEMİR, E., 1991. Yazılı ve Sözlü Anlatım, A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 288 s.
- KAPLAN, R., 2005. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, 291 s.
- KARAÇAM, A., 2005. “ Hastalarını Kitapla İyileştiren Doktor”, Kitap Hayattır Dergisi, 2, ss. 44-46.
- KARAKUŞ, İ., Ş., 2006. “Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Okuma Gelişimine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaman Valiliği, 2005. “Karaman Dil-Kültür Ve Sanat Dergisi Türkçenin Devlet Dili Olmasının 728. Yılı Etkinlikleri Kitapçığı”, ss. 201-204, Karaman.
- KAVCAR, C. OĞUZKAN, F. ve SEVER, S., 1995. Türkçe Öğretimi, Engin Yayıncılık, Ankara, 348 s.
- KEÇİK, İ. ve UZUN, L., 2002. Sözlü ve Yazılı Anlatım, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 190 s.
- KELEŞ, Ö., 2006. “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KÖKSAL, K., 1999. Okuma Yazmanın Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 224 s.
- KÜÇÜKAHMET, L., 2006. Öğretim İlke ve Yöntemleri, Nobel Yayıncılık, Ankara, 232s.
- MARAŞLI, A., 2005. Okumayı Sevdirmeye Yolları, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 245 s.
- MONTAİGNE, 2006. Denemeler, Çev.: S. Eyüboğlu, Evrensel İletişim Yayınları, Ankara, 252 s.
- NEYDİM, N., 2006. “Çocuk Edebiyatının Durumu ve 100 Temel Eser Üzerine”, Varlık Dergisi, 118, ss. 3-4.
- _____, 2007. 100 Temel Eser Tartışması, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, İstanbul, 110 s.
- ODABAŞ, Y. ve POLAT, C., 2008. “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği”, Bilgi Dünyası, 9 (2), ss.431-465.
- OĞUZKAN, A., F., 1977. Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Anı Yayıncılık, Ankara, 336 s.
- _____, A., F., 2000. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı, İstanbul, 156 s.
- ÖZBAY, M., 2005. Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi, Akcağ Yayınları, Ankara, 196 s.
- _____, 2006. Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 1, Öncü Kitap, Ankara, 268 s.
- _____, 2007. Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 2, Öncü Kitap, Ankara, 263 s.
- ÖZBAY, M., BAĞCI, H. ve UYAR, Y., 2008. “Türkçe Öğretmenliği Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre

- Değerlendirilmesi”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), ss. 117-136.
- ÖZÇELEBİ, O., S., CEBECİOĞLU N., S., 1990. Okuma Alışkanlığı ve Türkiye: Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Olmaması, Milliyet Yayınları, İstanbul, 146 s.
- ÖZDEMİR Ç., 2004. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Asil Yayınları, Ankara, 410 s.
- ÖZ, F., 2001. Uygulamalı Türkçe Öğretimi. Anı yayıncılık, Ankara, 374 s
- PALAMUT, İ., 2008. “Hikaye Okumanın İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- SEDEN, M., 2005.” Enflasyon ve Enflasyonun Okuma Alışkanlığına Etkisi”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (2), ss. 309-324.
- SÜRMEİ, K., 200. “Masal Kitaplarında Grafik Tasarım Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Sever, S. (Ed.), II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss. 553-558.
- ŞİRİN, M. R. ve SOYLU İ., 2003. Okuyan Türkiye Ön Bilgi Raporu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 41 s.
- TAYŞI, E., K., 2007. “İlköğretim 5. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Hikaye ve Deneme Türü Metinlerdeki Okuduğunu Anlama Becerilerinin Karşılaştırılması(Kütahya İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TEMUR, T., 2002. “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Metinler İle Öğrenci Kompozisyonlarının Okunabilirlik Düzeyleri Açısından Karşılaştırması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TOWSEND, R., 2002. Okuma Zenginliği, Çev.: T, Keskin, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 122s.
- TUNCER, N., 2000. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı, İstanbul, 128 s.
- TÜR, G. ve TURLA, A., 1999. Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap, Ya-Pa, İstanbul, 112 s.
- Türkçe Sözlük, 1998, TDK Yayınları, 9.Basım, Ankara.
- ULUDAĞ, M., E., 2010. Çocuk Edebiyatında Tema ve Sevgi Teması Bağlamında Anne ve Baba Sevgisi, Pegem Akademi Yay., Ankara, 156 s.
- ULUTAŞ, M., 2011. “İlköğretim 100 Temel Eser Listesindeki Kitapların Hedef Kitlenin Düzeyine Uygunluğu”, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- YAĞCI, Y., 2007.” Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler”, Türk Kütüphaneciliği, 21 (1), ss. 62-71.
- YAZICI, M., 1970. Türkiye’de Kitap ve Kütüphane Meseleleri, Yeni Adım Matbaası, Ankara, 161 s.
- YALÇINKILIÇ, K., 2007.” Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum ve Görüşleri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1, ss. 225-241.
- YILMAZ, B., 1989.” Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine”, Türk Kütüphaneciliği, 3(1), ss. 48-53
- YILMAZ, B., 1990. Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, Ankara, 223 s.
- _____, B., 2004. “ Öğrencilerin Okuma ve Kütüphaneyi Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı”, Bilgi Dünyası, 5 (2), ss.115-136.
- _____, B., 1993. Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü, Kültür Bakanlığı Yayınları ,Ankara.

- YILMAZ, H., 2004. Öğretmenim, Lütfen Bu Kitabı Okur Musun, Çizgi Kitabevi, Konya, 243 s.
- YURDADAĞ, B., 1961. Amerikan Kütüphanecilik Tecrübeleri, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara, 141 s.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Muhammed KASIMOĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi : Kahramanmaraş

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Gazi Üniversitesi/ Gazi Eğitim Fakültesi/
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrenimi :
Doktora Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller :
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar :Kahramanmaraş/ Türkoğlu/ Küçük İmalı
Ortaokulu, Kahramanmaraş/ Dulkadiroğlu/
Beylerbeyi Ortaokulu

İletişim

E-Posta Adresi :mhmdksmgl@hotmail.com
Tel. :05348720621
Tarih :09/06/2014

EK-1

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE
AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA**

Sevgili Arkadaşlar,

Bilgi toplumunda bilgiye ulaşmanın en kolay yolu kuşkusuz okumaktır.

Okuma alışkanlıkları ile gelişmişlik düzeyi arasındaki ilgi ise herkesin bildiği bir gerçek. Okuma

alışkanlıklarımızı doğru tespit edip onlara sağlıklı çözüm bulabilmemiz için aşağıdaki soruları içtenlikle size en uygun şekilde cevaplandıracağınızı umuyorum.

Yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK
K.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Tez Danışmanı

Muhammed KASIMOĞLU
K.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1.Okulunuz:

2.Cinsiyetiniz: Kız Erkek

3.Annenizin eğitim durumu: Okula gitmemiş İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
Lise mezunu Üniversite mezunu

4.Babanızın Eğitim Durumu: Okula gitmemiş İlkokul mezunu Ortaokul
mezunu
Lise mezunu Üniversite mezunu

5. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadar?

500 tl'den az 500-1000 tl 1001-1500 tl 1500-2000tl
2000 tl'den fazla

6. Geçen yılki başarı durumunuza uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Düz geçtim Teşekkür ile geçtim Takdir ile geçtim

7.Geçen yılki ağırlıklı yıl sonu ortalamanızı yazınız ?

.....

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE
AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNİ ÖLÇEN ANKET FORMU**

Not: Anketimizde bahsedilen “kitap okuma” kavramı kültür kitapları için kullanılmıştır.(Roman, hikaye, biyografi vb.)

1. Kitap okumayı seviyor musunuz? (Bu soruyu “evet” olarak işaretleyenler 3. sorudan devam etsinler.)

Evet Hayır

2. Kitap okumayı sevmeyişinizin sebebi nedir? (Birden çok şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- a. Okuduklarımı yeteri kadar anlamıyorum.
- b. Kendi zevkime uygun kitabı seçemiyorum.
- c. Okumanın bir faydası olmadığını düşünüyorum.
- d. Televizyon izlemek ve internette dolaşmak daha çok hoşuma gidiyor.
- e. Okuma hızım çok yavaş.
- f. Aile içersinde kitap okuyarak bana örnek olan kimse yok.

3. Bir yıl içersinde kaç kitap okudunuz?

- a. Hiç okumadım
- b. 1-5 Kitap arasında okudum
- c. 6-20 Kitap arasında okudum
- d. 21’den fazla okudum

4. En çok hangi tür kitapları tercih edersiniz?

- a. Öykü
- b. Roman
- c. Biyografik eserler
- d. Denemeler
- e. Gezi inceleme
- f.Şiir kitapları
- g. Kişisel gelişim ve psikoloji
- h. Bilim kurgu

5 .Kitap alırken en çok neye dikkat edersiniz?

- a. Adına
- b. Dışına ve kapağına
- c. Kitabın tanıtımına ve reklamına
- d. Konusuna
- e. Tavsiyelere
- f. Yazara
- g. Fiyatına

6. Hangi nedenlerle kitap okursunuz? (Birden çok şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- a. Bilgimi ve kültürümü artırmak için
- b. Çok okuyan kişi imajına sahip olmak için.
- c. Okul başarısını artırmak için.
- d. Canım sıkıldığı için.
- e. Zevk aldığım için.
- f. İlerde iyi bir mesleğe sahip olmak için.
- g. Eğlenmek için
- h. Ödevlerimi yapabilmek için.

7. Yeteri kadar kitap okuduğunuzu düşünüyor musunuz? (Bu soruyu “evet” olarak işaretleyenler 9. sorudan devam etsinler.)

Evet Hayır

8. Yeteri kadar kitap okumayışınızın sebebi nedir?

- a. Kitap okumayı sevmiyorum.
- b. Televizyon izlemek ve internette araştırma yapmak daha çok hoşuma gidiyor.
- c. Kitap fiyatları yüksek olduğu için kitap okuyamıyorum.
- d. Derslerin yoğunluğundan kitap okumaya vakit bulamıyorum.
- e. Kitap okuyarak bana örnek olan kimse göremiyorum.
- f. Kitap okuyan insanların olması gereken noktada olmadığını düşünüyorum.
- g. Kitap okumanın faydalı olmadığını düşünüyorum.

h. Kitap okumanın ekonomik bir yansıması olmadığını düşünüyorum.

9. En son kitabı ne zaman okudunuz?

a. Üç gün önce b. Bir hafta önce c. İki hafta önce d. Hatırlamıyorum e. Hiç

10. Sizce bir kitabın en önemli özelliği ne olmalıdır?

**a. Yazı karakteri büyük ve okunaklı olmalı. b. Kitabın görüntüsü ilgi çekmeli.
c. Kitap çok fazla uzun olmamalı. d. Kitap anlaşılır bir dile sahip olmalı.
e. Kitabın içeriği seviyeme uygun olmalı.**

11. Bir genç olarak bir yazardan en çok hangi tür kitap yazmasını istersiniz?

**a. Aşk konusunu ele alan kitap
b. Hayatta bize fayda sağlayacak kitaplar
c. Macera tarzı sürükleyici kitaplar
d. Öyküleyici biyografik tarzda yaşanmış olayları anlatan kitaplar
e. Diğer**

12. Günlük bir gazete takip eder misiniz?

Evet Hayır

13. Bir gazeteyi elinize aldığınızda en çok ilgiyle okuduğunuz sayfa hangisidir?

**a. Spor b. Kültür-sanat sayfası c. Ekonomi sayfası d. Magazin-bulmaca sayfası
e. Köşe yazıları f. Diğer**

14. Okulunuzda kütüphane var mı?

a. Var b. Yok c. Bilmiyorum d. Var ama düzenli işletilmiyor.

15. Bir kütüphaneye en son ne zaman gittiniz?

**a. Hiç gitmedim b. Bir gün önce gittim
c. Üç gün önce gittim d. Bir hafta önce gittim
e. Bir ay önce gittim f. Bir yıl önce gittim
g. Hatırlamıyorum**

16. (Bu soruya yukarıdaki soruda “hiç gitmedim” ve “hatırlamıyorum” seçeneklerini işaretleyenler cevap verecektir.) Kütüphaneye az gitmenizin veya hiç gitmemenizin sebepleri nedir?

**a. Kütüphanede sıkılıyorum
b. Kitap okumayı sevmiyorum
c. Kütüphaneden nasıl yararlanacağımı bilmiyorum.
d. Bu konuda çevremden tavsiye almadım
e. Kütüphaneye gitmek zor geliyor.
f. Diğer**

17. Kütüphaneye hangi amaçla gidersiniz?

**a. Derslerime huzurlu bir şekilde çalışmak için
b. Kitap okumak ve kitap almak için.
c. Ödevlerimi araştırmak için
d. Diğer**

18. Okul ya da sınıf kitaplığından hangi sıklıkta yararlanıyorsunuz?
Sürekli Bazen Hiç Okul ya da sınıf kitaplığı yok

19. Evinizde sizin yararlanabileceğiniz bir kitaplık var mı?
Var Yok Evimizde kitaplık yok

20. Sürekli okumayı tercih ettiğiniz türü neden tercih edersiniz?
a. Bilgimi artırıyor b. Hayal dünyamı geliştiriyor
c. İlginç şeyler hoşuma gidiyor d. Kendime olan güvenim artıyor
e. Dertlerimi unutuyorum f. Kendimi mutlu hissediyorum
g. Saygınlığımı artırıyor. h. Başarıyı artırdığımı düşünüyorum.

21. Aileniz okumanız için size kitap alır mı?
a. Ara sıra alır b. Sürekli alır c. Hiç almazlar

22. Ailenizde hangi sıklıkta kitap okunur?

	Hiç Okumaz	Bazen Okur	Çok okur
Babam	☐	☐	☐
Annem	☐	☐	☐
Kardeşlerim	☐	☐	☐

23. Okuduğunuz kitabı nereden alırsınız?
a. Kitapçıdan alırım b. Sınıf kitaplığından alırım c. Arkadaşımdan alırım
d. Okul kütüphanesinden alırım e. Öğretmenlerimden alırım f. Halk kütüphanesinden alırım

24. Okul dışında boş zamanlarınızda en çok ne yaparsınız?
a. Televizyon izlerim b. Kütüphaneye giderim c. Oyun oynarım
d. Arkadaşlarımla birlikte olurum e. Bilgisayarla ilgilenirim
f. Okul derslerime çalışırım g. SBS'ye çalışırım h. Kitap okurum

25. Kitap okuma alışkanlığının başarılarınızı artırdığını düşünüyor musunuz?
Evet Hayır Kısmen

26. Ders çalışma sıklığınız aşağıdakilerden hangisine uygundur?
Her gün çalışırım Hafta sonları çalışırım Sınavdan sınava çalışırım

27. Sınavlara nasıl hazırlanırsınız?
Tüm konulara çalışırım
Soru çıkma ihtimali olan konulara çalışırım
Önemli gördüğüm konulara çalışırım
Derste hocanın üzerinde daha çok durduğu konulara çalışırım
Hocanın soru tekniğine uygun olan sorulara çalışırım

28. Bir günde ortalama kaç saat ders alışırınız?

- a) Hiç b)1 saatten az c)1-2 saat arası d) 2-3 saat arası e)3-5 saat arası
f)5 saatten fazla**

(Konu yok)

Kimden: **mhmd ksmgl** (mhmdksmgl@hotmail.com)
Gönderme tarihi: 26 Şubat 2013 Salı 11:05:54
Kime: ahmetaciyan77@hotmail.com (ahmetaciyan77@hotmail.com)

İZİN BELGESİ

Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programında Prof. Dr. Sefer ADA danışmanlığında 2008 yılında yapmış olduğum "ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI VE AKADEMİK BAŞARI DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ" adlı yüksek lisans tezimin içinde kullandığım "KİŞİSEL BİLGİ FORMU" ve "ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNİ ÖLÇEN ANKET FORMU" nun Muhammed KASIMOĞLU tarafından kullanılmasında-kullanılan yerlerde gerekli dipnot ve kaynakçalandırma yapılmak şartıyla- herhangi bir sakınca yoktur.

06 03 2013

Ahmet Ali ACIYAN

EK-3

T.C.
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 35776031/605/924780

11/05/2013

Konu: Anket Uygulaması (Muhammed KASIMOĞLU)

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
KAHRAMANMARAŞ

İlgi: a) 02/05/2013 tarihli ve 3009 sayılı yazı.

b) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 sayılı Araştırma Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri hakkındaki 2012/13 nolu Genelge.

Üniversiteniz Sosyal Bilimsel Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Muhammed KASIMOĞLU'nun "**Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu anket çalışmasını Kahramanmaraş Merkez İlçede öğrenim gören 4 merkez ortaokulu, 1 kasaba ortaokulu ve köy ortaokulu olmak üzere 7. sınıf öğrencilerine anket uygulama çalışması Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Mesut ALKAN
Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1-Anket (3 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 adet)
- 3-Taahhütname Tutanağı (2 adet)

1353
[Signature]

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 797c-3ab1-3b6c-b631-9df5 kodu ile yapılabilir.

Yenişehir Mahallesi Cahit Zarifoğlu Caddesi
46100/ KAHRAMANMARAŞ
e-posta: strateji46@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Cengiz ARIK (Şef)
Tel: 0 344 223 50 17 Dâhili: 119
Faks: 0 344 223 54 63